

Matiu

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Matiu Təməte

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Matiu

?Pah təməte naoa u? Matiu təməte naoa u. In etəm tuelef kit rəha İesu. Nərgin kit min u Lifae. Matiu in etəm İsrəl itəm tatos məni rəha takis rəha kapman rəha Rom. Məto İesu təmaun-in məmə in otuwa rəhan kit etəmim.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u tatuwin o netəm İsrəl, məto təməte e nəghatən Kris itəm tahmen əm e Bislama rəha netəm min rafin ikin əh.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Naoa u tatilpin Oltesteman ne Niutesteman məto-inu in tatəghat-in tepət e nəghatən rəha ien min rəha Uhgın aupən itəm kəməte e Oltesteman. E nian rəha İesu, netəm İsrəl kəmoatatig ahgin kapman rəha Rom. Kəmoatəsağın suah kit itəm otuwa mosmegəh ilat. Koataun-in suah u məmə Kristo, o Mesaea.

?Təməte naoa u o naka? Matiu təməte naoa u məmə otən-iarəp wir məmə İesu in Kristo (Mesaea), etəm itəm Uhgın tinəmən rəkis məmə otəpanahl-ipa məmə otuwa mosmegəh İsrəl. Matiu təməghat-in nəghatən tepət rəha Uhgın e Oltesteman itəm ien min kotəghat-in İesu, kən matəgətun məmə nəghatən min u kotiet-pa e nəmegəhən rəha İesu. Kən Matiu tolkeike məmə

netəmim okotitun məmə İesu in Kig itəm in ilis e
kig mın rafın.

Tipi İesu Kristo rat mın
(Luk 3:23–38)

¹ Inu nərgi tipi İesu Kristo rat mın, kit in Kig Tefit,
kən kit mın in Epraham.

² Epraham in tata rəha Aisak,

kən Aisak in tata rəha Jekop,

kən Jekop in tata rəha Juta ne pian mın,

³ kən Juta in tata rəha Peres ne Sera, rəhalau
mama u Temar,

kən Peres in tata rəha Hesron,

kən Hesron in tata rəha Ram,

⁴ kən Ram in tata rəha Aminatap,

kən Aminatap in tata rəha Nason,

kən Nason in tata rəha Salmon,

⁵ kən Salmon in tata rəha Poas u rəhan mama
Rehap,

kən Poas in tata rəha Opet u rəhan mama u
Rut,

kən Opet in tata rəha Jese,

⁶ kən Jese in tata rəha Kig Tefit.

Kən Kig Tefit in tata rəha Solomon u rəhan
mama in pətan rəha Uria aupən,

⁷ kən Solomon in tata rəha Rehopoam,

kən Rehopoam in tata rəha Apia,

kən Apia in tata rəha Asa,

⁸ kən Asa in tata rəha Jehosafat,

kən Jehosafat in tata rəha Jehoram,

kən Jehoram in pipi rat rəha Usia,

1:1: Jen 22:18; 1 Kron 17:11 **1:3:** Jen 38:29–30; Rut 4:18-22

1:5: Rut 4:13-17 **1:6:** 2 Saml 12:24

- ⁹ kən Usia in tata rəha Jotam,
 kən Jotam in tata rəha Ahas,
 kən Ahas in tata rəha Hesehia,
¹⁰ kən Hesehia in tata rəha Manase,
 kən Manase in tata rəha Amon,
 kən Amon in tata rəha Josaea,
¹¹ kən Josaea in tata rəha Jekonaea ne pian
 m̄in, kən uarisig lan, tikim̄ir m̄in rəha
 noanol m̄in rəha Isrel kəmotəm̄ik ilat mo-
 tuw̄in Papiilon m̄əm̄ə ilat okotuwa slef m̄in
 rəhalat.
¹² Kən inu nərḡi pipi m̄in itəm̄ təm̄ətuoun e nian
 noanol m̄in rəha Isrel kəmotuw̄in Papiilon.
 Jekonaea in tata rəha Sealtiel,
 kən Sealtiel in pipi rəha Serupapel,
¹³ kən Serupapel in tata rəha Apiut,
 kən Apiut in tata rəha Eliakim,
 kən Eliakim in tata rəha Asor,
¹⁴ kən Asor in tata rəha Satok,
 kən Satok in tata rəha Akim,
 kən Akim in tata rəha Eliut,
¹⁵ kən Eliut, in tata rəha Eleasar,
 kən Eleasar in tata rəha Matan,
 kən Matan in tata rəha Jekop,
¹⁶ kən Jekop in tata rəha Josep u iərman rəha
 Meri.
 Kən Meri təm̄iləs Iesu, kən kətaun-in m̄əm̄ə
 Kristo itəm̄ Uhḡin təm̄ən m̄əm̄ə otahl-ipa.
¹⁷ Təm̄ətuoun e Epraham m̄ətoarus-pən Kig
 Tefit, pipi rat m̄in əm̄ u neen kəm̄əte rəkis nərḡilat,
 ilat fotin. Kən təm̄ətuoun m̄in e Kig Tefit m̄ətoarus-
 pən noanol m̄in rəha Isrel kəmotuw̄in Papiilon,

pipi rat m̄in ilat rafin fotin. K̄ən t̄əm̄ətuoun m̄in e noanol m̄in r̄əha Isrel k̄əmotuw̄in Papi- lon m̄ətoarus-p̄ən Kristo it̄əm Uhḡin t̄əm̄ən m̄əmə otahl-ipa, pipi rat m̄in ilat rafin fotin.

*Naiir̄ən r̄əha Iesu Kristo
(Luk 2:1-7)*

¹⁸ Inu namnus̄ən r̄əha naiir̄ən r̄əha Iesu Kristo. Mama r̄əha Iesu, n̄ərḡin u Meri, k̄in̄ən r̄əkis m̄əmə okos r̄əhan k̄ətim kan m̄əmə ot̄ət̄əu-p̄ən suah kit, n̄ərḡin u Josep. M̄əto e nian k̄əsueam̄ən əh muatig kit̄iəh, k̄ən Josep t̄əsuw̄in̄ən əh mehm, m̄əto Narmin R̄əha Uhḡin t̄in̄ol m̄əmə Meri t̄in̄əp̄ək- əp̄ək r̄əkis. ¹⁹ K̄ən r̄əhan iagūihl Josep in et̄əm ətuatip, k̄ən tat̄ət̄əlig-in m̄əmə otap̄əs Meri, m̄əto in t̄əsolkeik̄ən m̄əmə otol Meri taul̄is, k̄ən n̄ikin t̄əht m̄əmə ot̄əsən-iar̄əp̄ən k̄əm net̄ənim.

²⁰ M̄əto nian n̄ikin t̄əmat̄əht m̄əmə in otol n̄ət̄əliḡən əh, k̄ən nagelo kit r̄əha Īər̄əm̄ərə t̄əmuwa ron e nap̄ilair̄ən m̄ən-ip̄ən k̄əm in m̄əmə, “Josep, mip̄i Tefit rat. On̄ək̄əs̄əgin̄ən m̄əmə onakit Meri m̄əmə in r̄əham p̄ətan, m̄əto-inu suak̄əku əh t̄ət̄ətig lan, in t̄əmis̄i-p̄ən əm o Narmin R̄əha Uhḡin. ²¹ K̄ən in ot̄il̄əs n̄ət̄in kit īər̄man, k̄ən on̄əkaun-in n̄ərḡin m̄əmə Iesu m̄əto-inu in otosmeḡəh r̄əhan m̄in net̄ənim e nol̄ən t̄ərat m̄in r̄əhalat.”* ²² Nat̄imnat m̄in rafin əh k̄əmotuwa kol əm n̄ipahrien̄ən e n̄əghat̄ən r̄əha Īər̄əm̄ərə it̄əm r̄əhan kit ien t̄əm̄ən aup̄ən ik̄in m̄əmə, ²³ “P̄ətan ək̄əku kit it̄əm īər̄man t̄əsuw̄in̄ən əh ron, ot̄əp̄əs m̄əw̄ig, k̄ən pan̄il̄əs n̄ət̄in

1:18: Luk 1:27,35 * **1:21:** Iesu, n̄ip̄əti tat̄ən m̄əmə, “Īər̄əm̄ərə tatosmeḡəh” **1:21:** Luk 1:31; 2:21

kit iərman, kən okaun-in nərgin məmə Emanuel,”
inu nıpətın təmə, “Uhgın tətətig kitat min.”

²⁴ Kən nian Josep təmaiir, kən təmətəu-pən əm
nəghatən rəha nagelo rəha İərəmərə. Kən təmuwin
mit Meri muwa e rəhan latuənu məmə rəhan
pətan, ²⁵ məto in təməsuwinən əh mehm matuwın
matuwın mətoarus-pən Meri tıləs nətın iərman.
Kən Josep təmaun-in nərgin məmə İesu.

2

Netəm-iasol kəmotairahgin İesu

¹ İesu təmaiir əpəh nıtən rəha Jutia e taon Petlehem
e nian Kig Herot Asol in təmatərəmərə lan. Kən
uarisig ikın, netəm-iasol mın neen kəmotisi-par
isəu motuwa Jerusalem. Kotenatig wir e nənən
nıpəti məhau mın. Kən motuwa motətapəh məmə,
² “?Suakəku u in hiə, itəm in təmaiir məmə in
kig rəha netəm İsrel? Emotehm rəhan məhau
təmər əpəh par, kən ekoatuwa məmə ekotos-ipən
nısiıııən kəm in.”

³ Nian Kig Herot Asol təməto nəghatən əh, ilat
netəm Jerusalem nıkilat rafın təmərat. ⁴ Kən
təmərgəfımın pris asol mın ne iəgətun mın rəha
Lou rəha nəfakən rəha netəm İsrel, kən matətapəh
olat məmə, “?Kristo itəm Uhgın tınəmən rəkis
məmə otahl-ipa, in otaiir hiə?” ⁵ Kən kəmotən-ipən
kəm in məmə, “In otaiir əpəh taon Petlehem e nıtən
rəha Jutia. Məto-inu ien kit rəha Uhgın əupən,
təməte tol min-nulan məmə, ⁶ ‘Ik Petlehem əpəh
e nıtən Juta, okol kəsənən məmə ik nat əpnəpın

e netəm-iasol m̄in əpəh ik̄in Juta, m̄əto-inu etəm-iasol kit ot̄isi-pən lam, kən in otatehm w̄ir rəhak m̄in netəm Isrel tahmen-pən e etəm tatehm w̄ir rəhan sipsip m̄in.’ ”

⁷ Kən Kig Herot Asol təmaun-in netəm kotenatig w̄ir e nənən n̄ipəti məhau m̄in kotuwa tuəf̄im̄in anion ilat, matətapəh olat m̄əmə məhau əh təmər ətuatip e nian naka, kən kəmotən-ipən nian rəha məhau kəm in. ⁸ Kən in təmən-ipən kəm ilat m̄əmə, “Otuw̄in Petlehem motegəs-in w̄ir suakəku. Nian onəkotehm un, kən nakotos nəghatən lan motuwa m̄əmə io m̄in ekuw̄in mos-ipən n̄isiaīiən kəm in.”

⁹⁻¹⁰ Nian kəmotəto nəghatən əh, kəmotiet mo-tuw̄in, kən motehm məhau ilouin itəm kəmotehm əpəh par. Nian kəmotehm m̄in məhau əh, n̄ikilat təmagien təmagien. Kən məhau un təmaupən-in ilat muw̄in matətul ətuatip əh suakəku ilouin tətəp̄il ik̄in. ¹¹ Kən kəmotuw̄in əh imə, motehm suakəku ilau rəhan mama Meri. Kən kəmot̄isin nul̄ilat moatos-ipən n̄isiaīiən kəm suakəku əh. Kən kəmotiel̄ig nautə e rəhalat kət̄im m̄in itəm n̄əmt̄ilat tiək̄is, moatos-ipən kəm in. Kəmoatos-ipən iaen u kol tat̄ip̄it-ip̄it, ne nat kit m̄in itəm n̄əmiəw̄in təw̄ir nian katuwan e n̄igəm, n̄ərgin u frankinsens, ne fomat itəm n̄əmiəw̄in təw̄ir, n̄ərgin u m̄ir.

¹² Kən Uhḡin təmən-iəhau ilat e nap̄ilaiirən m̄əmə okəsot̄it̄əlig-pənən o Kig Herot Asol. Kən inəh ilat kəmotaw̄ilək-in Kig Herot motuw̄in-pən e suatip p̄isin moatuw̄in iməlat ik̄in.

Josep ne Meri kəmiāləs Iesu məhlaḡim məhaluw̄in əpəh Ijip

¹³ Nian netəm kotenatig wir mīn u kəmotiet rəkis mīnoatuwīn, kən nagelo kit rəha Uhgīn təmuwa miet-arəpa o Josep e napīlaiirən matən-ipən kəm in məmə, “Ətul uəhai, mīləs suakəku ilau rəhan mama, onəkəhlagīm məhaluwīn əpəh Ijip. Kən onatəhlatig əh-ikīn mətoarus-pən io əm ekən-ipinə mīn kəm ik məmə onəkəhalitəlig-pa mīn, məto-inu otəsuwəhən, Kig Herot Asol team-in suakəku u məmə otohamnu.”

¹⁴ Kən əmun e nian əh lapīn, Josep təmətul mīləs suakəku ilau rəhan mama məhlagīm mətəhaluwīn əpəh Ijip. ¹⁵ Kən kəmətəhlatig e nīməptən əh mətoarus-pən Kig Herot Asol otīmīs. Nat u tīnuwa məmə otol nīpahrienən e nəghatən itəm Iərəməərə təmən rəkis aupən e nəghatən rəha ien kit tatən mīn-nulan məmə, “Emaun-in nətik iərman məmə otiet rəkis Ijip.”

Mopael mīn rəha Kig Herot Asol kəmotohamnu nīsualkələh nəman

¹⁶ Kən e nian Kig Herot Asol təmītun məmə netəm kotenatig wir e məhau mīn kəməsotolən nəwian motawilək-in motagīm, kən nīkin təmāhmə pik agīn. Kən in təmāhl-ipən rəhan mopael mīn məmə okotuwīn Petlehem ne ikīn mīn rafin tītəlau lan, məmə okoteam-in nīsualkələh iərman mīn itəm rəhalat nup təsaprəkis-inən nup kəiu, kən okotohamnu ilat rafin. In təmītəpun nup kəiu nəhlan məto-inu nīkin təməht məmə nian ətuatip əh itəm netəm kotenatig kəmotehm məhau lan. ¹⁷ Natimnat mīn u təmöl nəghatən u tuwa mol nīpahrienən lan itəm ien Jeremaea tīnəmən rəkis aupən ikīn məmə, ¹⁸ “Netəm Rama kəmotəto

pətan kit tətəsək tətəsək məto-inu tatəto tərət agin. Pətan əh in Rejel, in tətəsək o rəhan nisualkələh. Kən məsolkeikeən məmə suah kit otuwa məghat mīləs-ipər mīn rəhan nətəligən məto-inu rəhan mīn nisualkələh kīnotimīs rafin.”*

Josep ne Meri ne suakəku kəməhaliet Ijip məhalitəlig-pən Nasaret

¹⁹ Uarisig e nian Kig Herot Asol təmimīs, məto Josep ne Meri ne suakəku katəhlatig əh əpəh Ijip, kən nagelo kit rəha Uhgīn təmuwa o Josep e napīlaiirən kit matən-ipən kəm in məmə, ²⁰ “Josep. Ətul mīləs suakəku ne rəhan mama kən məhalitəlig-pən e nəptən əh Isrel, məto-inu netəm mīn u kəmotolkeike məmə okotohamnu suakəku, ilat kīnotimīs rəkīs.” ²¹ Kən Josep təmətul mīləs suakəku əh ne rəhan mama, kən məhalitəlig-pən mīn e nəptən əh Isrel.

²² Məto nian Josep təməto məmə Akeleas təmos nəme rəhan tata Kig Herot Asol matərəmərə e Jutia, kən in təməgin nītəlig-pənən Jutia. Kən Uhgīn təməghat kəm Josep e napīlaiirən kit mīn məmə in otəsuwīnən Jutia, kən təmīet muwīn ikīn pīsīn e nītən asol Kalili. ²³ Kən kəməhaluwīn mətəhlatig nītən əh Kalili e taon kit, nərgīn u Nasaret, məmə otol nəghatən rəha ien mīn rəha Uhgīn aupən otuwa mol nīpahrienən. İlat kəmotən-ipən məmə, “Okotən məmə in etəm Nasaret.”

2:18: Jer 31:15 * **2:18:** E ves u, nərgīn u Retiel, tatətul o mama mīn rafin rəha Isrel. **2:23:** Aes 11:1; 53:2; Luk 2:39; Jon 1:45

3

*Jon Baptais tətamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın
(Mak 1:1-8; Luk 3:1-9, 15-17;
Jon 1:19-28)*

¹ Nup mın neen tınuwa mınuwın rəkis, kən Jon Baptais təmiet-arəpa, kən mətamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın əpəh Jutia ikin taruən-aruən ikin, ² matən məmə, “Otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mın, kən motuwın o Uhgın, məto-inu, nian itəm Uhgın otərəməərə e netəmim rafın tınatuwa iuəhkir.” ³ Jon Baptais u, itəm Aesea, ien rəha Uhgın aupən, təmatəghat-in məmə, “Suah kit tətaun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən məmə, ‘Itəmat, otol əpen-əpenə rəha İərəməərə, kən motol rəhan suatıp tətuatıp.’ ”

⁴ Jon tatuwın e natımnat itəm kəmol e nıməme nat megəh kit katən məmə kamel, kən rəhan kətəut kəmol e nuwigı kau, kən nıgın nagwənən, tatun pitıp ne nahui sukapak.* ⁵ Kən netəmim tepət kəmotisi-pən Jerusalem, ne ikin mın nıtən Jutia, ne ikin mın iuəhkir o nəhau əh Jotan, kəmotuwa məmə okotəplan Jon. ⁶ Kən kəmotən-iarəp rəhalat nolən rat mın, kən in təmol baptais elat e nəhau əh Jotan.

3:2: Mat 4:17; Mak 1:15 **3:3:** Aes 40:3 * **3:4:** Jon tatuwın e natımnat itəm tahmen e rəha ien Elaija təmatuwın lan aupən. (2 King 1:8, Sek 13:4). Netəm Isrel, nıkilat təmatəht məmə Elaija otıtəlig-pa mın e nətueintən nian kit mın məmə otol əpen-əpenə e netəmim o nuwamen rəha Kristo (Mal 4:5-6). Uarisig, İesu təmuhapık lan məmə Jon in ien kit tahmen e Elaija itəm nıki netəmim tatəht məmə otuwa mın. (Mat 11:14, 17:10-13). **3:4:** 2 King 1:8

⁷ Məto nian Jon təməplan məmə Farisi mīn ne Satusi mīn tepət kəmotuwa məmə otol baptais elat, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “! Itəmat nəkotahmen e təgəluə mīn! Rəhatəmat nolən teko-eko. ?Nikitəmat təht məmə okəmə nəkoatol əm baptais u, kən onəkotagim tənin nalpīnən ne neməha rəha Uhgīn itəm otuwa? !Kəp! ⁸ Otol natimnat itəm koatəgətun məmə nəmotəuhlin nətəligən rəhatəmat, motapəs pahrien nolən rat mīn, kən motuwīn o Uhgīn.

⁹ “Kən sotən atipən kəm itəmat e nausitən məmə itəmat nəkotətuatip əm məto-inu itəmat noanol mīn rəha Epraham. !Kəp! Inu nat əpnapīn əm. Iatən kəm itəmat məmə nat əpnapīn kəpiel mīn əm, məto Uhgīn titun nəuhlinən ilat kotuwa noanol mīn rəha Epraham.† ¹⁰ Məto-inu roiu ne, Uhgīn tinətul matip rəkis məmə otahtil-pən nig əpəh e nəukətīn. Kən okəmə nig kit təsoe-inən noan itəm təwīr, kən in otahtil mərakin-pən e nigəm.

¹¹ “Roiu, iatol baptais etəmat e nəhau məto-inu, itəmat nəmotəuhlin rəhatəmat nətəligən o nolən rat mīn rəhatəmat. Məto etənim kit otuwa itəm rəhan nəsanənən ne nepətən taprəkis-in io. Kən io ləhau agīn, esahmen-pənən məmə ekiləs rəhan put tahmen e rəhan iolwək. Kən suah əh, in otol baptais etəmat e Narmīn Rəha Uhgīn ne nigəm. ¹² In tatətul matip o nakilən nolən rəha netənim məmə otoor netənim, tahmen-pən e etəm tətəsum

3:7: Mat 12:34; 23:33 † **3:9:** Netəm Isrel, nikilat təht məmə in nat asol məmə ilat noanol pahrien rəha Isrel, məto nat asol e niganəmti Uhgīn məmə netənim okotəkəike kəuhlin rəhalat nətəligən kən motol nəwian. **3:9:** Jon 8:33,39; Rom 4:12 **3:10:** Mat 7:19; Luk 13:6-9 **3:11:** Jon 1:26-27,33; Wək 1:5

matoor nagwənanən təwɪr ne nagwənanən tərət. Tatos nagwənanən təwɪr matuwɪn latuənu. Məto tatərakin-pən nagwənanən tərət e nɪgəm asol itəm tatuəp nannun tikə.”

Jon təmol baptais e Iesu
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³ Kən Iesu təmɪet e nɪtən Kalili muwa e nəhau Jotan məmə Jon otol baptais lan. ¹⁴ Məto Jon tatən-iəhau əskasɪk in mən-ipən məmə, “Tətuatɪp əm məmə ik onəkɔl baptais lak. ?Tahro natuwa məmə ekol baptais lam?” ¹⁵ Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Kəp. Pəs otol nəhlan roiu. E nolən əh, kilau okioal nat kit itəm Uhgɪn tolkeike.” Kən Jon təmegəhan-in.

¹⁶ Kən Jon təmol baptais e Iesu, kən roiu aɡɪn Iesu təmər e nəhau, kən əmun nego e neai təmerəh, kən təməplan Narmɪn Rəha Uhgɪn təmeiuaiu-pa tahmen e mak, kən məpələh-pər lan. ¹⁷ Kən nəwia Uhgɪn təmisi-pən e neai matən məmə, “Inu nətik keike itəm iakolkeike pɪk, kən nɪkɪk tagien pɪk ron.”

4

Setan təmos-ipən-os-ipən
kəm Iesu
(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ Kən Narmɪn Rəha Uhgɪn təməghat-pən e nɪki Iesu məmə in otuwɪn əpəh ikɪn taruən-aruən ikɪn məmə Setan otos-ipən-os-ipən kəm in. Kən Iesu təmuwɪn ikɪn. ² Kən Iesu təmapəs nagwənanən o nian fɔti, e nərauɪəgən ne lapɪn, kən uarisɪɡ lan nəumɪs təmus

3:16: Jon 1:32 **3:17:** Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 12:18; 17:5; Luk 9:35 **4:1:** Hip 2:18; 4:15

pik. ³ Kæn Setan tæmuwa minatos-ipæn-os-ipæn kæm Iesu mæn-ipæn kæm in mæmæ, “Okæmæ ik Næti Uhgîn, æn-ipæn kæm kæpiel min pæs kotæuhlin ilat motuwa motol pîret lan.”

⁴ Mæto Iesu tæmuhalpîn næghatæn ræha Setan mæmæ, “Kæmæte e Naoa Ræha Uhgîn mæmæ, ‘Netæmim okol kæsotatigæn e nagwænæn æm, mæto okotatig e næghatæn min rafin itæm tatisi-pæn o Uhgîn.’”

⁵ Kæn Setan tæmit Iesu mian æpæh Jerusalem, e nætuei nimæ æpæh ilis agîn e Nimæ Ræha Uhgîn, ⁶ kæn mæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Okæmæ ik Næti Uhgîn, ætipæn æpæh læhau e nisip, mæto-inu Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, ‘Uhgîn otæn-ipæn kæm ræhan nagelo min mæmæ okoatehm wir ik, kæn motilæs æm ik ilis e nelmilat mæmæ nækæsorinæn nelkæm mæsin ne e kæpiel.’”

⁷ Kæn Iesu tæmuhalpîn næghatæn ræha Setan mæmæ, “Naoa Ræha Uhgîn tatæn min mæmæ, ‘Okol nækæsotos-ipæn-os-ipænæn kæm ræhatæmat Iæræmære Uhgîn mæmæ otol nat kit, kæn mæmæ onækotæplan mæmæ in tætatig itæmat min, o kæp.’”

⁸ Kæn Setan tæmit min Iesu mian æpæh ilis e nitot asol, kæn tæmægætun in e kantri min rafin e nætueintæn, ne næsanænæn ræhalat, ne natimnat wir agîn min rafin itæm kotatig lan, ⁹ kæn tæmæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Natimnat rafin min æh, oekos-ipinæ kæm ik mæmæ onatæræmære olat, okæmæ nækisin-pa nulim kæn mæfak-pa kæm io.”

¹⁰ Kæn Iesu tæmuhalpîn ræhan næghatæn mæmæ, “! Uwîn isæu, Setan! Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ,

4:2: Eks 34:28

4:4: Dut 8:3, Kol 1:16-17

4:6: Sam 91:11-12

4:7: Dut 6:16

‘Onəkotəfak əm kəm rəhatəmat Iərəməərə Uhgın, kən in əm, onəkotol əm rəhan nətəligən.’ ”

¹¹ Kən Setan təmagım mapəs Iesu, kən nagelo mın kəmotuwa motasitu lan.

Iesu tınatuoun matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın e nıtən Kalili
(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² Kən e nian əh, kəmaskəlım Jon Baptais kiləs-ıpən e kalapus. Kən nian Iesu təməto nəghatən lan, kən in təmıet muwın e nıtən Kalili. ¹³ Kən təmapəs natıgən Nasaret, kən mıet muwın əpəh ləhau e taon kit, nərgın u Kapaneam, iuəhkır o Lek Kalili, kən mətatıg ikın əh e nıtən asol rəha noanol mın rəha Sepulun ne Naptali aıpən. ¹⁴ Təmuwın ikın əh məmə nəghatən rəha ien Ae-sea otuwa mol nıpahrienən lan itəm təmən aıpən məmə, ¹⁵ “Nəptən rəha noanol rəha Sepulun, ne nəptən rəha noanol rəha Naptali tatəməhl e suatıp tətuwın e lek Kalili, entənıpən-pən e nəhau Jotan. Inu nıtən asol Kalili, ima İaıhluə mın. ¹⁶ Netəm ikın kəmotatıg e napınəpən, məto kəmotəplan nəhag-əhagən asol kit. Kən tınatıan, kən nəhag-əhagən asol təmasıəgəpın ilat itəm kəmotatıg e napınəpən rəha nımısən u tatəfətain ilat nian rafın.”

¹⁷ Kən mətuoun e nian əh, Iesu təmatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın matən məmə, “Otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mın, kən motıtəlıg-pən o Uhgın, məto-inu nərəməərəən rəha Uhgın tınatuwa iuəhkır.”

Iesu tæmaun-in netæmim kuwit mæmæ okotætæu-pæn in

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Iesu tæmætalIWæk e nIKali Lek Kalili, kæn mæplan suah mil kæiu ilau pian, Antru ne Saimon, u nærgin kit min u Pita. Ilau katuæraKin net e Lek Kalili mæto-inu ilau etæmim mil ræha niuwæn næm min. ¹⁹ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Uea, mætæu-pa io, muea ræhak etæmim mil, kæn io ekol itæmlau nakuea etæmim mil ræha niuwæn netæmim mæmæ okotuwa ræhak min netæmim.” ²⁰ Kæn roiu agin, ilau kæmuapæs ræhalau net, kæn muætæu-pæn.

²¹ Kæn Iesu tæmalIWæk muwin noan mæsin min, kæn mæplan suah mil kæiu min ilau pian, nærgilau u Jemes ne Jon, næti Sepeti mil. Katuæpælæh e nipægnoa pot ilæhal ræhalau tata matuæhl wir ræhalau net min, kæn Iesu tæmaun-in ilau mæmæ okuea miauarisig-in in. ²² Kæn roiu agin, ilau kæmuætul muapæs pot ne tata ræhalau, kæn muætæu-pæn Iesu.

Iesu tæmægætun netæmim kæn matol-wir netæmim e nimisæn

(Luk 6:17-19)

²³ Kæn Iesu tæmalIWæk iKin min rafin e nitæn Kalili, matægætun netæmim æpæh e nimæ min ræha nuæfimæn, kæn matæn-iaræp namnusæn tæwir ræha næræmæææn ræha Uhgîn kæm netæmim, kæn matol-wir netæmim itæm koatimis e nimisæn rafin, ne netæmim itæm nipætilat tærat o nimisæn rafin. ²⁴ Kæn namnusæn e Iesu tæmitælau rafin e profens iKin Siria, kæn netæmim kæmotæmik netæmim rafin itæm koatimis motuwa o Iesu, ræhalat nimisæn tol min-nulan: neen koatimis, neen nipætilat titæhmæ, neen

narmın rat tətatig elat, neen koatos nımısən rəha mənig moataut, kən neen nıpətılət məsın təmımıs. Məto İesu təmöl-wır ılat. ²⁵ Kən nımanın netəmım kəmotıet e nıtən Kalılı, ne ıkın Tekapolis, ne Jerusalem əpəh Jutia, ne ıkın pısın mın neen əpəh Jutia, ne ıkın mın entənıpən-pən e nəhau Jotan, kən ılat rafın kəmotuarısıg-ın İesu.

5

Əpəh ılıs e nıtot, İesu təməgətun rəhan netəmım itəm koatuarısıg-ın in

¹ Nıan İesu təməplan nımanın netəmım itəm koatətəu-pən in, kən in təmuwın əpəh ılıs e nıtot, kən məpələh, kən rəhan netəmım itəm koatuarısıg-ın in, ılat kəmotuwa. ² Kən mınətuoun matəgətun ılat.

Netəmım itəm koatıg e nəwırən pahrien

İesu təmən məmə,

³ “Nakoatıg e nəwırən pahrien nıan nəkoatıləs-ıəhau itəmat, moatən e nıkitəmat məmə nakoatəkul-pən əm e Uhgın. In nəwırən pahrien məto-inu, itəmat netəmım rəha Uhgın, kən in tatərəməmə etəmat.

⁴ Nakoatıg e nəwırən pahrien nıan nakoatasək kən nıkitəmat tıtahmə.* In nəwırən pahrien məto-inu, Uhgın otos-ıəhau nıkitəmat.

⁵ Nakoatıg e nəwırən pahrien nıan nəsotos-ıpər atıpən itəmat. In nəwırən pahrien məto-inu,

4:24: Mak 6:55 **4:25:** Mak 3:7-8 **5:3:** Aes 57:15

* **5:4:** İesu təsən ətuatıpən ıkın-u məmə suah kıt təmähro nıkın tıtahmə. Kəm-naka nıkın tıtahmə o nolən rat rəhan, o kəm-naka nıkın tıtahmə məto-inu suah kıt təmımıs, o kəm-naka in nat kıt mın.

5:4: Aes 61:2-3; Nol Əpən 7:17

o nian kit Uhgïn otos-ipïnə nətueintən kəm itəmat u rəhan mïn.

- ⁶ Nakoatatiġ e nəwİRƏn pahrien nian nakotolkeike pġk e nġkitəmat rafġn aġġn məmə nəmegəhən rəhatəmat okotətuatiġ e nġganəmti Uhgïn. In nəwİRƏn pahrien məto-inu, Uhgïn otol rəhatəmat nəmegəhən kotətuatiġ e nġganəmtin.
- ⁷ Nakoatatiġ e nəwİRƏn pahrien nian nakotasəkitun netənim. In nəwİRƏn pahrien məto-inu, Uhgïn otasəkitun itəmat.
- ⁸ Nakoatatiġ e nəwİRƏn pahrien nian nġkitəmat tətuaġġ məwİR. In nəwİRƏn pahrien məto-inu, onəkotəplan Uhgïn.
- ⁹ Nakoatatiġ e nəwİRƏn pahrien nian itəmat netənim rəha nələhəuən nəməlinuən. In nəwİRƏn pahrien məto-inu, okaun-in itəmat məmə nenəti Uhgïn.
- ¹⁰ Nakoatatiġ e nəwİRƏn pahrien nian nəkoatol natimnat itəm kotətuatiġ e nġganəmti Uhgïn, kən netənim koatol tərət kəm itəmat ron. In nəwİRƏn pahrien məto-inu, itəmat netənim rəha Uhgïn, kən in tatərəməərə etəmat.
- ¹¹ “Nakoatatiġ e nəwİRƏn pahrien nian netənim koatol natimnat mġn tərət kəm itəmat məto-inu itəmat netənim rəhak, inəh koatən rat itəmat, kən moatərəkin itəmat, kən moateiuə-in itəmat moatən nəġhatən tərət mġn moatərəkin itəmat lan.
- ¹² Nġpahrienən, netənim kəmoatol nolən ahmen mġn əm kəm ien mġn aupən ikġn itəm ilat koatol

kəm itəmat. Kən otagian pik, məto-inu nətouən asol rəhatəmat tətatiḡ əpəh e nego e neai.

Sol ne nəhag-əhagən

(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

¹³ “Itəmat nəkotahmen e sol kəm netəmim rafin e nətueintən. † ? Məto okəmə rəhan nətehenən tinikə, otahro muwa mətehen min? Təsəwir minən o nat kit min, okərakin, kən netəmim kotaliwək lan. ¹⁴ Itəmat nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən. Taon itəm kəmöl əpəh ilis e nitot, okol təsəhluaigən. ¹⁵ Kən etəmim kit tikə məmə otasiepən e lait, kən məfətain-iəhau e kətim. Kəp, nian tasiepən e lait, kən in otəkəike mətu-pər ikin lait tatəpələh ikin məmə lait otasiəgəpən rafin nīpəgnoa nimə o netəmim rafin. ¹⁶ Kən e nolən ahmen min əm, otol rəhatəmat lait e nəmegəhən rəhatəmat tasiə məmə netəmim okotəplan wək wir min itəm itəmat nəkoatol, kən ilat okotiləs-ipər nərgi tata Uhgın itəm tətatiḡ e nego e neai.”

Lou rəha Moses

¹⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən-ipən kəm ilat məmə, “Təsəwirən məmə nikitəmat otəht məmə emuwa məmə ekərakin Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses ne ien min aupən. !Kəp! Eməsuwamən məmə ekərakin ilat, məto emuwa məmə ekol nīpəti nəghatən min əh okotuwa motol nīpahrienən. ¹⁸ Pahrien, iatən kəm itəmat məmə nian nəptən

5:12: 2 Kron 36:16; Wək 7:52 † **5:13:** Sol tatol nagwənən tatətehen wir, kən məsəratən. Təwir məmə nolən rəhatat otətasitu e netəmim məmə ilat kotuwa netəm kotətuatip. Məto tərət okəmə nolən rəhatat tatiuw-pən netəmim e nolən rat. **5:14:** Jon 8:12; 9:5 **5:15:** Mak 4:21; Luk 8:16; 11:33 **5:16:** Efes 5:8-9; 1 Pita 2:12 **5:17:** Rom 3:31

ne neai kətuatig, kən Lou, in min otatig. Kən okol nat kit otəsikəən lan, nat əpnapin in leta əkəku agin, kən Lou otətul motol wək mətoarus-pa nəghatən min rafin rəha Lou kotuwa motol nīpahrienən lan. ¹⁹ Kən, o nat əh inəh, suah kit itəm tapəs Lou matəgətun netəmim min məmə ilat min okotapəs, nat əpnapin in Lou kit ləhau agin, kən okotaun-in suah əh məmə in ləhau agin e nərəmərəən rəha Uhgın. Məto suah kit itəm tatol Lou min əh, matəgətun netəmim lan, kən okotaun-in suah əh məmə in ilis agin e nərəmərəən rəha Uhgın. ²⁰ Iatən nəhlan kəm itəmat məto-inu, rəhatəmat nolən otəkəike mətuatip wir agin e niganəmti Uhgın, taprəkis-in nolən min rəha Farisi min ne iəgətun min rəha Lou itəm nīkilat əm təht məmə kotətuatip wir. Okəmə rəham nolən təsətuatip wirən nəhlan, kən okol nəsuwınən matig ahgin nərəmərəən rəha Uhgın.”

*Suah kit itəm neməha tatol
(Luk 12:57-59)*

²¹ Kən Iesu təmən min məmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən itəm iəgətun min kəmotən kəm pipi rat min rəhatəmat aupən. Ilat kəmotən məmə, ‘Əsotohamnuən etəmim,’ kən ‘Etəmim itəm təmohamnu itəm, otəkəike mətul e niganəmti kot mos nalpinən.’ ²² Məto io iatən kəm itəmat məmə, † okəmə suah kit neməha tatol o nat kit pian təmol, kən tətuatip məmə suah əh itəm neməha təmol, otətul e niganəmti kot. Kən okəmə suah kit tatən

5:18: Luk 16:17; 21:33 **5:19:** Jem 2:10 **5:21:** Eks 20:13;
Dut 5:17 † **5:22:** Iesu təməsənən məmə Lou in tərət. Məto in
tatən-iarəp lou itəm təwir pik, kən matek niki netəmim.

rat pian, kən tətuatip məmə in otətul e niġanəmti kaonsel asol. Kən okəmə suah kit tətəu-iərmis-in suah kit, § kən tətuatip məmə etəm təmən nəghatən əh otuwīn e niġəm asol.

²³ “Kən o nat əh inəh, okəmə nian natuwīn e olta e Nimə Rəha Uhgīn məmə onəkös-ipən nat kit kəm Uhgīn, mətə ikīn əh, niġim tīnəht pian itəm tatol neməha kəm ik o nat kit nəmol kəm in itəm təsahmenən, ²⁴ əpəs pitən rəham nat əh, kən muwīn məplan pian muəg-ətuatip-in nətəliġən rəhatəlau, muapəs nolə tikiṃir, muea iolitiṃau min, kən uarisig nəpanitəliġ muwīn mos-ipən nat kit rəham kəm Uhgīn e olta əpəh e Nimə Rəha Uhgīn.

²⁵ “Kən okəmə nəmol nat kit təsahmenən e etəmim kit, kən etəmim un tolkeike məmə otīləs ik muwīn e kot, təwīr məmə nakuwīn uəhai əm, nian nəsianən əh e kot, kən muəg-ətuatip-in niṃəġnəmtin rəhatəlau pitən. Okəmə nakapəs, etəmim un otīləs-ipən ik e nelmi etəm tətakil nəghatən, kən etəm tətakil nəghatən otos-ipən ik e nelmi polis, kən polis otīləs-ipən ik e kalapus.

²⁶ Niṃahrienən iatən kəm itəmat məmə, okəmə tol nəhlan, okul nəsietən e kalapus mətəarus nakətou rafin aġin nalṃinən rəham.”

Etəmim itəm tətakləh-in pətan

²⁷ Kən Iesu tətəkəike matən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən u məmə, ‘Itəmat itəm nəmotol marit rəkis, nəsotakləh-inən niṃitan piṃin min.’ ²⁸ Mətə io, io iatən kəm itəmat

§ 5:22: Nəghatən u “tətəu-iərmis-in,” tətəghat-in nəghatən min tahmen e “Ik iərmis,” o “Ik ialməl,” o “Rəhm-kapə təpia,” o “Ik nəti iərmis.” 5:22: 1 Jon 3:15 5:23: Mak 11:25 5:27: Eks 20:14; Dut 5:18

məmə nian suah kit itəm tīnol marit rəkis tatəplan pətan pīsīn kit matolkeike məmə otakläh-in, kən in tīnol rəkis təfagə rat e nīkin, tahmen əm məmə in tīnakläh-in pahrien. ²⁹ Okəmə nīganəmtīm tol ik natol təfagə, kən təwīr məmə nakīlās-irəkis mərakin. Təməwīr məmə nīpətīm məsīn tikə, taprəkis-in nīpətīm rafin okərakin-pən e nīgəm asol namnun tikə. ³⁰ Kən okəmə nelməm tol ik natol təfagə, kən təwīr məmə nakətətīp rəkis mərakin. Təməwīr məmə nīpətīm məsīn tikə, taprəkis-in nīpətīm rafin okərakin-pən e nīgəm asol namnun tikə.”*

*Etəmim itəm tətəpəs
rəhan pətan
(Mat 19:9; Mak 10:11-12;
Luk 16:18)*

³¹ Kən Iesu təmən mīn məmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən u məmə, ‘Etəmim itəm otəpəs rəhan pətan, in otəkəike mos-īpən naoa kit kəm in itəm tatəgətun məmə in tīnapəs in.’ ³² Məto io, io iatən kəm itəmat məmə, okəmə pətan kit itəm təmol marit təsuwīnən mehm suah pīsīn kit, məto rəhan iərman tatol tifos mətəpəs in, kən suah un tatol təfagə rat. Kən okəmə pətan əh tatətəu-pən suah pīsīn, kən pətan əh tatol təfagə, məto nəmkakīəhən rəha iərman rəhan aupən. Kən suah u itəm tatit pətan əh, in mīn tatol təfagə.”

Noanawīl mīn

5:29: Mat 18:9; Mak 9:47 * **5:30:** Inu nimaa nəghatən itəm tatəgətun məmə Iesu tolkeike məmə kitat okotəkəike motol wək askasik o napəsən rəhatat nolən rat mīn. **5:30:** Mat 18:8; Mak 9:43 **5:31:** Dut 24:1-4; Mak 10:4

³³ Kən Iesu təmən mīn mēmə, “Nəmotəto rəkis nəghatən kit mīn itəm iəgətun mīn kəmotən kəm rəhatat pipi mīn aupən mēmə, ‘Nəsotətəghlən noanawīl mīn rəhatəmat itəm nəmotos, məto nəkotəkəike motol nat naka itəm nəmotos noanawīl lan kəm Uhgīn mēmə nəkotol.’

³⁴ Məto io, io iatən kəm itəmat mēmə, sotos əmən noanawīl o nat kit mēmə otol rəhatəmat nəghatən təkəsik. Sotosən noanawīl o nego e neai məto-inu ikin əh Uhgīn tatərəməərə lan, kən nolən əh tahmen mēmə noatos noanawīl o Uhgīn. ³⁵ Kən sotosən noanawīl o nətueintən məto-inu ikin əh Uhgīn tatərəməərə lan, kən nolən əh tahmen mēmə noatos noanawīl o Uhgīn. Kən sotosən noanawīl o Jerusalem məto-inu ikin əh in taon rəha Uhgīn, u in Kig asol ikin, kən nolən əh tahmen mēmə noatos noanawīl o Uhgīn. ³⁶ Kən sotosən noanawīl o rəhatəmat-kəpə, məto-inu rəhatəmat nəsanənən tīkə mēmə nəkotəuhlin noanutəmat kit tuwa məruən o mapīn. Uhgīn əm tatərəməərə e natimnat e nəmegəhən rəhatəmat. Kən nolən əh tahmen mēmə noatos noanawīl o Uhgīn. ³⁷ Məto apəs rəhatəmat nəghatən nian rafin otən əm nīpahrienən. Kən okəmə rəhatəmat nətəligən e nat kit in ‘əwəh,’ kən nakotən əm mēmə, ‘əwəh.’ Kən okəmə rəhatəmat nətəligən e nat kit in ‘kəpə,’ kən nakotən əm mēmə, ‘kəpə.’ Nəghatən mīn itəm kotəprəkis-in ‘əwəh’ o ‘kəpə,’ koatisi-pən e Setan.”

Nəlpīnən
(Luk 6:29-30)

5:33: 1 Kor 7:10-11 **5:33:** Lev 19:12; Nam 30:2; Dut 23:21

5:34: Aes 66:1; Mat 23:22; Jem 5:12 **5:35:** Sam 48:2; Aes 66:1

³⁸ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nəmotəto rəkis nəghatən kit məmə, ‘Okəmə suah kit tərəkın nıganəmtim kit, kən netəmim okotərəkın mın nıganəmtin kit. Kən okəmə suah kit tərəkın nəluəm kit, kən netəmim okotərəkın mın nəluın kit.’ ³⁹ Məto io, io iatən kəm itəmat məmə, nəsalpınən nəratən kəm etəmim itəm təmöl tərət kəm ik. Okəmə suah kit təhai ik mem nıkapım matıp, kən nakəkəike maləlin-pən mın nıkapım mol pəs tem mın. ⁴⁰ Kən okəmə suah kit tiləs ik mian e kot, kən matəkəike ron ik məmə nakos-ıpən rəham sot əkəku kəm in məmə otəg-ətuatıp-ın rəhatəlau nəratən, kən nakəkəike mos-ıpən mın rəham sot asol. ⁴¹ Kən okəmə mopael kit rəha netəm Rom tətəkəike ron ik məmə nəkiləs rəhan kətim muwın kilometa kitıəh, məto ik nakəkəike mıləs mın muwın kilometa kit mın tol kəiu. ⁴² Okəmə suah kit tateasiə-in ron ik, kən ik nakəkəike mos-ıpən kəm in. Kən okəmə suah kit tolkeike məmə in otos rəham nat kit muwın kənu mos mıtəlig mın muwa, kən nəsənən məmə nakapəs, nakəkəike mos-ıpən.”

*Nolən rəha nolkeikeən
tikimır mın
(Luk 6:27-28, 32-36)*

⁴³ Kən Iesu təmən mın məmə, “Nəmotəto rəkis məmə, ‘Onəkotolkeike rəhatəmat mın, kən motətəhau tikimır mın rəhatəmat.’ ⁴⁴ Məto io, io iatən kəm itəmat məmə onəkotolkeike rəhatəmat tikimır mın, kən motəfak o netəm mın u itəm koatol nəratən kəm itəmat, ⁴⁵ kən nolən əh otəgətun məmə itəmat nenəti Uhgın rəhatəmat itəm tətətig ilis e

nego e neai. Kæn otol næhlan mæto-inu ræhatæmat tata Uhgîn tæmol mîtgar tætasiegæpîn netæmim itæm kotæwir ne netæmim itæm kotærat, kæn in mætahl-ipa nuhuæn kæm netæm mîn u itæm ræhalat næmegæhæn tætuatîp, ne netæm mîn u itæm ræhalat næmegæhæn tæsætuatîpæn. ⁴⁶ ?Okæmæ nakotolkeike æm netæm mîn u itæm kotolkeike itæmat, kæn nikitæmat tæht mæmæ Uhgîn otætou itæmat o nolæn kit itæm tæwir? !Kæp! !Netæm mîn u itæm koatos mæni ræha takis, itæm katæn mæmæ netæm rat, ilat mîn kotolkeike ilat mîn! ⁴⁷ ?Kæn okæmæ nakotos æm itæmat mîn neen moatæghat kæm ilat mîn, mæto tahro? ?Nikitæmat tæht mæmæ nækoatol nat kit itæm in tæwir taprækis-in netæm æpnapîn? Kæp. Netæmim mîn itæm kæsotitunæn Uhgîn, ilat mîn koatol næhlan. ⁴⁸ Tol næhlan, itæmat nenæti Uhgîn, nækotækæike motol nolæn itæm in tæwir mætuatîp nian rafin, tahmen-pæn æm mæmæ ræhatæmat Tata Uhgîn in tatol.”

6

Nolæn mîn itæm tæwir kæm Uhgîn

¹ Kæn Iesu tæmæn mîn mæmæ, “Sotolæn mæmæ nækotol nolæn mîn itæm tæwir kæm Uhgîn mæmæ netæmim okotæplan itæmat ron. Okæmæ nækotol mæmæ netæmim okotæplan, kæn Uhgîn æpæh e nego e neai otæsætouæn itæmat ron.

Nolæn itæm tæwir o nos-ipænæn kæm ian-rat mîn

² “Tol næhlan, okæmæ nakotos-ipæn nat kit kæm ian-rat mîn mæmæ nakotasitu elat, næsotolæn e nolæn ræha netæmim itæm ræhalat nænæn tæwir,

mæto nīkilat tamkīmīk. Nian ilat kotasitu e ian-rat mīn, rəhalat iolwək mīn koatahl təwi moatol-arəp e nimə rəha nuəfīmīnən ne ihluə e suatīp asol məmə netəmim okotītun. Koatol nəhlan məmə netəmim okotīsiai-in ilat. Nīpahrienən iatən kəm itəmat məmə, ilat kīnotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nīsiaiīn rəha netəmim. ³ Mæto itəmat, okəmə nakotos-ipən nat kit kəm ian-rat mīn məmə nakotasitu elat, nəkotəkəike motol məmə netəmim okəsotəplanən, nat əpnarīn rəhatəmat mīn netəmim. ⁴ Otol nəhlan məmə netəmim okotəruru rəhatəmat nolən wīr mīn, kən rəhatəmat Tata itəm tatəplan rəhatəmat nolən anion mīn, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wīr mīn.”

Nolən rəha nəfakən
(Luk 11:2-4)

⁵ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nian nakotəghat kəm Uhgīn e nəfakən, kən sotolən e nolən rəha netəmim itəm rəhalat nənən təwīr, mæto nīkilat tamkīmīk. Netəm mīn əh, ilat kotolkeike məmə okotətul əpəh e nimə rəha nuəfīmīnən, ne ihluə e suatīp asol, kən motəfak məmə netəmim okotəplan motəto ilat. Nīpahrienən iatən kəm itəmat məmə ilat kīnotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nīsiaiīn rəha netəmim. ⁶ Mæto nian nakotəghat kəm Uhgīn e nəfakən, nakotuwin əpəh e nīpəgnoa nimə rəhatəmat, kən motahtosīg e toa, kən motəfak kəm Uhgīn itəm tətātīg ikin əh itəm netəmim kəsotəplanən itəmat. Kən rəhatəmat Tata itəm tatəplan rəhatəmat nolən anion mīn, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wīr mīn.

7 “Kæn nian nakotəghat kəm Ughin e nəfakæn, sotargətainən nəghatən mīn tepət tepət u nīpətīn tikə, tahmen e netəm kotəruru Ughin. Nīkilat təht mēmə rəhalat ughin mīn okotəto ilat o nəghatən mīn tepət itəm koatəfak moatən. 8 Sotolən mēmə ilat ne, mətō-inu uarisig nakotətapəh ron, mətō rəhatəmat Tata Ughin tīnitun rəkis nat naka itəm nakotoleike.

9 “Kæn tol mīn-nəhlan, nian nakotəghat kəm Ughin e nəfakæn, kæn otəfak mihin nulan: ‘Tata rəhatimat itəm nətatig e nego e neai, pəs netəmim kotisiāi-in ik.

10 Pəs nərəmərəən rəham tuwa, kæn pəs nat itəm ik nakolkeike in otuwa mol nīpahrienən lan ikīn-u e nətueintən, tahmen-pən əm ilis e nego e neai.

11 Os-ipa nagwənən kəm itimat tahmen-in rəha nian roiū.

12 Kæn aluīn məsalpīnən, nolən rat mīn rəhatimat, tahmen-pən əm mēmə itimat ekotaluīn məsotaskəlīm-iəkīsən e nīkitimat nolən rat mīn rəha netəmim itəm koatol nəratən kəm itimat.

13 Kæn segəhan-inən itimat ekotuwīn ima nos-ipən-os-ipənən, ikīn itəm mətā oekotakiə motol nolən rat, mətō os-irəkis itimat e nelmi Setan.’

14 “Okəmə itəmat nəkotaluīn, məsotaskəlīm-iəkīsən e nīkitəmat nolən rat mīn rəha netəmim itəm koatol kəm itəmat, kæn rəhatəmat Tata Ughin e nego e neai, in otaluīn məsalpīnən,

6:7: 1 King 18:26-29 **6:8:** Mat 6:32 **6:10:** Luk 22:42 **6:12:** Mat 6:14-15; 18:21-35 **6:13:** Luk 22:40; Jem 1:13; Jon 17:15; 2 Tes 3:3; 2 Tim 4:18

rəhatəmat nolən rat mīn. ¹⁵ Məto okəmə itəmat nəsotaluinən, motaskəlīm-iəkis e nikitəmat nolən rat mīn rəha netəmim itəm koatol kəm itəmat, kən okol rəhatəmat Tata Uhgīn otəsaluinən kən malpīn nolən rat mīn rəhatəmat.”

Nolən rəha nətuakəmən

¹⁶ Kən Iesu təmatən mīn məmə, “Nian nakotətuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgīn, sotolən niġanəmtitəmat təpou tahmen-pən e netəm mīn u itəm rəhatəmat nənən təwīr, məto nīkilat tamkīmīk. İlat koatol niġanəmtīlat tol pīsīn, məmə netəmim okotəplan ilat məmə nəumis tīnus ilat, kən netəmim okotīsīai-in ilat. Nīpahriənən iatən kəm itəmat məmə ilat kīnotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nīsīaiiən rəha netəmim. ¹⁷ Məto nian nakotətuakəm motapəs nagwənən moatəfak kəm Uhgīn, onəkotaikuas e niġanəmtitəmat, kən motol-pən oel etəmat, ¹⁸ məmə netəmim okəsotəplanən məmə nakotətuakəm motapəs nagwənən moatəfak kəm Uhgīn, kən rəhatəmat Tata itəm tatəplan rəhatəmat nolən anion mīn, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wīr mīn.”

Nat təwīr əpəh e nego e neai
(Luk 11:34-36)

¹⁹ Kən Iesu təmatən mīn məmə, “Təsəwīrən məmə nəkotuargətāin rəhatəmat nat wīr mīn e nətueintən u məmə rəhatəmat nautə otepət, məto-inu e nətueintən u, wīn mīn kotitun nunən, kən namtəən titun nərəkīnən natimnat mīn əh, kən iakləh mīn kotitun nəhapən rəhatəmat nīmə motuwīn imə kakləh-in rəhatəmat natimnat. ²⁰ Məto təwīr məmə nəkotuargətāin rəhatəmat nat wīr mīn

əpəh e nego e neai. İkin əh win min kəsotunən, kən namtəən okol təsərəkənən natimnat min əh, kən iakləh min okol kəsotakləh-inən. ²¹ İatən nəhlan məto-inu, ikin pəhruən rəhatəmat natimnat wir min koatəməhl ikin, məto nian rafin nikitəmat otəkəike matəht natimnat min əh-ikın əh.

²² “Nıganəmtim in tahmen e lait itəm tatos-ipən nəhag-əhagən kəm nıpətım. Okəmə nıganəmtim mil kuəwir, tahmen əm məmə nıpətım tərıoah e nəhag-əhagən. ²³ Məto okəmə nıganəmtim mil kuərat, tahmen əm məmə nıpətım in tərıoah e naluginən. !Kən okəmə nəhag-əhagən e nıpətım in napınəp əmən, tahmen əm məmə ik nəkətətıg e napınəpən asol agın-əh!”

²⁴ “Etəmim tıkə itəm titun nuwamən in slef rəha etəm-iasol kəıu. Okəmə in tətalkut məmə otol nəhlan, kən otolkeike kit mol nəwıan, kən metəhau kit məsolən nəwıan. Okol nəsolən slef rəha Uhgın ne məni e nian kitiəh əm.”

*Təsəwırən məmə
nakotətəlig-in pık
(Luk 12:22-31)*

²⁵ Kən İesu təmən məmə, “Kən o natimnat min əh, io iatən kəm itəmat məmə, təsəwırən məmə nakotətəlig-in pık rəhatətmat nəmegəhən məmə onəkotun naka, kən motənim naka. Kən təsəwırən məmə nakotətəlig-in pık nıpətıtəmat məmə onəkotos hiə rəhatəmat napən. ?Nəukəti nəmegəhən rəhatımat tatəmegəh əm e nagwənən, o kəp? Kəp. ?Kən naka in nat asol o nıpətıtət,

6:20: Mat 19:21; Luk 18:22 * **6:23:** Nıpətın kit rəha “nıganəmtim mil kuəwir” təmə, ik etəm kit itəm nıkim tagien o nasıtıən netəmim e rəham məni. Kən nıpətın kit rəha “nıganəmtim mil kuərat” təmə, ik iaumıs kit.

napən, o kəp? Kəp. ²⁶ Otəplan-tu mənig mīn itəm koatiwīg moatan. Ilat kəsotasumən, kən ilat kəsotələhəu-wirən nagwənən e nīpəgnoa nimə, mətə Tata rəhatəmat e nego neai, in tatos-ipən nagwənən kəm ilat. ?Kən e niganəmtin, nikitəmat təht məmə in tolkeike pik itəmat taprəkis-in mənig mīn? !Əwəh! ²⁷ ?Nikitəmat təht məmə rəhatəmat nətəligən pik titun nolən rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? !Kəp! Nolən rəha nətəligən pik təsafin-pənən aua kitiah əm e rəhatəmat nəmegəhən.

²⁸ “? Kən təhrol nikitəmat tatəht pik napən onəkotuwīn lan? Nikitəmat təht-tu nəgui nig mīn itəm koatəwiə əpnapin əm. Ilat kəsotol pikən wək o nəhlən rəhalat napən. ²⁹ Mətə ekən kəm itəmat məmə Kig Solomon, in etəmim rəhan nautə tepət, kən rəhan napən itəm tatuwīn-in, ilat kotəwir mo-taprəkis. Mətə nəgui nig əpnapin mīn kotəwir taprəkis-in rəhan napən. ³⁰ Uhgīn təmol manuwihl əpnapin əm təwir pik e nəgui nig mīn əh. Mətə manuwihl əh in rəha nian kitiah əm, kən olawīg kuwan e nigəm. ?Kən okəmə Uhgīn tatol-wir manuwihl əh, kən nikitəmat təht məmə Uhgīn otos-ipinə napən itəm nəkotəkəike motuwīn lan? !Əwəh! In otol nəhlan. !Ei, rəhatəmat nahatətəən in təkəku agin!

³¹ “Tol nəhlan, təsəwirən məmə itəmat nakotətəlig-in pik məmə, ‘?Ekotun naka?’ o ‘?Ekotənim naka?’ o ‘?Ekotos hiə napən motuwīn-in?’ ³² Sotətəlig-in pikən. Netəm itəm kotəruru Uhgīn, ilat koatətəlig-in pik natimnat itəm tol nəhlan. Mətə itəmat nenətī Uhgīn mīn, kən

rəhatəmat Tata əpəh e nego e neai, in titun məmə nəkotəkəike motos natimnat min əh. ³³ Məto pəs onəkotol nərəmərən rəha Uhgın, ne nəmegəhən ətuatip itəm Uhgın tolkeike, ilau okuətul aupən e nəmegəhən rəhatəmat. Nian nəkotol nəhlan, kən Uhgın otos-ipinə min natimnat min əh kəm itəmat. ³⁴ Tol nəhlan, təsəwirən məmə nakotətəlig-in pik natimnat itəm onəkotəkəike motos olawig, məto-inu natimnat rəha olawig, ilat rəha olawig. Nəratən rəha nian kitiəh, in tinahmen rəkis rəha nian kitiəh.

7

*Sotakilən nolən rəha
suaḥ kit min
(Luk 6:37-38, 41-42)*

¹ Okəmə nakotakil rat netəmim, kən Uhgın otələhəu nəghatən rəha nalpınən rəhatəmat. ² Tol nəhlan məto-inu, nəghatən əskasik itəm nakoatən məmə suaḥ kit in etəm rat, kən Uhgın otətəu-pən əm o nənən rəhatəmat nolən rat min. Okəmə nakotakil etəmim e nolən itəm tətuatip, kən Uhgın otakil itəmat e nolən itəm tətuatip. Məto okəmə nakotakil rat netəmim e nolən əskasik, kən Uhgın otakil itəmat e nolən ahmen min əm. ³ ?Tahro nakoatən nimismisi nig itəm tətətig e niganəmti piatəmat min, məto itəmat nəsoṭəplanən nig asol itəm tətətig e niganəmtitəmat? ⁴ ?Kən tahro nakoatən məmə, ‘Ei piak, pəs ekos-irəkis nimismisi nig e niganəmtim,’ məto nəsoṭəplanən nig asol e niganəmtitəmat? ⁵ !Rəhatəmat nənən təwir, məto

6:32: Mat 6:8 **6:33:** 1 King 3:11-14; Sam 37:4,25; Rom 14:17

7:1: Rom 2:1; 1 Kor 4:5; Jem 4:11-12 **7:2:** Mak 4:24

nīkitəmat tamkīmīk! Otaupən, motos-irəkis nig asol e niganəmtitəmat, kən nəkotitun nəplan wīrən nohrəkisən nīmīsmīsī nig itəm tətatiḡ e niganəmti piatəmat mīn.

⁶ “Sotos-ipənən natimnat rəha Uhgīn kəm kuri mīn, kən sotəraḡin-pənən rəhatəmat nat wīr mīn kəm pikəs mīn.* Okəmə nəkotol nəhlan, kən ilat okotaliwək lan kən moteirair motus itəmat.”

*Nolən ətuatip o nətapəh-inən nat kit o Uhgīn
(Luk 11:9-13; 6:31)*

⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Ekən kəm itəmat məmə, otətapəh-in kəm Uhgīn o natimnat, kən in otos-ipīnə kəm itəmat. Kən otegəs-in pəs nakotehm. Kən otəht-əht toa pəs toa oterəh otəmat. ⁸ Ekən nəhlan məto-inu netəmim rafin itəm koatətapəh-in, kən okotos. Kən netəm mīn u itəm koategəs-in, kən okotehm. Kən netəmim itəm koatəht-əht toa, kən toa oterəh olat.

⁹ “? Itəmat pah, nian nətin tatətapəh-in pīret, məto in tatos-ipən kəpiel? !Kəp! ¹⁰ ?O, nian in tatətapəh-in nəm, məto in tatos-ipən sīnek? !Kəp! ¹¹ Nat əpnapīn itəmat netəmim rəha nətueintən nakotərat, məto nakoatos-ipən natimnat wīr mīn kəm nenətītəmat mīn. !Məto Tata Uhgīn e nego e neai, nolən rəhan in təwīr pik maprəkis-in nolən rəhatəmat, kən nīpahrienən, in otos-ipən natimnat wīr mīn kəm netəm mīn u itəm koatətapəh-in ron!

* **7:6:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “sotəraḡin-pənən rəhatəmat perel kəm pikəs mīn.” Perel u, in kəpiel kit itəm nəmtin tiəkis. Təmīsī-pən e nīki iarou. Kəm-naka, “kuri” ne “pikəs” katuəpsen-pən netəm rat. **7:7:** Mak 11:24; Jon 14:13; 15:7; 16:23-24 **7:8:** Jon 15:7; Jem 4:3; 1 Jon 3:22 **7:11:** Jem 1:17

¹² Kən tol nəhlan, otol təwîr kəm netəmim rafin e nolən mîn rafin itəm nakotolkeike məmə netəmim okotol min kəm itəmat. Inu nîpəti Lou itəm Uhgîn təmos-ipən kəm Moses, ne nəukəti nəghatən itəm təmos-ipən kəm ien mîn aupən.”

Suatîp kəiu
(Luk 13:24)

¹³ Iesu təmən mîn məmə, “Itəmat onəkotəkəike motuwîn-pən e nafiluə itəm təkəku, mətə-inu nafiluə itəm iahgin ne suatîp itəm timətig əm tatuwîn o nərəkinən, kən netəmim tēpət koatuwîn-pən e nafiluə əh. ¹⁴ Mətə nafiluə itəm təkəku, ne suatîp itəm tiəkis tatuwîn o nəmegəhən, kən netəmim noan məsin əm okotəplan.”

Nîg ilau noan
(Luk 6:43-44)

¹⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Oatəto wîr itəmat o ien eiueiuə mîn. İlat koatuwa moatəghat mətig e nolən əpou tahmen e sipsip, mətə əpəh imə e nîkilat, ilat kotahmen e kuri iarupîn. ¹⁶ Kən e nəmegəhən rəhalat, nəkotəplan noan, kən nəkotitun naka tətətig e nîkilat. Netəmim okol kəsotuwînən e nolkosîk o iapîl-iapîl moatəhl noa nîg itəm təwîr mətəhen tahmen e krep o fik. ¹⁷ Tol min-nulan, nîg itəm təwîr tatoe-in noan itəm təwîr, mətə nîg itəm tərət tatoe-in noan itəm tərət. ¹⁸ Nîg itəm təwîr okol təsəe-inən noan itəm tərət, kən nîg itəm tərət, okol təsəe-inən noan itəm təwîr. ¹⁹ Nîg mîn rafin itəm kəsotəe-inən noalat itəm təwîr, okəte

7:12: Mat 22:39-40; Luk 6:31; Rom 13:8-10 **7:15:** Mat 24:24; Wək 20:29; 2 Pita 2:1 **7:16:** Kal 5:19-22; Jem 3:12

rækis ilat, kærakin-pæn ilat e nigəm. ²⁰ Tol nəhlan, e nəmegəhən rəha ien eiueiuə min əh, onəkotəplan noan, kən nəkotitun naka tətatiḡ e nikilat.

²¹ “Sənəmə netəmim rafin itəm kotaun-in io motən məmə, ‘Iərəməərə, Iərəməərə,’ itəm ilat kotitun nuwinən motatiḡ ahgin nərəməərəən rəha Uhgın məto ilat min əm u itəm koatol nəwia rəhak Tata itəm tətatiḡ e nego e neai. ²² E nian Uhgın otakil netəmim rafin, netəmim tepət okotən kəm in məmə, ‘!Iərəməərə, Iərəməərə! ?Tahro? ?Nəkıtun o kəp məmə, itimat emotən-iarəp nəghatən rəham itəm nəmos-ipa kəm itimat, kən motəhg-iarəp narmin rat min e nərgəm, kən motol natimnat pişpis min e nərgəm?’ ²³ Kən oekən-ipən ətuatıp kəm ilat məmə, ‘Aupən ekəruru itəmat, kən u-roiu min ekəruru itəmat. !Otuwin isəu ron io, itəmat netəm noatol nolən tərat!’ ”

Etəmim kaiu kəmiailəkin nimə
(Mak 1:22; Luk 6:47-49)

²⁴ Kən Iesu təmol namnun rəhan nəghatən məmə, “Okəmə itəmat u itəm nəmotəto nəghatən min u rəhak kən moatol, kən onəkotahmen e etəmim itəm tenatiḡ, in təmiləkin-pən nəukəti rəhan nimə e kəpiel. ²⁵ Kən nuhuən təməfik, kən naruəh taiu, kən nimətag asol telex moh nimə. Məto nimə təsietən məto-inu kəmiləkin-pən nəukətin e kəpiel. ²⁶ Okəmə itəmat u itəm nəmotəto nəghatən min u rəhak kən məsotolən, kən onəkotahmen e etəmim itəm təsətəliḡ-in wirən nolən natimnat kən in ialməl, in təmiləkin-pən nəukəti rəhan nimə e niməkləkil əm. ²⁷ Kən nuhuən

təməfik, kən naruəh taiu, kən nimətag asol telel moh nimə. Kən nimə təmiet, kən nian təmiet, məto təmərat agin.”

Nəghatən rəha Iesu, nəsanənən tətətig lan

²⁸ Kən nian Iesu təmol namnun rəhan nəghatən, kən netəmim narmilat təmiwig pik ron, ²⁹ məto-inu nian tatəgətun, sənəmə təhmen e rəhalat iəgətun min rəha Lou, məto rəhan nəghatən təfigəm, nepətən əh-ikin.

8

*Iesu təmol-wir suah kit təmos nimisən u leprosi
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)*

¹ Nian Iesu təmeiuaiu-pa e nitot, netəmim tepət kəmotətəu-pən. ² Kən suah kit nimisən u leprosi* təmol təmuwa ron, misin-pən nulin o Iesu, kən mən məmə, “Iərəmərə, okəmə nakolkeike, kən nəkitun nol-wirən io kən mafəl rəkis namkimikən lak.” ³ Kən Iesu təməg-əfəmäh-in nelmin mələhəu-pən lan, mən məmə, “Əwəh. Iakolkeike. Əwir-ta.” Kən roiu agin-əh, nimisən leprosi təmagim mikə lan. ⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Əsən-iarəpən natimnat min u kəm netəmim, məto uwın əm mehm pris kit pəs in tehm məmə nipətim tinol min-nulan, kən os-ipən kəm in nat u itəm Lou rəha Moses təmən o suah kit itəm rəhan leprosi tinikə,

7:29: Mak 1:22; Luk 4:32 * **8:2:** E Naoa Rəha Uhgın, nəghatən u “leprosi” tatəghat-in nimisən pisin pisin min rəha nuwigitəm. Nimisən min u tatərəkin nuwigitəm, kən Lou rəha Moses tatən məmə suah kit itəm təmos nimisən nəhlan, in tamkimik e nigənəmti Uhgın. Afın Lev 13-14.

kən netəmim okotitun məmə nīpahrienən nīnəwīr, kən rəham namkimikən tīnikə.”

*Nahatətəən rəha etəm-iasol kit rəha mopael mīn
(Luk 7:1-10)*

⁵ Kən Iesu təmuwīn mīet-arəpən əpəh e taon Kapaneam, kən etəm-iasol kit rəha mopael mīn rəha netəm Rom təmuwa məplan Iesu, kən mətasək-pən ron matən məmə, ⁶ “Iərəmərə, rəhak iolwək tatimīs, kən mətapil əpəh e nīmə rəhak, nīpətīn rafin təmīmīs, kən tatəto tərət pīk.” ⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Oekimnə mol in təwīr mīn.”

⁸ Kən etəm-iasol rəha mopael mīn təmən-ipən kəm in məmə, “Iərəmərə, io etəmim kit itəm esətuatipən, kən esahmenən məmə ik onəkuwa e rəhak nīpəgnoa nīmə. Ən əm nəghatən kit, kən ekītun məmə in otəto təwīr mīn. ⁹ Ekītun məmə nīmīsən əh otəkəike mol nəwīam, məto-inu io mīn, rəhak netəm-iasol mīn kotərəməərə lak, kən iatol nəwīalat, kən mopael mīn neen əh-ikīn itəm io ekərəməərə elat. Okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Uwīn,’ kən tuwīn. Kən okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Wa,’ kən tuwa. Kən okəmə ekən kəm rəhak slef məmə, ‘Ol nat u,’ kən tol nat əh.”

¹⁰ Nīan Iesu təməto nəghatən əh, kən narmin təmīwīg pīk ron, kən təmən-ipən kəm netəmim itəm koatuarisīg-in məmə, “Nīpahrienən iakatən kəm itəmat məmə, suah u sənəmə in etəm Isrel. Kən nat əpnapīn noanol mīn rəha Isrel, məto esəhmən ilat kit itəm rəhan nahatətəən təskasīk təhmen-pən lan. ¹¹ Iatən kəm itəmat məmə netəmim tēpət okotisi-pən e nīkalīn par ikīn ne e nīkalīn

pah ikin, okotuwa motagwən kitiah e tepil ilat Epraham, ne Aisak, ne Jekop əpəh e nərəmərən əpəh e nego e neai. ¹² Məto itəmat noanol rəha Isrel itəm Uhgın təmaupən mitəpun itəmat məmə in otərəmərə etəmat, in otərakin-pən itəmat ihluə e napinəpən, kən ikin əh, netəmim okotasək kən moatəto tərət, kən moatəgətəin nəluilat mın.”

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm etəm-iasol rəha mopael mın məmə, “Atuwın. Rəham iolwək otəwır tol əm məmə inu ne nəmahatətə məmə Uhgın otol mihin.” Kən e nian ətuatip əh, nıpəti iolwək rəha etəm-iasol rəha mopael mın təmuwa məwır mın.

Iesu təmol nımısən tepət kotəwır mın

(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ Kən Iesu təmuwın e nımə rəha Pita, kən muwın imə məplan uhu Pita tatətəp-ətəp mətapıl.

¹⁵ Kən təmæg-əfəmäh-in nelmin mek nelmi pətaguıhl un, kən nətəp-ətəpən təmagım mıkə, kən tınətul. Kən minatol nagwənən nigı Iesu.

¹⁶ Kən ehnaipən in, netəmim kəmotəmık netəmim tepət itəm narmin rat tətətig elat motuwa o Iesu, kən Iesu təməhg-iarəp narmin rat mın e nəghatən əm rəhan, kən mol-wır netəmim rafın itəm koatımıs. ¹⁷ Natımnat mın əh təmol nəhlan məmə otol nəghatən rəha ien Aesea tuwa mol nıpahrienən lan, itəm təmən aupən ikin məmə, “In təmos-irəkıs nımısən mın rəhatat, kən mol nıpətıtət mın itəm kotahmə, kotəwır.”

Etəmim kəiu kəmioalkeike məmə okiauarisig-in Iesu

(Luk 9:57-62)

18 Kən nian Iesu təməplan nimanin netəmim itəm koatitelau in, kən təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə okotuwın e nıkalı lek entənıpən-pən. 19 Kən iəgətun kit rəha Lou təmuwa mən-ipən kəm in məmə, “Iəgətun. Hiə ikin onakatuwın-pən ikin, oekətəu-pən ik.”

20 Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Kuri iarupın mın, rəhalat nıpəg tatig o napılən, kən mənig mın nimaalat tatig o napılən. Məto Nəti Etəmim,† in rəhan nimə rəha napılən tikə məmə otuwın mapıl ikin.”

21 Kən etəmim kit mın rəha Iesu təmuwa mən-ipən kəm in məmə, “Iərəmərə. Oekətəu-pən ik məto, pəs ekuwın pitən mıtənım rəhak tata.”

22 Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Ətəu-pa io. Netəmim itəm kəsotolən nəwia Uhgın, in tahmen əm məmə ilat kınotımıs rəkis. Pəs ilat okotuwın motitənım rəhalat netəmim itəm kəmotımıs.”

*Iesu təmən-iəhau nimətag asol e Lek Kalili
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)*

23 Kən Iesu təmuwın e pot, kən rəhan mın netəmim kotuwın ilat mın. 24 Kən təsuwəhən, nimətag asol kit tətul kən mınol peau-peau asol mın e lek, kən nəhau tatər-pən e pot, iuəhkır əm pot tətəmmım, məto Iesu tətəpıl. 25 Kən kəmotuwın motəhgair e Iesu motən-ipən məmə, “!Iərəmərə! ! Osmegəh kitat! !Otəsuwəhən kotəmmım!”

† **8:20:** Nian Iesu təmən nərgin u “Nəti Etəmim,” tatəghat-in atıp in. Nərgin u təmıet e Naoa rəha Daniel ne naoa pısın pısın mın e Oltesteman. Kən nıpətın təmə suah kit itəm təmısi-pən o Uhgın kən matos nepətən rəha Uhgın. **8:20:** 2 Kor 8:9 **8:24:** Sam 4:8

²⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro nakotəgin pik? Rəhatəmat nahatətəən təkəku agin.” Kən təmətul mən-iəhau nimətag ne peau-peau asol min. Kən nimətag təmuraħl nelmin, kən tinəməlinu tinəməlinu. ²⁷ Kən netəmim rəha Iesu narmilat təmiwig pik moatən məmə, “!Ei! ?Etəmim naka u? Nat əpnəpin nimətag ne nəhau, mətə ilau kətioal nəwian.”

*Iesu təməhg-iarəp narmin rat e etəmim kəiu
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)*

²⁸ Kən nian Iesu təmuwa miet-pa entənipən-pən e lek, ikin Katara, kən etəmim kəiu itəm narmin rat min kotatig elau kəmiaiet-arəpa məmə okuəplan Iesu. Ilau kəmiasipən e nipəg kəpiel min, ikin katitənim netəmim ikin. Ilau kuəsanən mətioħ netəmim, kən netəmim koatəgin nuwin-pənən ikin. ²⁹ Kən əmun narmin rat min itəm kotatig elau kəmotaget əfəməħ motən məmə, “!Ik Nəti Uhgın! ?Nəmuwa məmə nakahrol itimat? ? Nəmuwa məmə nakol nalpinən kəm itimat itəm təsolən əh nian rəhan?”

³⁰ Iuəhkır əm olat, pikəs min tepət əh-ikin kotagwən, ³¹ kən narmin rat min kotasək-pən o Iesu motən məmə, “Okəmə nəkəhg-iarəp itimat, aħlipən itimat ekotuwin e pikəs min əh.”

³² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwin.” Kən narmin rat min kəmotiet elau, motaiu motuwın e pikəs min, kən əmun pikəs min ilat rafin kəmotaiu moteiuaiu ikin təkul-əkul ikin, kən motiet-pən e lek motamnım. ³³ Kən netəmim itəm koatehm pikəs min, kəmotagım motuwın e

taon motən-iarəp natimnat rafin, ne natimnat itəm Iesu təmöl kəm suah mil itəm narmin rat min kotatig elau. ³⁴ Kən əmun netəmim rafin rəha taon kəmotuwa məmə okotəplan Iesu. Kən nian kəmotəplan in, kən kəmoatəkəike əskasik kəm in məmə otəkəike miet əh-ikin əh.

9

*Iesu təmöl-wir etəm
nīpətīn təmīmīs*

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Kən Iesu təmuwin e pot muwin entənīpən-pən e lek, kən miet-arəpa iman ikin, e taon Kapaneam.

² Kən netəmim neen kəmotiləs etəmim kit motuwa ron. Nīpətīn məsīn təmīmīs, kən mətəpīl e rəhan nīmītiwin. Kən nian Iesu təməplan rəhalat nahatətən, kən təmən-īpən kəm etəm tatīmīs un məmə, “Nətik, əsəginən. Rəham nolən rat min emos-irəkīs rəkīs.”

³ Kən nian kəmotəto nəghatən əh, iəgətun min neen rəha Lou kotən-īpən kəm ilat min məmə, “Nəghatən əh tərət. Suah əh tatəghat məmə otol məmə in Uhgīn.”

⁴ Məto Iesu titun nətəligən rəhalat kən təmən-īpən kəm ilat məmə, “? Tahro itəmat nakoatos nətəligən itəm tərət min-nulan? ⁵ ? In pəruən timətīg məmə oekən, məmə, ‘Emafəl rəkīs rəham nolən rat min,’ o ‘Ətul maliwək?’* ⁶ Kən roiu ekol nat kit məmə nəkotītun məmə Nətī Etəmim tatos nepətən ikin-u e nətueintən məmə otafəl rəkīs

9:1: Mat 4:13 **9:4:** Luk 9:47; Jon 2:25 * **9:5:** Okəmə Iesu titun nol-wirən suah kit, kən tatəgətun məmə tatos nəsanənən o Uhgīn məmə otafəl rəkīs nolən rat min rəha netəmim.

təfagə rat mɪn.” Kən in təmən-ipən kəm suah əh tatimɪs məmə, “Ətul mɪləs rəham nɪmɪtiwɪn maliwək matuwɪn latuənu.” ⁷ Kən suah u tatimɪs təmətul maliwək matuwɪn latuənu. ⁸ Kən nian nɪmanɪn netəmim kəmotəplan nat əh, kən kəmotəgɪn, kən motənwiwi nərgɪ Uhgɪn itəm təmos-ipən nepətən kəm etəmim məmə otol nəhlan.

Iesu təmaun-in Matiu
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Kən Iesu təmaliwək muwɪn məsɪn mɪn, məplan suah kit, nərgɪn u Matiu. In etəmim itəm tatos məni rəha takɪs, kən tatəpələh ikɪn katətou-pən takɪs ikɪn. Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Uarisig-in io, muwa etəmim rəhak.” Kən in təmətul muarisig-in Iesu.

¹⁰ Kən Iesu təmuwɪn mətagwən e nɪmə rəha Matiu, kən netəmim tepət rəha nosən məni rəha takɪs kəmotuwa, kən netəmim tepət itəm koatol təfagə rat† kəmotuwa, kən ilat kəmotuwa motəpələh motagwən ilat Iesu ne rəhan netəmim.

¹¹ Kən nian Farisi mɪn kəmotəplan nat əh, kən kotən-ipən kəm netəm rəha Iesu məmə, “?Tahro rəhatəmat iəgətun tətagwən kələh ilat netəm koatos məni rəha takɪs ne netəm koatol təfagə?”

9:6: Jon 17:2 † **9:10:** Farisi mɪn, ilat kəmoatətəu-pən wɪr aɡɪn-əh Lou rafɪn itəm Uhgɪn təmos-ipən kəm Moses məmə Moses otos-ipən kəm netəm Isrel. Kən ilat koatətəu-pən wɪr mɪn nəghatən mɪn itəm kəmotisi-pən e Lou rəha Moses, məto netəmim əm kəmotol, sənəmə Lou ətuatɪp mɪn rəha Uhgɪn. Kən Farisi mɪn, katən məmə netəmim rafɪn itəm kəsoatətəu-pənən lou əlkələh mɪn əh, ilat iol təfagə. **9:11:** Luk 15:2

¹² Məto Iesu təməto rəhalat nəghatən kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etənim itəm təsimisən təsuwinən məplan tokita. Məto etənim u itəm tatimis, in otəkəike muwin məplan tokita.

¹³ Otuwin motegəs-in motol nıpəti nəghatən u pahrien itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, ‘Nat kit tatol nıkk tətəgien, inu məmə onəkotasəkitun netənim, məto sənəmə rəhatəmat sakrifais mın itəm nəkoatol moatos-ipa kəm io itəm tatol nıkk tətəgien.’†

Iatən tol mın-nulan məto-inu eməsuwamən məmə ekaun-in netəm mın u itəm nıkkilat təht məmə kınotətuatıp rəkis məmə okotuarisig-in io, məto emuwa məmə ekaun-in netəm mın u, netəm nol təfagə məmə okotuarisig-in io.”

*Nolən rəha napəsən nagwənən o Uhgın
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)*

¹⁴ Kən netənim rəha Jon Baptaıs kəmotuwa motəplan Iesu motən-ipən kəm in məmə, “Əplan-tu. Itimat ekotətuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgın, kən Farisi mın, ilat mın koatol mihin. ?Məto təhrol e rəham netənim kəsotolən nəhlan?”

¹⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nian netənim koatol marıt rəha suah kit, kən in tətətig e nagwənən rəhan ilat in mın neen, nıkkitəmat təht məmə in mın neen okotasək? !Kəp! Məto nian əh-ikın itəm tatuwa məmə netənim okotiləs-irəkis

9:13: Hip 10:8; Hos 6:1-6; Maeka 6:6-8; 1 Saml 15:22 † **9:13:** Nian Uhgın təmən nəhlan, nıpətin məmə in otapəs rəhalat sakrifais mın məto-inu nəratən tətətig e nıkkilat. Uhgın təmən məmə ilat kotəkəike motasəkitun netənim. **9:14:** Luk 18:12

etəmim itəm katol nagwənən rəhan. Kən e nian əh, in mīn neen kotitun napəsən nagwənən.

¹⁶ “Kən etəmim kit tīkə məmə otos nīmismisi nīməhan wi kit, kən məhlətain-pən e nīməhan oas rəhan itəm təməhap, məto-inu okəmə tol nəhlan, kən nīmismisi nīməhan wi titun nəhapən nīməhan oas, kən ikīn təməhap ikīn aupən titun nuwamən mol iahgin pik agin.

¹⁷ “Kən etəmim kit tīkə məmə otos wain itəm kəmol wi, kən miuw-pən e pətəl oas u təskasik itəm kəmol e nuwigi nəni. Okəmə tol nəhlan, kən wain otahləpik, kən pətəl otəhap, kən wain otəhtəg, kən pətəl otərat.Š Məto wain itəm kəmol wi okəkəike kiuw-pən e pətəl itəm kəmol wi tīmətmətig, kən wain ne pətəl katuəməhl wir.”*

Pətagwəhl kit itəm tatimīs ne pətan əkəku kit itəm təmimīs

(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ Nian Iesu tatən-ipən natimnat mīn əh kəm ilat, etəm-iasol kit tuwa misin-pən nulīn o Iesu məmə, “Nətik pətan əkəku təmimīs roiu əm. Məto wa, mələhəu-pən nelməm lan, kən otəmegəh mīn.”

¹⁹ Kən Iesu təmətul ne rəhan netəmim, motuarisig-in suah un motuwīn.

²⁰ Kən əmun pətan kit əh-ikīn itəm tatos nīmīsən rəhalat nīpitan nian rafin əm, mīnos nup tuelef.† Kən pətan əh təmisi-pən e məntaa Iesu ikīn, kən meapən mek nīpəgnəm̄ti kot məsīn rəhan, ²¹ təm̄ol

Š **9:17:** Afīn futnot e Luk 5:37 * **9:17:** Iesu təmən nəhlan məmə in otəgətun ilat məmə rəhan nəgətunən in tuwiwi mol pīsīn e nəgətunən rəha Farisi mīn ne iəgətun mīn rəha Lou. † **9:20:** Lou təmən məmə nīmīsən u leprosi təm̄ol pətan əh tamkīmīk, kən okəmə tatek suah kit, kən in mīn otamkīmīk.

nəhlan məto-inu tatən atip kəm in məmə, “Okəmə ekek əm rəhan kot, kən rəhak nimisən otol nannun.”

²² Kən Iesu təmeirair məplan pətan əh, kən mən-
ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, əsəginən. Rəham
nahatətəən təmol ik ninəwir min.” Kən e nian əh,
rəhan nimisən təmikə.

²³ Kən nian Iesu təmuwa miet-arəpa e nimə rəha
etəm-iasol əh, kən təmuwin imə məplan netəmim
koatahl nau motan napuən lan rəha nimisən, kən
netəmim kəmoatasək pik. ²⁴ Kən Iesu təmən-
ipən məmə, “Otiet motuwin isəu, məto-inu pətan
əkəku un təsimisən, məto in tətəpəl əm.” Kən
ilat kəmotalah e Iesu. ²⁵ Məto nian netəmim
kəmotiet motuwin ihluə, kən tuwin imə, maskəlim
nelmi pətan əkəku, kən pətan əkəku un təmətul.
²⁶ Kən namnusən rəha nat u təmaiu mətəlau rafin
e nəptən əh.

Iesu təmol-wir iganəmtin rat kəiu

²⁷ Kən nian Iesu təmiet ikən əh, məto iganəmtin
rat mil kəiu kəmuətəu-pən in, kən mətuagət əfəməh
məmə, “!Mipi Kig Tefit, asəkitun itimlau!”

²⁸ Nian Iesu tinuwin əpəh imə, kən iganəmtin
rat mil kuea ron. Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau
məmə, “?Itəlau nətuahatətə məmə ekıtun nol-wirən
niganəmtitəlau, o kəp?” Kən ilau kuən-ipən məmə,
“Əwəh, ləməmə.”

²⁹ Kən Iesu təmələhəu-pən nelmin e
niganəmtitəlau mən-ipən məmə, “Uhgın otol-wir
niganəmtitəlau məto-inu nəmuahatətə lan.” ³⁰ Kən
niganəmtitəlau tinəwir kən kinatəplan nat. Kən

Iesu tāmən-ipən əskasik kəm ilau məmə, “Onəsüən-iarəpən natimnat mın u kəm netəmim.” ³¹ Məto ilau kəmiaiet mian, kən muən-iarəp namnusən rəha Iesu tuwın mıtəlau e ikın mın rafin e nəptən u.

Iesu təməhg-iarəp narmın rat e etəm təruru nəghatən

³² Nian suah mil u kəmiaiet, netəmim kotiləs etəmim kit təruru nəghatən motuwa o Iesu. Suah əh in təruru nəghatən məto-inu narmın rat tətətig lan. ³³ Kən Iesu təməhg-iarəp narmın rat e suah əh, kən tınatəghat. Kən nımanın netəmim narmılat təmiwig pik ron, kən motən məmə, “Suah kit təsəplanən nat kit tol nulan əpəh Isrel nian kit ne.”

³⁴ Məto Farisi mın kəmotən məmə, “Tatos nəsanənən o etəm-iasol rəha narmın rat mın məmə otəhg-iarəp narmın rat mın.”

Iesu nıkin təmāhmə pik o netəmim

³⁵ Kən Iesu təmaliwək matuwın e taon ne latuənu mın rafin, kən matəgətun əpəh e nıpəgnoa nımə mın rəha nuəfiminən, matən-iarəp namnusən təwır rəha nərəmərən rəha Uhgın, kən matol-wır netəmim rafin itəm koatımıs, ne netəmim rafin itəm nıpətılət tərət koatəwır. ³⁶ Nian təməplan nımanın netəmim tınepət pik, kən nıkin təmāhmə pik olat məto-inu kınotos pik nahməən, kən motəruru nasıtu-atıpən e rəhalat nəmegəhən, kınotahmen e sipsip mın itəm etəmim tıkə o nehmən ilat. ³⁷ Kən Iesu tāmən-ipən kəm rəhan

9:30: Mat 8:4 **9:33:** Mak 2:12 **9:34:** Mat 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15 **9:35:** Mat 4:23; Mak 1:39 **9:36:** Nam 27:17; 1 King 22:17; Sek 10:2; Mat 14:14; Mak 6:34

mīn netāmim māmə, “! Otəplan-tu! Nagwənən tepət əpəh e nasumən itəm kīnotīmətə, mətə iolwək mīn noan məsīn əm kotəulək-in. ³⁸ Kən otəfak-pən o etəm-iasol rəha nasumən māmə otahl-ipa iolwək mīn tepət māmə okotuwīn kəulək-in nasumən rəhan.”

10

Netəm tuelef rəha Iesu

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Kən Iesu təmaun-in netəm tuelef rəhan kotuwa kitīəh, kən mos-ipən nəsanənən kəm ilat māmə ilat kotitun nəhg-iarəpən narmin rat mīn e netāmim, kən motitun nol-wīrən nīmīsən mīn rafīn, ne netəm mīn u nīpətīlat təmərət.

² Kən inu nərgi netəm tuelef rəha Iesu: in taupən Saimon, u nərgīn kit mīn un Pita; ne təhan Antru; ne Jemes ne pian Jon, nəti Sepeti mil; ³ ne Filip ne Patolomiu; ne Tomas ne Matiu, etāmim rəha nosən mənī rəha takīs; ne Jemes nəti Alfeas; ne Tateas; ⁴ ne Saimon u kətaun-in māmə Selot;* ne Jutas Iskariot u təmegəhan-in-pən Iesu tuwīn e nelmi rəhan tikīmīr mīn.

Iesu təmahl-iarəp rəhan netāmim tuelef

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Kən nian Iesu təmahl-iarəp rəhan netāmim tuelef māmə okotuwīn motol wək rəhan, təmaupən məghat kəm ilat māmə, “Itəmat onəsotuwīnən o netəm mīn un sənəmə noanol mīn rəha Isrel, kən məsotuwīnən e taon kit rəha

9:37: Luk 10:2 **10:1:** Mak 6:7; Luk 9:1 * **10:4:** Selot in suah kit itəm in tatətul əskasik o kantri rəhan. Əplan e tiksonari.

netəm Sameria, ⁶ mæto onəkotuwīn o noanol mīn rəha Isrel itəm kotahmen e sipsip mīn koatəluē. ⁷ Kən nian nakotuwīn, nəkotəkəike motən-iarəp məmə, ‘Nian itəm Uhgīn otərəmərə e netəmim rafin lan, tinatuwa iuəhkir.’

⁸ “Kən itəmat nəkotəkəike motol netəm koatimīs kotəwīr mīn. Kən itəmat nəkotəkəike motol netəm kəmotimīs kotəmegəh mīn. Kən netəmim itəm leprosi tatol ilat, nəkotəkəike motol nīpətīlat tuwa məwīr mīn. Kən netəmim itəm narmīn rat tətətig elat, itəmat nəkotəkəike matəhg-iarəp narmīn rat mīn kotuwīn isəu olat. Kən nəsanənən itəm nəmotos, nəməsotosən nəmtīn. Kən onəkotəkəike motol wək əm, netəmim okəsətouən itəmat lan. ⁹ Nian nakotuwīn, nəsotosən mənī. ¹⁰ Kən məsotəmikən rəhatəmat kətīm mīn. Kən natimnat itəm nakoatuwīn-in, in əm un, məsotos mīnən iahgoau kit mīn. Kən məsotosən put, ne kasikīn rəhatəmat mīn. Iatən nəhlan mətə-inu tətuatīp əm məmə katos-ipən kəm iolwək mīn natimnat itəm tətuatīp o natīgən rəhalat.

¹¹ “Nian nakotuwīn e taon kit o latuənu kit, nəkotəkəike motehm etəmim kit itəm nīkin tagien məmə nakotuwīn mətətig itəmat mīn, kən nakoatətig ikīn əh mətəarus-pən nian nakotiet mīn. ¹² Nian nakotuwīn kətətig e nimə kit, nəkotəkəike kəghat wīr kəm ilat məmə, ‘Nəməlinuən tətətig otəmat.’ ¹³ Kən okəmə netəmim e nīpəgnoa nimə u, nīkilat tagien məmə okotos itəmat, kən pəs rəhatəmat nəghatən rəha nəməlinuən tətətig olat. Mətə okəmə nīkilat

10:6: Jer 50:6 **10:7:** Mat 3:2; 4:17; Luk 10:9,11 **10:9:** Luk 10:4 **10:10:** Luk 10:7; 1 Kor 9:14 **10:12:** Luk 10:5-6

təsagianən otəmat, nəkotəkəike motos nəghatən rəha nəməlinuən moatuwin.

¹⁴ “Kən okəmə netəmim neen kəsotolkeikeən məmə okotit itəmat nakotuwın e rəhalat nıpəgnoa nimə, o kəsotətəlig-inən rəhatəmat nəghatən, kən nian nəkoatiet e nimə rəhalat, o rəhalat latuənu, nəkotəkəike motohapıspis rəkis nisip e nelkitəmat məmə ilat okotitun məmə nəmotəuhlinpən məntaatəmat olat. ¹⁵ Nıpahrienən iatən kəm itəmat, e nian itəm Uhgın otakil netəmim, nalpınən rəha netəm mın əh in otəskasik pik maprəkis-in nalpınən rəha netəm kotərat aıpən e taon mil əh, Sotom ne Komora.”

Netəmim okotol tərət kəm netəmim rəha Iesu

¹⁶ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Otətəlig-in-tu. Etahl-ipən itəmat nakoatuwin tahmen e sip-sip mın itəm kəmotuwın ilugın e kuri iarupın mın. Onəkotəkəike motenatig wır tahmen e malikim, kən itəmat motan mətig tahmen e mənig mak. ¹⁷ Onakoatəto wır itəmat o netəmim, məto-inu ilat okotiləs itəmat məmə nəkoatətul e nıganəmti kaonsel rəhalat, kən okotalis itəmat əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən.

¹⁸ “Kən məto-inu itəmat netəmim rəhak, okotewkəkan itəmat nakotuwın motətul e nıganəmti etəm-iasol mın rəha kapman mın, ne kig mın məmə onəkotən-iarəp nəghatən təwır rəhak e nıganəmtilat, kən e nıganəmti Iaihlua mın. ¹⁹ Nian ilat okotuwa motiləs itəmat, kən nikitəmat təsəht pikən məmə onəkotuwın motən məmə naka, o nakotəhrol nulan motəghat. Nəsotəginən məto-inu Narmın Rəha Uhgın, in otos-ipinə nəghatən itəm

10:14: Luk 10:10-12; Wək 13:51

10:15: Mat 11:24; Jaj 7

10:16: Luk 10:3; Rom 16:19

onəkotən e nian ətuatip əh. ²⁰ Nəsotəginən məto-
inu sənəmə itəmat onəkotəghat, məto Narmın Rəha
rəhatəmat Tata, otos-ipinə nəghatən kəm itəmat
məmə nakoatən-iarəp.

²¹ “Netənim okotegəhan-in-pən pialat ətuatip
mın kəm rəhalat tikimır mın məmə okotohamnu
ilat, kən tata mın okotol mihin mın kəm nenətilat
ətuatip mın, kən nisualkələh okotətul motol nolən
ahmen mın əm kəm rəhalat tata mın ne mama
mın məmə okotohamnu ilat. ²² Netənim rafin
okotetəhau itəmat o nərgək. Məto etəm otətul
əskasik mətoarus-pən natimnat mın un okotol
namnun, kən Uhgın otosmegəh. ²³ Nian okotol
tərat kəm itəmat e taon kit, kən nakotiet motagim
motuwın e taon pisin kit mın. Iatən pahrien kəm
itəmat məmə okol nəsotuwın rafinən e taon mın
rəha Isrel mətoarus-pən Nəti Etənim in otuwa
mın.

²⁴ “Netənim itəm koatətəlig-in, okol
kəsotaprəkis-inən rəhalat iəgətun, kən iolwək
mın, okol kəsotaprəkis-inən rəhalat etəm-iasol.
²⁵ Netəm katəgətun ilat, kotəkəike motagien
məmə okotuwa motahmen e iəgətun rəhalat, kən
iolwək mın kotəkəike motagien məmə okotuwa
motahmen e etəm-iasol rəhalat. Io, io etəm-iasol
rəha nimə. Okəmə netənim neen kotən rat io
məmə io Pielsepul, u nərgin kit rəha Setan, kən
okol tahmen mın əm e iolwək mın rəha nimə
rəhak.”

Etənim rəha Iesu

10:20: Mak 13:9-11; Luk 12:11-12; 21:12-15 **10:20:** Jon 14:26
10:21: Jon 14:26 **10:24:** Luk 6:40; Jon 13:16; 15:20 **10:25:**
 Mat 9:34; 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15

təsəginən etəmim
(Luk 12:2-7)

²⁶ Kən Iesu təmən məmə, “Tol nəhlan, əsotəginən netəmim. Natımat itəm netəmim koatəfətain, Uhgın otıləs-iarəpa ikin tagəhag ikin, kən natımnat itəm netəmim koatəhluaig-in, Uhgın otıləs-iarəpa, netəmim rafin kotəplan. ²⁷ Natımnat itəm iatən kəm itəmat e napinəpən, itəmat onəkotəkəike motən-iarəp mın e nəhag-əhagən, kən natımnat itəm iatən anion, itəmat onəkotəkəike motən-iarəp asol e nıganəmti netəmim.

²⁸ “Sotəginən netəmim itəm kotıtun nohamnuən nıpətıtəmat, məto okol kəsotohamnuən narmıtəmat. Məto nəkotəgin Uhgın itəm titun nərəkinən nıpətıtəmat ne narmıtəmat e nıgəm asol.

²⁹ Otəplan-tu. Mənıg əlkələh mın, netəmim koatol-salim-in məni əkəku əm. Məto okəmə rəhatəmat Tata Uhgın təsegəhan-inən ilat, okol kit təsımısən.

³⁰ Kən noanutəmat e rəhatəmat-kapə, Uhgın tətəfin rafin ilat. ³¹ !Tol nəhlan, sotəginən! Uhgın tolkeike pık itəmat taprəkis-in mənıg əlkələh mın əh.

³² “Tol nəhlan, okəmə etəmim otən-iarəp nərgək e nıganəmti netəmim, kən io mın iatən-iarəp nərgin e nıganəmti rəhak Tata e nego e neai.

³³ Məto okəmə etəmim otən-iarəp e nıganəmti netəmim məmə in sənəmə rəhak, kən ekən-iarəp e nıganəmti rəhak Tata e nego e neai məmə in sənəmə rəhak.

³⁴ “Nıkitəmat təsəhtən məmə emuwa məmə ekələhəu nəməlinuən e nətueıntən. Eməsuwamən məmə ekələhəu nəməlinuən, məto emuwa məmə

ekol netəmim kotəmou. ³⁵ Iatən nəhlan məto-inu emuwa məmə ekol iərman otol tıməht ilau rəhan tata, kən pətan otol tıməht ilau rəhan mama, kən pətan otol tıməht ilau uhun, ³⁶ kən etəmim otol tikimir ilat atip rəhan min.†

³⁷ “Kən etəmim itəm tolkeike pik rəhan tata ne mama taprəkis-in io, in təsahmenən məmə otuwa rəhak etəmim. Kən etəmim itəm tolkeike pik netin iərman o pətan taprəkis-in io, in təsahmenən məmə otuwa rəhak etəmim. ³⁸ Kən etəmim itəm təsiləsən rəhan nig kəməluau muarisig-in io,‡ in təsahmenən məmə otuwa rəhak etəmim. ³⁹ Kən etəmim itəm tatol pik wək əm məmə rəhan nəmegəhən e nətueintən u in otəwir, otəmkarəpən e nəmegəhən pahrien. Məto etəmim itəm otimis o nərgək, in otos nəmegəhən lilin.

⁴⁰ “Kən etəmim itəm tatos itəmat e nikin agien, kən tahmen əm məmə tatos io e nikin agien. Kən etəmim itəm tatos io e nikin agien, kən tahmen əm məmə tatos etəm u itəm təmahl-ipa io. ⁴¹ Kən etəmim itəm tatos e nikin agien ien rəha Uhgın,

10:36: Maeka 7:6; Luk 12:51-53; † **10:36:** Nuwamən rəha Iesu otol məmə netəmim okotoor ilat min məto-inu, neen okotahatətə lan, məto neen okəsotahatətəən lan, kən moatətəhau.

10:37: Luk 14:26-27 ‡ **10:38:** Nipəti nəghatən rəha Iesu sənəmə rəhan netəmim okotəkəike kımis e nig kəməluau tahmen əm lan. Nipəti nəghatən u məmə kitat rafin kitiah kitiah kotəkəike motegəhan-in məmə Uhgın otol nəwian e nəmegəhən rəhatat. Okəm-naka netəmim okotol nəratən kəm kitat, okəm-naka kitat okotimis o nərgin, o kəm-naka nəratən min əh otəsuwamən e nəmegəhən rəhatat. Kitat kotəruru, məto kotətul matip əm o natigən e nəmegəhən itəm Uhgın tolkeike. **10:39:** Mat 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24; 17:33; Jon 12:25 **10:40:** Mak 9:37; Luk 10:16; Jon 13:20

məto-inu in titun məmə suah u in ien rəha Uhgın, in otos nətouən lan, tahmen əm e itəm ien mın koatos. Kən etəmim itəm tatos e nıkin agien etəm ətuatıp, məto-inu in titun məmə in etəm ətuatıp, in otos nətouən lan, tahmen əm e etəm ətuatıp. ⁴² Kən etəmim itəm tatos-ipən nəhau ətəp noan-məsin əm kəm rəhak etəmim, məto-inu in titun məmə rəhak etəmim, nat əpnəpın rəhak etəmim in ləhau agın, nıpahrienən iatən kəm itəmat məmə, okol təsəmkarəpənən e rəhan nətouən.”

11

Iesu ne Jon Baptais (Luk 7:18-35)

¹ Nian Iesu tınol namnun nəgətunən rəhan netəm tuelef, təmıet ikın əh muwın e taon mın e nıtən Kalili, matəgətun netəmim kən matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kəm ilat.

² E nian əh, Jon Baptais tətətig e kalapus, kən in təməto namnusən e wək itəm Iesu tatol. Kən təməhl-ipa rəhan neen netəmim kotuwın motətapəh ron məmə, ³ “? Tahro? ? Ik u etəm kəmatən aupən məmə suah kit otuwa, o itımat ekoatəsahgın etəmim kit mın məmə otəpanuwa mın?”

⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwın motəplan Jon motən-ipən nat naka itəm nəmotuwa motəto kən motəplan: ⁵ netəm nıganəmtılat təpıs kınəotəplan nat. Kən netəmim itəm nelkılət tərət kınəotəto təwır kən mınotaliwək. Kən netəm mın u kəmos nımısən leprosi, nuwigılət tınəwır. Kən netəm mın u matəlgılət təmalu, roiu matəlgılət tınəag, kən netəm mın u

kəmotimis, kɪnotəmegəh mɪn. Kən ian-rat mɪn, roiu əh suah kit tɪnatən-iarəp namnusən təwɪr kəm ilat. ⁶ Etəmim otatig e nəwɪrən pahrien okəmə in təsəhlmanən rəhan nahatətəən lak o natimnat itəm io ekol.”

Iesu təməghat-in Jon Baptais

⁷ Nian netəmim rəha Jon koatitəlig, kən Iesu tɪnətuoun matəghat-in Jon kəm netəm mɪn u koatəpələh əh-ikɪn, matən məmə, “? Aupən, nəmotuwɪn ikɪn taruən-aruən ikɪn məmə nəkotəplan naka? ?Nəmotuwɪn məmə nəkotəplan suah kit tahmen e nuwig itəm nɪmətag tətahləpik-ahləpik əpnəpɪn əm? Kəp. ⁸ ?Kən tahro itəmat nəmoatiet, məmə nəkotəplan suah kit itəm tatuwɪn e napən wɪr nəmtɪn tɪəkɪs? Kəp. Netəm kotuwɪn e napən wɪr tol nəhlan, nian rafɪn kotatig e nɪmə rəha kɪg. ⁹ ?Kən tahro itəmat nəkoatiet, məmə nəkotəplan ien kit? Əwəh, nɪpahrienən, kən etəmim əh in ilɪs taprəkɪs-in ien. ¹⁰ Inu etəm Naoa Rəha Uhgɪn təmatəghat-in nian Uhgɪn təmən məmə,

‘Otəplan-tu. Iatahl-ɪpɪnə rəhak iahləpɪs itəm otos rəhak nəghatən.

In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatɪp.’

¹¹ Nɪpahrienən iatən kəm itəmat, etəmim tɪkə itəm təmaɪɪr e nətueintən in ilɪs taprəkɪs-in Jon Baptais, kən məto etəm ləhau agɪn e nərəmərən

rəha Uhgín, in ilis taprəkis-in Jon.* ¹² E nian Jon Baptais təmətuoun matən-iarəp nəghatən rəha Uhgín mətəoarus-pa roiu, nərəmərəən rəha Uhgín in təkaskik məmə otol wək matuwín. Kən netəmim itəm kotəskasik kotalkut pik məmə okotuwín mətətig ahgin. ¹³ Iatən nəhlan mətə-inu, aupən agín mətəoarus-pa nian rəha Jon, nəghatən min rəha Lou itəm Uhgín təmos-ipən kəm Moses, ne nəghatən min rəha ien min rəha Uhgín, koatən-iarəp nərəmərəən rəha Uhgín. ¹⁴ Kən okəmə níkitəmat tagien məmə nakotos nətəligən u, ekən məmə Jon in Elaija itəm in ien kit aupən kəmatən məmə otuwa. ¹⁵ Etəm matəlgín tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mítun nəghatən min u.

¹⁶ “? Netəm min u itəm koatatig roiu, ilat kotəhrol nulan? Ilat kotahmen e nisualkələh itəm koatəpələh ikin katol maket ikin moatakuhl motaun-in ilat min neen məmə, ¹⁷ ‘Itimat emotahl nau kəm itəmat məmə onakoatol danis rəha nagienən lan, mətə itəmat nəkəsotolən danis. Kən itimat emoatasək eiuə rəha nímisən, mətə nəsotasəkən kitat min itimat.’ ¹⁸ Iatən nəhlan mətə-inu Jon təmuwa, kən matətuakəm mətəpəs nagwənən matəfak kəm Uhgín, kən məsənimən wain. Kən netəmim kotən məmə, ‘Suah əh, narmín rat kit tətətig lan.’ ¹⁹ Mətə nian io, Nəti Etəmim, emuwa kən mətəgwən kən matənim

* **11:11:** Ves u tatən məmə wək rəha Jon, in wək itəm tatos nisaiiən. In tatol əpen-əpenə suatip rəha Kristo itəm Uhgín otahl-ipa, kən in tatən-iarəp məmə Kristo tnatuwa. Wək u in wək asol. Kən Jon in etəm-iasol mətə-inu in tatos wək əh. Mətə nat kit itəm in təwir taprəkis-in wək rəha Jon, in məmə suah kit tatuwa etəm rəha Uhgín nian in tətəhatətə e Iesu Kristo. **11:13:** Luk 16:16 **11:14:** Mal 4:5; Mat 17:10-13; Mak 9:11-13

wain, kən netəmim kotən məmə, ‘Otəplan-tu, suah əh in etəmim rəha nagwən pikən ne etəmim rəha napisən, kən motan kələh ilat netəmim rəha nosən mənī e takis, ne netəmim itəm nol təfagə.’ Məto netəmim itəm koatətəu-pən nitunən rəha Uhgīn koatol wək wīr mīn. Kən wək wīr mīn əh koatəgətun məmə nitunən rəha Uhgīn in nīpahrienən.”

*Nahməən asol otuwa
(Luk 10:13-15)*

²⁰ Kən Iesu təməghat əskasik e netəm e taon mīn əh itəm in təmōl nat pispis tepət ikīn e nīganəmtilat. Təməghat nəhlan məto-inu ilat kəsotəuhlinən nətəligən rəhalat o rəhalat nolən rat mīn. ²¹ Təmən məmə, “! Itəmat netəm Korasin, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! ! Itəmat netəm Petsaeta, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! Məto-inu emol pap nat pispis tepət e taon rəhatəmat! Kən okəmə emol natimnat mīn əh əpəh Taea ne Saeton aupən, okol netəmim əh-ikīn əh kəmotəuhlin rəhalat nətəligən e nolən rat mīn, kən ilat kəmotuwīn e natimnat rat motuwīn moatəpələh e nəmtap e nīgəm motəgətun məmə koatəto tərat aghīn o rəhalat nolən rat mīn.

²² Məto iatən kəm itəmat məmə e nian əh itəm Uhgīn otol nalpīnən kəm netəmim, nalpīnən rəhatəmat in otəskasik, məprəkis-in nalpīnən rəha netəm Taea ne Saeton aupən ikīn. ²³ “?Kən itəmat netəm Kapaneam, nikitəmat təht məmə Uhgīn otiləs-ipər itəmat e ikīn rəha nisaiiən əpəh e nego

e neai? !Kəp! Məto Uhg̃in otəhlman itəmat nako-tuw̃in ləhau agin, imə naulisən, məto-inu emol nat piŋpiŋ tepət e taon rəhatəmat. Kən okəmə emol natimnat min əh əpəh Sotom, kən netəm ikin kəmotəuhlin rəhalat nətəligən, kən okol Uhg̃in təməsərək̃inən Sotom, kən təmətətig əm mətoarus-pa u-roiu. ²⁴ Məto iatən kəm itəmat məmə e nian əh itəm Uhg̃in otol nalp̃inən kəm netəmim, nalp̃inən rəhatəmat in otəskasik, taprəkis-in nalp̃inən rəha netəm Sotom aupən ikin.”

Itəmat itəm ninotəpou
(Luk 10:21-22)

²⁵ Kən e nian əh, Iesu təməfak matən məmə, “Tata Uhg̃in, ik Iərəməərə rəha natimnat rafin ilis e neai ne ləhau e nətueintən. Iatənwiwi ik məto-inu nəməhluaig-in n̄ipət̄i natimnat min u e n̄iganəmt̄i netəmim itəm kotenatig motitun wir nat. Kən nəmol-arəp kəm netəmim itəm kotahmen-pən əm e nisualkələh məmə okotitun wir. ²⁶ Əwəh, Tata, inu nat kit itəm nakolkeike.”

²⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən kəm ilat məmə, “Rəhak Tata təmos-ipa nitunən rafin agin kəm io. Kən suah kit tikə itəm titun wir io u Nət̄i Uhg̃in, məmə io pah ətuatip. Məto Tata Uhg̃in əm titun. Kən suah kit tikə itəm titun wir Uhg̃in, məto io piŋin əm u Nət̄i Uhg̃in, ek̄itun, ne netəmim itəm io emitəpun məmə ekol-arəp Tata Uhg̃in kəm ilat.

²⁸ “Otuwa ron io, itəmat itəm nəkotol pik wək kən ninotəpou o natipa-inən katipa əfigəm min,

11:23: Jen 19:24-28; Aes 14:13-15 **11:24:** Mat 10:15; Luk 10:12

11:25: 1 Kor 1:26-29 **11:27:** Mat 28:18; Jon 1:18; 3:35; 10:15;

17:2

kən ekos-ipinə namegən.† 29 Pəs kotalis rəhak katipa, kən pəs iakaupən mægətun itəmat lan. Iatən nəhlan mətō-inu io etəm mətig, kən rəhak nətəligən in ləhau. Kən onəkotos namegən e rəhatəmat nəmegəhən. 30 Tol nəhlan mətō-inu rəhak wək ekos-ipinə kəm itəmat in tīmətig, kən rəhak katipa in toigoig.”

12

Iərəmərə rəha Sapat

(Mak 2:23—3:6; Luk 6:1-11)

1 Kən e nian əh e Sapat kit, Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotaliwək motuwīn-pən e nasumən rəha wit, nat kit tahmen e rais, kən rəhan netəmim nəumis təmus ilat, kən kəmotəhl noa wit kən motun. 2 Mətō nian Farisi mīn kəmotəplan ilat, kən kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “!Ei, əplan-tu! Rəham netəmim koatol nat kit itəm koatətgəhl Lou rəha Sapat.”

3 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “? Nəmotafin o kəp, nat naka itəm Kig Tefit təmol aupən, nian in ne rəhan mīn netəmim nəumis təmus ilat? 4 In təmuwīn imə e Nimə Tapolen Rəha Uhgīn, kən mos pīret mun itəm pris mīn kīnotos-ipən rəkis kəm Uhgīn. Kən nolən əh tatətgəhl Lou, mətō-inu pīret əh, Lou tatən məmə pris mīn əm kotitun nunən. 5 ?Kən nəmotafin e Lou o kəp, məmə nian rafin e Sapat, pris mīn əpəh e Nimə

† **11:28:** Nəghatən u ‘natipa-inən katipa əfigəm mīn’ tatəghat-in Lou rəha netəm Isrel itəm kotahmen e nat təfigəm mətō-inu Lou mīn u, ilat kotəskasik pīk, kən tiəkis o nolən. **11:28:** Jer 31:25

11:30: 1 Jon 5:3 **12:1:** Dut 23:25 **12:2:** Eks 20:10 **12:4:** 1 Saml 21:1-6 **12:4:** Lev 24:5-9

Rəha Uhgın, ilat koatol wək rəhalat itəm tatətgəhl Lou rəha Sapat? Məto Uhgın tatəplan məmə nat əh in tətuatip əm. ⁶ Məto iatən kəm itəmat məmə suah kit u ikin-u in ilis taprəkis-in Nimə Rəha Uhgın. ⁷ E Naoa Rəha Uhgın, in tatən məmə,

‘Nat kit tatol nıkkik tətəgien, inu məmə onəkotasəkitun netəmim, məto sənəmə rəhatəmat sakrifais mın itəm nəkoatol moatos-ipa kəm io itəm tatol nıkkik tətəgien.’

Okəmə nəkotitun nıpəti nəghatən u, kən netəm mın u itəm kotətuatip, okol nəsotakilən ilat motən məmə ilat koatol nolən rat. ⁸ İatən nəhlan məto-inu io, Nəti Etəmim, io İərəmərə rəha Sapat.”

⁹ Kən İesu təmıet ikin əh, maliwək matuwın əpəh imə e nimə rəha nuəfımınən rəhalat. ¹⁰ Kən əmun ikin əh, suah kit əh-ikin nelmın təmımis, təsəg-ətəuatip-inən. Kən kəmotətəpəh o İesu məmə, “? Tahro? ? In tətəuatip e Lou məmə e Sapat, etəmim titun nol-wırən etəmim itəm tatımıs?” İlat kəmotətəpəh ron məto-inu koategəs-in nat tərət kit rəha İesu itəm ilat okotıləs-ipən in e kot ron.

¹¹ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə itəmat kit rəhan kit sipsip, kən sipsip un tiwig-pən e noakımıl e Sapat, nıkkitəmat təht məmə suah əh otuwın miuw-pər-pa mın? !Əwəh! Otəkəike muwın miuw-pər. ¹² !Məto etəmim, in nat keike taprəkis-in sipsip! Kənu, in tətəuatip əm e Lou məmə natol nat itəm təwır e Sapat.”

¹³ Kən təmən-ipən kəm etəm nelmın təmımis məmə, “Əg-ətəuatip-in-tu nelməm.” Kən təməg-ətəuatip-in nelmın, kən nelmın tınuwa mınəwır

agin min, tinahmen e nelmin kit min. ¹⁴ Mæto Farisi min kæmotiet motuwîn ihluæ minoatæte noa ron mæmæ okotohamnu Iesu.

Iolwæk itæm Uhgîn tæmitæpun

¹⁵ Kæn Iesu tæmitun nætæligæn ræhalat, kæn tæmiet ikin æh. Kæn netæmim tepæt kæmotuarisig in. Kæn in tæmol-wîr nimisæn rafin ræhalat kotuwa motæwîr min. ¹⁶ Kæn tæmæn-iæhau ilat mæmæ okæotæn-iaræpæn in kæm netæmim min. ¹⁷ Natimnat min æh kæmotiet mæmæ næghatæn ræha Naoa Ræha Uhgîn otuwa mol nîpahrienæn lan. Uhgîn tæmos-ipæn kæm ien Aesea u aupæn o næn-iaræpæn mæmæ,

¹⁸ “Inu iolwæk ræhak itæm io enitæpun rækis, iakolkeike pik in, kæn nîkik tagien pik ron. Kæn io oekol mæmæ Narmîn Ræhak otuwa mærioah lan.

Kæn in otæn-iaræp nolæn ætuatîp ræhak ne nos-megæhæn ræhak e nîganæmti netæmim e næptæn pisin pisin min.

¹⁹ Okol in tæsærgæhæuæn kæn mæsagæt æfæmæhæn, mæsæghat pikæn ikin netæmim kotargæfimæn ilat min ikin.

²⁰ In etæm mætig,

kæn in otol tæwîr kæm netæmim itæm koatæpou kæn ræhalat næsanænæn tikæ.*

In otol næhlan mætoarus-pa nolæn itæm in tætuatîp, otol win e nolæn itæm tærat.

²¹ Kæn netæm u sænæmæ noanol min ræha Isrel, ilat okotalæhæu-pæn æskasik ræhalat nætæligæn tætatig lan,

12:14: Jon 5:16 **12:16:** Mat 8:4; Mak 3:12 **12:18:** Mat 3:17

* **12:20:** Næghatæn Kris ætuatîp ræha ves 20 tatæn mæmæ, “Okol tæsætghlæn nuwig kit itæm tæmeko, kæn okol tæsæmkæmis agin-æhæn wik ræha lait itæm tæthaniæm æm.”

məmə in otosmegəh ilat.”

Iesu ne Pielsepul

(Mak 3:20-30;

Luk 11:14-23; 12:10)

²² Kən netəmim kəmotiləs suah kit motuwa kəm Iesu itəm niġanəmtin təpīs kən təsəghatən məto-inu narmin rat kit tətatig lan. Kən Iesu təmol-wir min, kən suah əh tənətəplan nat kən minatəghat. ²³ Kən netəmim rafin narmilat təmiwig motən məmə, “? Okəmə naka suah u in Mipi Kig Tefit itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa?”

²⁴ Kən nian Farisi min kəmotəto nat əh ne nəghatən lan, kən kəmotən məmə, “Suah əh tatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən əm rəha Pielsepul u etəm-iasol rəha narmin rat min.”

²⁵ Məto Iesu titun nətəligən rəhalat, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə netəmim e kantri kit koator ilat min, kən okotərəkin rəhalat kantri. Kən tahmen-pən əm e taon kit o latuənu kit, okəmə netəmim kotoor ilat min, kən okotərəkin taon un o latuənu un.

²⁶ “Kən okəmə Setan tatəhg-iarəp narmin rat min rəhan e netəmim, kən tatol atip əm tikimir kəm in. ?Kən otahro nulan, rəhan nərəmərəən otətul?

²⁷ ?Kən okəmə io iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Pielsepul, kən tahro e rəhatəmat min netəmim? ?Ilat koatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha pah? ?Rəha Setan? Kəp. Kən tərət məmə nakoatən məmə io iatol nəhlan. Tol nəhlan, rəhatəmat netəmim okotakil nəghatən min rəhatəmat, motən məmə in neiueiuəən. ²⁸ Məto okəmə iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən

rəha Narmın Rəha Uhgın, kən nərəməərəən rəha Uhgın tinuwa rəkis otəmat.

²⁹ “Kən ekən e suatıp kit mın tol nulan məmə, etəmim kit tikə məmə titun nuwinən e nimə rəha etəmim kit itəm təsanən məmə otəmik rəhan natimnat. Məto otaupən məlis ətain etəm u itəm təsanən, uarisig təpanuwın imə məmki-rəkis rəhan natimnat.

³⁰ “Etəm u itəm təsuarisig-inən io, in rəhak tikimır. Kən etəm u itəm təsargətainən sipsip mın, in tatoor ilat kotagım atit. ³¹ Tol nəhlan iatən kəm itəmat məmə, Uhgın otafəl rəkis nolən rat mın rafin pisin pisin,† ne nəghatən rat mın rafin pisin pisin itəm netəmim koatən lan, məto otol nalpınən kən məsaluinən nəghatən rat mın itəm netəmim koatən e Narmın Rəhan. ³² Kən okəmə etəmim tatən rat io, Nəti Etəmim, kən Uhgın otaluin kən məsalpınən. Məto etəmim itəm tatən rat Narmın Rəha Uhgın, Uhgın okol təsaluinən nian kit, e nətueintən u, ne e nian itəm tatuwa.‡

³³ “Okəmə nig in təwır, kən noan in təwır, okəmə nig in tərət, kən noan in tərət. Tol nəhlan məto-inu itəmat nəkotəplan əm e noa nig məmə nig in

12:28: Wək 10:38; 1 Jon 3:8 **12:30:** Mak 9:40; Luk 9:50 † **12:31:** Uhgın tətəfəl rəkis nolən rat mın nian netəmim kotəuhlin rəhalat nətəligən kən moatətapəh-in məmə in otaluin məsalpınən rəhalat nolən rat mın. **12:31:** Hip 6:4-6 ‡ **12:32:** Netəmim neen kotən məmə nəghatən u tatəghat-in netəm mın u itəm kəmoatən məmə Iesu tatol-wır netəmim e nəsanənən rəha Setan. Tahmen əm məmə ilat kotaun-in məmə Narmın Rəha Uhgın in Setan. Netəmim neen mın kotən məmə nəghatən u tatəghat-in netəmim itəm kəsotahətəən əh e Iesu, kən motapəs wək rəha Narmın Rəha Uhgın.

təwɪr o nɪg in tərət. § ³⁴ !Itəmat nəkotahmen e sinek! Itəmat noatol nolən eko-eko, kən itəmat netəm nakotərat. Okol nəsotənən nat təwɪr kit, məto-inu nian etəmim tatəghat, tatən əm nat naka itəm tərɪoah e nɪkin. ³⁵ Etəmim itəm nətəlɪgən təwɪr tərɪoah e nɪkin, nian rafin in tatən nat itəm in təwɪr. Kən etəmim itəm nətəlɪgən rat tərɪoah e nɪkin, nian rafin in tatən nat itəm tərət. ³⁶ İatən kəm itəmat məmə e nian Uhgɪn otakil netəmim lan, netəmim okotəkəike kən-iarəp kəm in məmə tahro ilat kəmoatən nəghatən rat əpnarɪn mɪn rafin rəhalat. ³⁷ Tol nəhlan, in otakil rafin nəghatən pɪsɪn mɪn rəhatəmat, məmə itəmat netəm kotətuatɪp o netəm kotərat.”

Nəmtətɪn rəha Jona

(Mak 8:12; Luk 11:29-32)

³⁸ Kən İəgətun mɪn neen rəha Lou ne Farisi mɪn kəmotən-ıpən kəm in məmə, “İəgətun. Ekotolkeike məmə ekotəplan nəmtətɪn kit itəm tapɪspɪs itəm ik onəkol.”;

³⁹ Məto təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Itəmat netəm roıu ne, nakotərat, nəmotapəs rəhatəmat nahatətəən o Uhgɪn, tahmen e pətan kit tapəs rəhan İərman matətəu-pən suah pɪsɪn. Kən roıu nakotolkeike məmə ekol nəmtətɪn kit itəm otəgətun məmə emısi-pən o Uhgɪn. Məto Uhgɪn otos-ıpən əm nəmtətɪn kıtıəh əm, kən inəh nəmtətɪn rəha İen əh Jona. ⁴⁰ Tahmen əm məmə Jona təməməhl e nian kɪsıl lapɪn ne nərauiəgən e nərpı

§ **12:33:** Nıpətı nəghatən rəha İesu məmə in etəm təwɪr məto-inu tatol əm natımnat wır mɪn. **12:33:** Mat 7:16-20 **12:34:** Mat 3:7; 15:18; Luk 3:7; 6:43-45 **12:38:** Mat 16:1; Luk 11:16; Jon 6:30 **12:39:** Jona 1:17; Mat 16:4; Mak 8:12

nəm asol, kən Nəti Etəmim, in otəmähl nian kisil lapin ne nərəuiəgən əpəh e niki nəptən.

⁴¹ “E nian əh itəm Uhgın otakil netəmim rafin, kən netəm Nineva aupən, ilat okotətul motən-iarəp məmə itəmat noanol rəha Isrel nakotərat. Okotitun nənən nəhlan məto-inu nian ilat kəmotəto nəghatən rəha ien əh Jona, ilat kəmotəuhlin rəhalat nətəligən o rəhalat nolən rat min. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Jona tinuwa. ⁴² Kən e nian əh itəm Uhgın otakil netəmim rafin, kən kwin rəha nəptən pis ikin, in otətul mən-iarəp məmə itəmat netəm nakotərat. Otitun nənən nəhlan məto-inu, in təmiet e nikalın nəptən əpəh isəu agın, kən maliwək muwa məmə otəto nəghatən rəha Kig Solomon itəm tenatig wir. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Kig Solomon tinuwa.

⁴³ “Nian narmın rat tiet e etəmim, kən in otuwın maliwək mətan əpəh ikin nig ne niāmītə tikə ikin, kən nəhau tikə ikin, mategəs-in ikin otatig mameg ikin, məto təsəplanən. ⁴⁴ Kən tən atip əm kəm in məmə, ‘Ekıtəlig-pən e rəhak nimə itəm emisi-pən ikin.’ Kən nian tuwa məplan nimə, etəmim tikə ikin, kən kəmafəl, kən məlin wir natimnat. ⁴⁵ Kən tuwın mit narmın rat sepın min itəm kotərat pik taprəkis-in in, kən motuwın imə motatig, kən natigən rəha suah əh roiu tərət pik taprəkis-in rəhan natigən itəm aupən. Kən kotahmen əm e itəmat netəm kotərat itəm nəkotatig roiu.”

*Mama rəha Iesu ne pian min
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Nian Iesu tatəghat əh kəm netəmim, kən rəhan mama ne pian mīn koatətul əpəh ihluə moatətapəh-in məmə okotəghat kəm in. ⁴⁷ Kən etəmim kit təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Rəham mama ne pian mīn əpəh ihluə koatətul. Ilat kotołkeike məmə okotəghat kəm ik.”* ⁴⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm suah əh itəm təmən-iarəp məmə, “? Pah u rəhak mama, kən pah u piak mīn?” ⁴⁹ Kən məg-ətuatip-in-pən nelmīn məgətun-pən rəhan netəmim, kən mən məmə, “!Inu rəhak mama ne piak mīn! ⁵⁰ Iatən nəhlan mətə-inu pah u tatol nəwia rəhak Tata əpəh ilis e nego e neai, in piak, ne winik, ne rəhak mama.”

13

Nimaa nəghatən e nəptən (Mak 4:1-20; Luk 8:4-15)

¹ E nian ətuatip əh, Iesu təmiet e nimə muwīn matəpələh əpəh iuəhkīr e nikali Lek Kalili. ² Mətə-inu netəmim tepət kəmotuwa kətul kitəlau in, kən in təmuwīn e bot kit matəpələh. Kən netəmim kəmoatətul ipar. ³ Kən in təmən-ipən natimnat tepət kəm ilat e nimaa nəghatən mīn.

Təmən məmə, “Etəmim kit təmuwīn məmə oteatəgtəg rəhan nikuti wit əpəh e rəhan nasumən. ⁴ Kən nian təmərakin-rakin rəhan nikuti wit, neen kəmotisas-pən e suatip, kən mənig mīn kəmotuwa motun ilat rafin. ⁵ Kən nikuti wit neen kəmotisas-pən e nəptən itəm kəpiel iuəhkīr əm. Kəmotəwīə uəhai əm mətə-inu nəptən noan məsīn əm. ⁶ Mətə

* **12:47:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghtən Kris aupən, ves 47 tikə. **12:50:** Rom 8:29 **13:2:** Luk 5:1-3

nian mıtgar tər, kən məhg ilat koatauke-auke mətō-inu nokilat taseiuaiu pikən. ⁷ Kən nıkti wit neen kotısas-pən e nıki nəlkosık, kən nian nıkti wit kotəwiə mətō nəlkosık tətatu-atu ilat kən kəmotamis. ⁸ Kən nıkti wit neen mın kəmotısas-pən e nəptən itəm təwır, kən kəmotōe-in noalat, neen noalat wan-hanrı, neen noalat sikiste, neen noalat tate. ⁹ Etəm matəlgin tatıg, təwır məmə in otətəlig-in wır kən mıtun nəghatən mın u.”

¹⁰ Kən netəm rəha İesu kəmotuwa motətəpəh ron məmə, “?Tahro natəghat kəm netəmim e nımaa nəghatən mın?”

¹¹ Kən İesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “İatən nəhlan mətō-inu itəmat un, Uhgın təmerəh e suatıp otəmat məmə itəmat onəkotıtun nəghatən anıon mın rəha nərəmərən rəha Uhgın. Mətō ilat əh, Uhgın təmərəhən e suatıp nulan olat.

¹² Tol nəhlan mətō-inu, etəm u itəm rəhan əh-ıkin nıtunən, Uhgın otos-ıpən mın nıtunən kəm in, kən rəhan nıtunən in otepət pik. Mətō etəm u itəm rəhan nıtunən tıkə, Uhgın otos-ırəkis rafın rəhan nıtunən itəm nıkin təht məmə in tatos.

¹³ İatəghat e nımaa nəghatən kəm ilat mətō-inu ilat koatəplan pap mətō kəsotıtunən, kən ilat koatəto pap mətō kəsotıtun wırən. ¹⁴ Nəmegəhən rəhalat tatol nəghatən rəha ien Aesea tatuwa matol nıpahrienən lan. In təmən məmə,

‘Okəatəto, moatəto, moatəto,
mətō okol kəsotıtunən.

Kən okəatəplan, moatəplan, moatəplan,
mətō okol kəsotıtunən nian kit.

¹⁵ Tol nəhlan mətō-inu nıkilat tınuwa məskasık,

kən kinotəpou-in nətəlig-inən,
 kən motahtosiġ-in niġanəmtilat.
 Okəmə təsolən nəhlan, okəm-naka ilat okotəplan e
 niġanəmtilat,
 kən ilat okotətəlig-in e matəlgilat,
 kən nikilat otəmət-mətig,
 kən okotitun,
 kən okotəuhlin-pa ilat ron io məmə ekosmegəh
 ilat.’

¹⁶ Məto itəmat u, Uhgīn təmawte-in rəhan nəwīrən
 kəm itəmat, kən nian nəkotəplan, nəkotitun, kən
 nian nakotəto, nəkotitun. ¹⁷ Nīpahrienən iatən
 kəm itəmat məmə, ien mīn tepət ne netəm ətuatīp
 mīn tepət kəmotolkeike pīk məmə okotəplan
 nat naka itəm nakoatəplan, məto kəsotəplanən.
 Kən motolkeike pīk məmə okotəto nat naka itəm
 nakoatəto, məto kəsotətoən.”

¹⁸ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Itəmat
 otətəlig-in wīr-tu məmə nəkotitun nīpətī nimaa
 nəghatən rəha etəm u itəm təmərakin nīkuti wit.

¹⁹ Nīkuti wit itəm təmīsas e suatīp, in tahmen e
 etəmim itəm tətə nəghatən rəha nərəmərən rəha
 Uhgīn, məto in təsitunən. Kən Setan tuwa mos-
 irəkīs uəhai əm nəghatən əh itəm təmuwīn e nīkin.

²⁰ “Kən nīkuti wit itəm təmīsas-pən e nīsip itəm
 kəpiel iuəhkīr əm, in tahmen e etəmim itəm tatətə
 nəghatən rəha Uhgīn, kən mos e nīkin agien,
²¹ məto nokīn təseiuaiu pīkən, kən tatətul əm o nian
 əkuəkīr əm. Nian nəśəsauən, o nəratən tuwa e
 nəmegəhən rəhan o nəghatən əh, kən təme uəhai
 əm e rəhan nahatətən.

22 “Kæn nīkuti wit itəm tāmīsas-pæn e nīki nəlkosik, in tahmen e etəmim itəm tətō nəghatən rəha Uhgīn, mətō rəhan nətəlīgən tatuwīn pīk o natīmnat rəha nətueintən, kæn in tolkeike mēmə rəhan nautə otepət, kæn nətəlīgən mīn əh kotatū-atu nəghatən rəha Uhgīn, kæn nəghatən əh təsōe-inən noan.

23 “Mətō nīkuti wit itəm tāmīsas-pæn e nəptən wīr, in tahmen e etəmim itəm tətō nəghatən rəha Uhgīn kæn mītun nīpətīn. Kæn e nəmegəhən rəhan, in otoe-in noan, nīan neen noan wan-hanrīt, nīan neen noan sikiste, kæn nīan neen noan tate.”

Nīmaa nəghatən e manuwīhl itəm tərət

24 Kæn Iesu təmuəh nīmaa nəghatən kit mīn kəm ilat matən mēmə, “Nərəmərəən rəha Uhgīn, in tahmen e etəmim kit itəm təmərakin nīkuti wit e rəhan nasumən. 25 Mətō nīan in ne rəhan mīn netəmim kəmoatapīl, rəhan kit tīkīmīr təmuwīn mərakin nīkuti manuwīhl rat mīn e rəhan nasumən, kæn magīm. 26 Kæn nīkuti wit wīr mīn kəmotəwīə motol iahgīn motol noalat. Mətō e nīan əh, nīkuti manuwīhl rat mīn kəmotər mīn motuwa motol iahgīn.

27 “Kæn slef mīn rəha etəmim əh, kəmotuwa motəplan in, motən mēmə, ‘Etəm-iasol. ?Nīkuti wit mīn itəm nəmərakin e rəham nasumən, ilat nīkuti wit wīr mīn əm, o kəp? ?Mətō tahro nīkuti manuwīhl rat mīn kīnotər?’ 28 Kæn təmən-ipən kəm ilat mēmə, ‘Tīkīmīr kit təmōl nat əh.’

“Kæn rəhan slef mīn kotən-ipən kəm in mēmə, ‘? Mətō tahro? ?Nakolkeike mēmə itīmat ekotuwīn kew rəkīs manuwīhl rat mīn əh?’

29 “Məto təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Kəpə. Otapəs. Okəmə itəmat nakotuwın kew rəkis manuwihl rat mın, kən məta nakotew rəkis mın wit wir mın. 30 Pəs ilau kərən əm kuər mətoarus-pən wit tinimətə. Kən ekən-ipən kəm netəmim itəm okotəulək-in wit məmə ilat okotaupən motew rəkis manuwihl itəm tərət motəlis o nərakin-pənən e nigəm. Uarisig okotəulək-in wit wir mın moatəmik moatuwa e nıpəgnoa nimə rəhak itəm katəlin nagwənən ikin.’”

Nimaa nəghatən e

*nikuti mastat**

(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

31 Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit mın kəm ilat məmə, “Nərəmərən rəha Uhgın in tahmen e nikuti mastat itəm etəmim təmos muwın məfe e rəhan nasumən. 32 Nikuti mastat əh in nətin agın, məto nian in otəwiə, in otuwa iahgin tahmen e nig kit, kən mənig mın itəm koatiwig ilis okotuwa motol nimaalat e nelmin mın.”

Nimaa nəghatən e is

(Mak 4:33-34; Luk 13:20-21)

33 Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit mın məmə, “Nərəmərən rəha Uhgın in tahmen-pən e is noan məsin itəm pətan kit tətalkin e flaoa tepət itəm kəmöl-pən e pesin asol, kən tətahl flaoa rafin tətasis matol iahgin.”

34 Natimnat mın əh rafin, Iesu təmuəh nimaa nəghatən lan kəm netəmim. Nıpahrienən məmə

* **13:30:** Mastat in nig itəm katol-pən nikutin e nagwənən məmə tatəpien wir. Nikutin in natiəkəku agın.

təməsənən nat kit kəm ilat okəmə təməsuəhən nimaa nəghatən. ³⁵ Nolən əh təmol nəghatən rəha ien aupən tatuwa matol nīpahrienən lan. Təmən məmə,

“Ekən-iarəp rəhak nəghatən e nuəhən nimaa nəghatən mīn.

Ekən-iarəp natimnat itəm eməhluaig-in ilat nian emətuoun matol nətueintən mətoarus-pa u-roiu.”

Iesu təmən nīpəti nimaa nəghatən e manuwihl

³⁶ Kən Iesu təmiet rəkis e netəmim, kən muwīn e nīpəgnoa nimə kit. Kən rəhan mīn netəmim kəmotuwa ron motətapəh məmə, “Ən-tu kəm itimat nīpəti nimaa nəghatən e manuwihl itəm təmə e nasumən.”

³⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Etəmim itəm təmərakin nīkuti wit e nasumən, inu io, Nəti Etəmim. ³⁸ Kən nasumən, in nətueintən, kən nīkuti wit wīr mīn, ilat u netəmim rəha Uhgīn itəm tatərəməre elat. Kən manuwihl rat mīn, ilat netəmim rəha Setan. ³⁹ Kən tikimīr itəm təmuwīn mərakin manuwihl rat, in Setan. Kən nian okəulək-in nasumən, in namnun nian, kən netəmim itəm koatəulək e nasumən, ilat u nagelo mīn. ⁴⁰ Okotəmīk manuwihl rat motan-ətīp e nīgəm, nolən əh tahmen əm e namnun nian.

⁴¹ “Io Nəti Etəmim, ekahl-ipinə nagelo mīn rəhak okotuwin ikīn iatərəməre ikīn, motoe rəkis natimnat rafin ne netəmim rafin itəm koatiuw-pən netəmim o nolən təfagə rat mīn. ⁴² İlat okotərakīn-pən ilat e nīgəm asol, kən ikīn əh netəmim okotəsək kən moatəgətāin nəluilat mīn. ⁴³ Kən netəm

13:35: Sam 78:2 **13:40:** Sam 78:2 **13:41:** Mat 24:31; 25:31; Mak 13:27 **13:42:** Mat 8:12

kotətuatip okotasiā tahmen e mit e nərəməərəən rəha rəhalat Tata Uhg̃in. Etəm matəlg̃in tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min u.”

Nimaa nəghatən e bokis mən̄i itəm tatəhluaig

⁴⁴ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhg̃in in tahmen e bokis mən̄i kit itəm tatəhluaig e nəptən kit. Kən etəmim kit təmətan məplan bokis mən̄i əh, kən tatig mitən̄im min. Nikin təmagien pik, kən təmuw̄in mol-salim-in natimnat rafin rəhan, kən mos-nəmt̄in nəptən əh.”

Nimaa nəghatən e kəpiel perel

⁴⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhg̃in in tahmen e etəmim itəm tategəs-in natimnat, kən matol-salim-in min. Kən in tategəs-in kəpiel wir min nəmt̄ilat tiəkis, katən məmə perel. ⁴⁶ Nian təməplan perel kit itəm təwir pik agin, kən in təmuw̄in mol-salim-in rəhan natimnat rafin, kən muw̄in mos-nəmt̄in perel əh kən m̄iləs rəhan.”

Nimaa nəghatən e net rəha niuwən nəm

⁴⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhg̃in in tahmen e nian netəmim koatərakin-pən net əpəh itəhəi moatos nəm p̄isin p̄isin min lan. ⁴⁸ Nian net tinərioah e nəm, kən kotiuw-par net, kən motor nəm min motaii-pən nəm wir min e kətim asol min rəhalat, mətə okotərakin nəm itəm kotərat. ⁴⁹ Kən e namnun nian, nagelo min okotuwa motos-irəkis netəmim itəm kotərat o netəmim itəm kotətuatip, ⁵⁰ kən motərakin-pən netəm kotərat e nigəm

asol, kən ikin əh netəmim okotasək moatəgətain nəluilat.

⁵¹ “? Itəmat nəkotitun natimnat min un, o kəp?” Kən ilat kəmotən kəm in məmə, “Əwəh.”

⁵² Kən təməən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, iəgətun min rafin rəha Lou itəm kəməgətun wır ilat e nərəməərəən rəha Uhgın, kotahmen e etəm-iasol rəha nimə itəm rəhan nautə tepət. Kən nian kit in tatos-irəkis nat wi e rəhan nautə, kən nian kit min tatos-irəkis nat oas.”†

Ien itəm kəsisiyai-inən
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Nian Iesu tinol namnun nuəhən nimaa nəghatən min əh, kən təmiet ikin əh, ⁵⁴ muwın iman ikin. Kən təmatəgətun netəmim əpəh e nimə rəha nuəfiminən, kən narmilat təmiwig, kən kotən məmə, “? Suah u təmiləs hiə nenatigən əh ne nəsanənən əh o nolən nat pispis min? ⁵⁵ Suah əh, kitat kotitun wır in. ?In neti etəmim itəm tatol nimə, o kəp? ?Kən rəhan mama, in Meri, kən pian min ilat Jemes, ne Josep, ne Saimon, ne Jutas, o kəp? ⁵⁶ ?Kən rəhan kaka min kitat min ilat, o kəp? ?Təmos hiə nitunən o nolən natimnat min əh?” ⁵⁷ Kən nikilat təsagienən ron kən motəuhlin məntaalat ron.

Məto Iesu təməən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə suah kit in ien, netəmim rafin koatisiyai-in. Məto rəhan min netəmim əpəh latuənu ne rəhan min

13:50: Mat 13:42; Luk 13:28 † **13:52:** Kəm-naka nəghatən u ‘nat oas’ tatəghat-in nəghatən rəha Uhgın itəm kəməte rəkis e Naoa Rəha Uhgın əpəh e Oltesteman, kən nəghatən u ‘nat wi e rəhan nautə’ tatəghat-in nəgətunən wi rəha Iesu. **13:54:** Jon 7:15

13:55: Jon 6:42

netəmim e nɪpəgnoa nɪmə rəhan, ilat əm kəsotisiai-inən.”

⁵⁸ Kən təməsolən nat pɪspɪs tepət ikɪn əh, məto-inu ilat kəsotahatətəən lan.

14

Kig Herot Antipas

təməghat o Iesu

(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ E nian əh, Kig Herot Antipas u tatərəməərə e nɪtən Kalili, təməto nammusən rəha Iesu. ² Kən təmən-ipən kəm rəhan etəm-iasol mɪn məmə, “Suah u in Jon Baptais itəm təməmegəh mɪn e nɪmɪsən. Tol nəhlan tatos nəsanənən əh o nolən nat pɪspɪs mɪn.”

Nɪmɪsən rəha Jon Baptais

³⁻⁴ Herot Antipas təməghat nəhlan məto-inu in təmohamnu rəkis Jon Baptais. Inu nammusən e nɪmɪsən rəha Jon Baptais, tol min-nulan.

Aupən ikɪn, Kig Herot Antipas təmakləh-in Herotias u pətaguɪhl rəha pia Herot u, Filip Kitiəh. Kən Jon təmən-ipən kəm in məmə, “Təsətuatipən məmə nəkiləs pətan u, məto-inu nakatətgəhl Lou.” Kən Herot Antipas təmaskəlɪm Jon o Herotias, məlis ətain, mɪləs-ipən e kalapus. ⁵ Herot Antipas tolkeike məmə in otohamnu Jon, məto təməsolən məto-inu tatəgin netəmim. Ilat koatisiai-in Jon moatən məmə in ien kit.

⁶ Məto nian kit, Herot Antipas təmöl lafet kit rəha nian təmair lan, kən pətan əkəku, nəti Herotias, təmöl danis aupen e nɪganəmti netəmim rafin. Kən rəhan nolən danis təmöl Herot Antipas nɪkɪn

təmuwɪn pɪk lan, ⁷ kən tol nəhlan, in təmən-iəkis mos noanawɪl məmə in otos-ipən nat naka itəm pətan əkəku əh tolkeike. ⁸ Kən Herotias təməghat kəm nətɪn, kən nətɪn təmən-ipən kəm Herot Antipas məmə, “Os rəhn-kapə Jon Baptais e plet kit muwa ikin-u mos-ipa kəm io roiu.” ⁹ Kən kig, nɪkin təpou. Məto təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə ilat okotol nəwɪa nətɪ Herotias, məto-inu o rəhan noanawɪl ne nəniəkisən itəm təmol e nɪganəmtɪ netəmim. ¹⁰ Kən təmahɪ-ipən netəmim neen kotuwɪn e kalapus, kən ilat kəmotətətip rəkis rəhn-kapə Jon ikin əh, ¹¹ motələhəu-pən e plet kit, motos motuwa, motos-ipən kəm nətɪ Herotias, kən in təmos-ipən kəm rəhan mama. ¹² Kən netəmim rəha Jon kəmotuwɪn motɪləs nɪpətɪn motuwɪn motɪtənɪm, kən motuwɪn motən-ipən kəm Iesu.

*Iesu təmagwən netəmim
faif-taosan*

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

¹³ Nian Iesu təməto namnusən əh, kən təmətɪpən e bot kit muwɪn əpəh ikin kɪkə-kɪkə ikin. Məto nian nɪmanɪn netəmim kəmotɪtun ikin təmuwɪn ikin, ilat kəmotɪet e rəhalat latuənu mɪn motaliwək ipar motuarisig-in Iesu. ¹⁴ Nian Iesu təmuwar, təməplan nɪmanɪn netəmim tɛpət, kən nɪkin təmahmə olat matakeike ilat, kən mol-wɪr nɪmɪsən mɪn rəhalat.

¹⁵ Kən ehnaipən iuəhkɪr o napɪnəpən, rəhan mɪn netəmim kəmotuwa ron moatən məmə, “Ikɪn-u, ikin kɪkə-kɪkə ikin, kən otəsuwəhən talugin. Ahɪ-ipən nɪmanɪn netəmim məmə okotuwɪn latuənu mɪn motos-nəmtɪn nɪgɪlat neen nagwənən.”

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Kəp. Otəpəs əm ilat kotatig, kən itəmat əm otagwən ilat.”

¹⁷ Məto komotən-ipən kəm in məmə, “Itimat ekoatos əm pıret faif ne nəm kəiu.”

¹⁸ Kən təmən məmə, “Otos motuwa kəm io.”

¹⁹ Kən mən-ipən kəm netəmim məmə okotəpələh ləhau e manuwihl. Kən təmos pıret faif ne nəm kəiu əh, masipər əpəh e neai, matəfak-pən ron, kən məmkas pıret. Kən təmos-ipən kəm rəhan mın netəmim, kən ilat kotos-ipən kəm nımanin netəmim. ²⁰ Kən ilat rafin kəmotagwən, nərpılat tasis. Kən nımısmısi nəgwənən itəm kəmotapəs, netəmim rəha Iesu kəmotaii-pən e kətim asol ilat tuelef itəm kəmotər kər wir. ²¹ Kən netəmim itəm kəmotagwən, nəman əm tahmen e faif-taosan, məto kəsafınən nıpıtan ne nısualkələh.

Iesu təmaliwək e nəhau
(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)

²² Kən Iesu təmən kəm rəhan netəmim məmə ilat okotətipən e bot motaupən moatuwin entənıpən-pən e lek, məto in otahl-ipən netəmim kotıtəlig-pən iməlat mın ikın. ²³ Nian tınahl-ipən rəkis netəmim, kən muwin əpəh ilis e nıtot kit in pısın əm, məmə otəfak. Nian tınalugən, Iesu pısın əm əh-ikın, ²⁴ məto bot tınuwin rəkis ilugin e lek, kən tınatıləs pıkən nımətag, kən peau-peau mın kınəotəh bot.

²⁵ Kən lapın iuəhkır o nianən, Iesu təmaliwək e nətuei nəhau muwa olat. ²⁶ Məto nian netəmim rəha Iesu kəmotəplan in tətaliwək e nətuei nəhau, kən kəmotəgın pık moatən məmə, “!Ei, narmi

etāmim kit!” Kən kəmotasək əfəmäh məto-inu koatəgin.

²⁷ Məto uəhai əm, Iesu təməghat kəm ilat məmə, “!Ei, nikitəmat tətul məha-məha. Io əpəh. Sotəginən!”

²⁸ Kən Pita təmə, “Iərəməərə, okəmә ik pahrien, kən aun-in io ekaliwək e nətuei nəhau minə.”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Wa.”

Kən Pita tiet e nətuei bot, kən maliwək e nətuei nəhau matuwın o Iesu. ³⁰ Məto nian təməplan nımətag, kən nikin təməgin pik, kən minətuoun mətamnim mətasək-pən o Iesu matən məmə, “! Iərəməərə, asitu lak!” ³¹ Kən roiu agin, Iesu təmeapən maskəlim Pita, kən mən-ipən kəm in məmə, “!k rəham nahatətəən təkəku agin. ?Tahro rəham nahatətəən təkəku lak?” ³² Kən nian kəmuətəpən e bot, kən nımətag təmurahl nelmin. ³³ Kən ilat e nətuei bot kəmosipən nisaiiən asol kəm in moatən məmə, “Pahrien, ik Nəti Uhgın.”

³⁴ Nian kınotuwin entənəpən-pən, kəmotuwar e nəptən Kenesaret. ³⁵ Kən nian netəmim əh-ikin əh kınotıtun Iesu, kotahl-ipən nəghatən tuwin mıtəlau o netəmim e latuənu min rafin əh-ikin. Kən kəmos rəhalat min netəmim itəm koatimis motuwa o Iesu, ³⁶ kən kəmotəkəike o Iesu məmə ilat itəm koatimis okotek əm nıpəgnəmti kot rəhan. Kən ilat rafin itəm kəmotek nıpəgnəmti kot rəhan, rəhalat nımisən təmikə, kən kəmotəwır.

14:26: Luk 24:37

14:31: Mat 8:26; Mak 4:39

14:36: Mat

9:20-21; Mak 6:53-56

15

*Nat itəm tatol
etəmim tamkimik
(Mak 7:1-23)*

¹ Kən Farisi min neen ne iægətun min neen rəha Lou kəmotisi-pən Jerusalem motuwa o Iesu. Kən motətapəh ron məmə, ² “?Tahro rəham netəmim koatətgəhl kastom rəhatat itəm rəhatat pipi min aupən kəmotəgətun kitat lan? Ilat kotagwən, məto kəsotaupənən motaikuas e nelmilat.”

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Məto tahro itəmat min nakoatətgəhl Lou rəha Uhgın o naskəlim əskasikən kastom rəhatəmat? ⁴ İatən nəhlan məto-inu, Uhgın təmən məmə, ‘Nəkotəkəike motisiai-in rəhatəmat tata ne mama,’ kən təmən min məmə, ‘Etəmim itəm otəghat rat e rəhan tata o mama, okəkəike kohamnu.’ ⁵ Məto itəmat nakotən məmə, okəmə suah kit rəhan kit məni əh-ikın itəm in titun nasituən e rəhan tata ne mama lan, in titun nənən kəm ilau məmə, ‘Kəsi, emələhəu pisin məni u məmə rəha Uhgın,’ ⁶ kən okol in otəsisiai-inən rəhan tata, kən məsos-ipənən məni u kəm in. E nolən əh, itəmat noatol nəghatən rəha Uhgın tatol nat əpnapın lan, məto-inu itəmat nako-tolkeike məmə nakotaskəlim kastom rəhatəmat min əm. ⁷ !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! İen Aesea təməghat-in itəmat ətuatip nian təmatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın itəm tatən məmə,

⁸ ‘Netəm min u koatisiai-in io e nohlilat əm, məto nikelat isəu ron io,

⁹ Rəhalat nolən rəha nəfakən ron io in nat əpnarın əm,
kən nian koatəgətun, koatən məmə nəghatən mın
rəhak,
məto in nəghatən mın rəha netəmim əm.’ ”

¹⁰ Kən Iesu təmaun-in netəmim məmə okotuwa ron, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-in-tu, kən motitun nat u. ¹¹ Nat naka itəm katun, təsolən etəmim tamkimik e niganəmti Uhgın, məto nat naka itəm tatiet e nohli etəmim, in tatol etəmim tamkimik e niganəmti Uhgın.”

¹² Kən rəhan netəmim kotuwa ron moatətapəh məmə, “?Nəkitun məmə Farisi mın, nıkilat tərət nian kəmotəto nəghatən əh?” ¹³ Kən təməni-pən məmə, “Nig mın rafin itəm rəhak Tata əpəh e nego e neai təməsəfeən, okew-pər ilat nokin. ¹⁴ Apəs ilat. Ilat koatit netəmim, məto niganəmtilat təpis. Okəmə etəmim itəm niganəmtin təpis tit etəmim kit mın itəm niganəmtin təpis, kən ilau kərən okiaiwig-pən e noakimil.”

¹⁵ Kən Pita təməni-pən kəm in məmə, “Ən-tu nıpəti nimaa nəghatən kəm itimat.”

¹⁶ Kən Iesu təməni-pən kəm ilat məmə, “?Itəmat rəhak netəmim, məto itəmat mın nəsoıtıtunən əh? ¹⁷?Nəkotitun o kəp məmə, nat naka itəm tatuwin e nohli etəmim meıuıu e nərpin, kən miet mın e nıpəti etəmim? ¹⁸ Məto natimnat itəm tətisi-pən e niki etəmim kən matiet e nohli etəmim, matol etəmim tətamkimik e niganəmti Uhgın. ¹⁹ Tol nəhlan məto-inu, natimnat itəm tətisi-pən e niki etəmim kotal nulan: nətəligən tərət mın;

nohamnuən etəmim; nakləh-inən pətan; nīpitan ne nəman ne, koatit anion ilat mīn; nakləhən; nəghat eiuəən e netəmim; nən ratən nərgi etəmim. ²⁰ Inu natimnat itəm tol etəmim tətamkimik e niganəmti Uhgīn, məto okəmə suah kit təsaikuasən nelmīn kən mətagwən, inu təsolən in tamkimik e niganəmti Uhgīn.”

*Nahatəən rəha
pətan Iaihlua
(Mak 7:24-30)*

²¹ Kən Iesu təmiet ikin əh, kən muwīn ikin itəm taon kəiu əh, Taea ne Saeton katuəməhl ikin. ²² Kən pətan kit əh-ikin, Iaihlua u pətan Kenan, təmuwa ron mətasək əfəməh məmə, “Iərəməərə, Mipi Tefit, asəkitun io. Narmīn rat kit təkaskik təmatig e nətik pətan matərəkin in.”

²³ Məto Iesu təsən-ipən aɡin-əhən nəghatən kit kəm in. Kən rəhan netəmim kotuwa moatəkəike ron, motən məmə, “Ahl-ipən in isəu, məto-inu tətəsək əfəməh matuarisig-in kitat.”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəmahl-ipa əm io o sipsip mīn rəha noanol rəha Isrel itəm kəmotəluə.” ²⁵ Məto pətan əh təmuwa misin nulin aupən e Iesu matən məmə, “Iərəməərə, asitu lak.” ²⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Təsətuatipən məmə ekos nagwənən nigī nisualkələh, kən mərəkin-pən kəm kuri mīn.”* ²⁷ Kən pətan u təmən-ipən məmə, “Əwəh, Iərəməərə. Məto kuri mīn koatun nimismisi nagwənən itəm təmisas e tepil rəha iərəməərə mīn rəhalat.” ²⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ei, pətan.

15:24: Mat 10:6 * **15:26:** Nəghatən u ‘nisualkələh’ tatəghat-in netəm Isrel, kən nəghatən u ‘kuri’ tatəghat-in Iaihlua mīn.

! Rəham nahatətəən in iahgin! Nat naka itəm nakolkeike, otuwa mol nı̄pahrienən.” Kən roiu agin, netin pətan təməwır.

Iesu təmöl-wır nımısən tepət

²⁹ Kən Iesu təmıet ikın əh maliwək e nı̄kali Lek Kalili. Kən mər muwın əpəh ilıs e nıtot kit kən matəpələh. ³⁰ Nı̄manin netəmim kəmotuwa ron, moatəmık netəm mın u itəm nelkılət təməfaiu-əfaiu, ne netəm nı̄ganəmtılət təpıs, ne netəm nı̄pətılət məsın təmımıs, ne netəm kotəruru nəghatən, ne nımısən pısın pısın mın. Kən motəlın-pən ilat iuəhkır o Iesu, kən təmöl-wır ilat. ³¹ Kən nı̄manin netəmim narmılət təmıwıg nı̄an kəmotəplan netəm kotəruru nəghatən kınotəghat, ne netəm nı̄pətılət məsın təmımıs kınotəwır, ne netəm nelkılət təməfaiu-əfaiu kınotalıwək, ne netəm nı̄ganəmtılət təpıs kınəotəplan nat. Kən moatənwiwi Uhgın rəha Isrel.

*Iesu təmagwən netəmim
fo-taosan
(Mak 8:1-10)*

³² Kən Iesu təmaun-in rəhan netəmim kotuwa ron, təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Nı̄kık tınahməh pık o netəmim mın u. Kitat mın ilat o nı̄an kılıl əh-roiu, kən nat tı̄kə məmə okotun. Esolkeikeən məmə ekahl-ıpən ilat koatuwın, nəumıs tus ilat, mətan, neen kotımıs-eah əpəh e suatıp.”

³³ Kən rəhan netəmim kotən-ıpən kəm in məmə, “?Okotos hıə pıret u ikın-u, ikın taruən-aruən ikın itəm tahmen məmə okotagwən nı̄manin netəmim lan?”

³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Piret kuwəh u nakoatos?”

Kən kotən-ipən məmə, “Ekoatos piret sepın ne nəm əkəku noan məsın əm.”

³⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm nımanın netəmim məmə okotəpələh e nəptən. ³⁶ Kən təmos piret ilat sepın, ne nəm əlkələh, kən məfak-pən lan, kən məmkas ilat, mos-ipən kəm rəhan netəmim mın, kən kotos-ipən kəm netəmim. ³⁷ Kən ilat rafın kəmotun nərpilat tasis. Kən netəmim rəha Iesu kotaii-pən nımisimisi nagwənən itəm kəmotun kapəs e kətim asol ilat sepın, kəmotər kər wır. ³⁸ Netəmim itəm kəmotun, nəman ilat fo-taosan, məto kəsafınən nıpitan ne nisualkələh. ³⁹ Kən Iesu tahl-ipən nımanın netəmim koatuwın, kən in təmətıpən e bot muwın ikın Makatan.

16

Farisi mın ne Satusi mın koatəpəh o nəmtətin kit

(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Kən Farisi mın ne Satusi mın kəmotuwa o Iesu, kən kəmotəghat əuhlin kəm in məmə otol kəm ilat nəmtətin kit rəha nego e neai, inu nat pıspis asol itəm otəgətun məmə Uhgın təmahl-ıpa in.* ² Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian tınehnaipən, nakotən məmə, ‘olawıg tərıuıə, məto-inu napuə tınasıə.’ ³ Kən laulaugın nakotən məmə, ‘Nuhuən otəfik, məto-inu napuə tınasıə mıtəlau.’ Nəkotıtun nənən nıpəti nəmtətin mın e nımal napuə itəm

* **16:1:** Farisi mın ne Satusi mın, nıkilat təht məmə Iesu təruru nolən nəmtətin kit, kən netəmim okotəplan məmə in təsisi-pən e Uhgın. **16:1:** Mat 12:38; Luk 11:16

tatiet, mæto nækotæruru nænən nīpəti nəmtətin itəm nəkotəplan əh-roiu.

⁴ “Itəmat netəm roiu ne, nakotərat, itəmat netəm Isrel nəmotapəs rəhatəmat nahatətəən o Uhgīn, tahmen e pətan kit tapəs rəhan iərman matətəupən suah pīsin. Kən roiu nakotolkeike məmə ekol nəmtətin kit itəm otəgətun məmə emisi-pən o Uhgīn. Məto Uhgīn otos-ipən əm nəmtətin kitiah əm, kən inəh nəmtətin rəha ien əh Jona.” Kən təmapəs ilat matuwīn.

*Is rəha Farisi mīn ne Satusi mīn
(Mak 8:14-21)*

⁵ Nian Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmoatuwīn entənīpən-pən e Lek Kalili, rəhan netəmim kəmotaluin məmə okotos pīret neen. Kən nian kīnotuwīn entənīpən-pən, ⁶ kən təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “Onakoatəto itəmat o is rəha Farisi mīn ne Satusi mīn.”

⁷ Kən kəmoatən-ipən kəm ilat mīn məmə, “Tatəghat nəhlan məto-inu kəmotaluin nəmīkən pīret neen.”

⁸ Məto Iesu tīnītun rəhalat nətəligən, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ei, rəhatəmat nahatətəən təkəku agīn. ?Tahro nakoatən-ipən kəm itəmat mīn məmə pīret tikə otəmat? ⁹ ?Nəsotitunən əh, o kəp? ?Nīnotaluin pīret faif u itəm emagwən netəmim faif-taosan lan, kən uarisīg, nəmotaiipən nīmismisi nagwənən itəm kəmapəs e kətīm asol kuwəh? ¹⁰ ?Kən nīnotaluin pīret sepīn u itəm emagwən netəmim fo-taosan lan, kən uarisīg, nəmotaiipən nīmismisi nagwənən itəm kəmapəs e

16:4: Mat 12:40; Jona 1:17
14:17-21

16:6: Luk 12:1

16:9: Mat

kətim asol kuwəh? ¹¹ ?Tahro itəmat nəsoṭitunən məmə esəghat-inən p̄iret? Oatəto itəmat o is rəha Farisi m̄in ne Satusi m̄in.” ¹² Kən e nian əh, ilat kəmotitun məmə in təsəghat-inən is rəha nolən p̄iret məmə okoatəto ilat ron, məto okoatəto ilat o nəghatən m̄in itəm Farisi m̄in ne Satusi m̄in koatəgətun netəmim lan.

*Pita təmən məmə Iesu in Kristo
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)*

¹³ Nian Iesu təmuwa ikin Sisaria Filipae, mən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “?Netəmim kotən məmə pah u io, Nəti Etəmim?”

¹⁴ Kən kotən-ipən məmə, “Nen koatən məmə ik Jon Baptaıs, nen koatən məmə ik ien Elaija, kən nen koatən məmə ik ien Jeremaea, o ien kit aupən ikin.”

¹⁵ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Məto tahro etəmat? ?Nakotəmə pah u io?”

¹⁶ Kən Saimon Pita təmən-ipən məmə, “Ik Kristo itəm Uhḡin təmən məmə otahl-ıpa, ik Nəti Uhḡin itəm tətətig matəmegəh.”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Uhḡin təmawte-in rəhan nəw̄irən kəm ik, Saimon nəti Jona, məto-inu sənəmə etəmim əm təmol-arəp nat u kəm ik, məto rəhak Tata əpəh e nego e neai itəm təmol əp nat u kəm ik. ¹⁸ Kən ekən-ıpinə kəm ik məmə ik Pita, u n̄ipətin təmə kəpiel. Kən ekiləkin rəhak niməfak e kəpiel u, kən okol nəsanənən rəha n̄imisən†

16:10: Mat 15:34-38 **16:14:** Mat 14:1-2; Mak 6:14-15; Luk 9:7-8 **16:16:** Jon 6:69 **16:17:** Kal 1:15-16 † **16:18:** Nat u tatəghat-in nian suah kit təm̄imis, məto n̄imisən, rəhan nəsanənən tikə o etəmim itəm tətəhatətə e Uhḡin.

otəsaprəkis-inən. ¹⁹ Ekos-ipinə kəm ik nepətən itəm tətisi-pən o Uhgın əpəh e nego e neai. Kən əpəh e nego e neai, Uhgın tinegəhan-in rəkis nəwiam itəm onakən e nətueintən. Nian onakahtosig-in nat kit, o onategəhan-in nat kit, kən otol mihin.”
²⁰ Kən mən-ipən əskasik kəm rəhan netəmim məmə okəsotən-ipənən kəm suah kit məmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.

*Iesu təmən-iarəp
 rəhan nimisən
 (Mak 8:31—9:1; Luk 9:22-27)*

²¹ E nian əh, Iesu təmətuoun matən-iarəp kəm rəhan netəmim məmə in otəkəike muwın Jerusalem, kən etəm-iasol mın rəha noanol rəha Isrel, ne pris asol mın, ne iəgətun mın rəha Lou, okotol in tətə nahməən e nəratən tepət, kən okotohamnu in, kən uarisig e nian kisi, in otəmegəh mın e nimisən.

²² Kən Pita tos pisin Iesu, kən mətuoun matən-iahau matən məmə, “İərəmərə, Uhgın otəkəike mahtosig-in nat əh. !Nat əh okol təsuwamən mol nıpahrienən lan!”

²³ Kən Iesu talalin mən-ipən kəm Pita məmə, “!Setan! !Uwın isəu ron io! Ik nətahtosig-in io. Rəham nətəligən sənəmə nətəligən rəha Uhgın, məto in nətəligən rəha netəmim əm.”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “Etəmim itəm tolkeike məmə otuarisig-in io, otəkəike maluin atıp in, kən mıləs rəhan nig kəməluau mətəu-pa io. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, etəmim itəm tatol pik wək əm məmə rəhan

nāmegāhən e nātueintən u in otəwīr, otəmkarəpən e nāmegāhən pahrien. Məto etəmim itəm otimis o nərgək, in otos nāmegāhən lilin. ²⁶ ? Okəmə etəmim kit tatos rafin natimnat e nātueintən, məto uarisig lan otimis kən təsosən nāmegāhən lilin, in təmol win e nat kit təwīr, o kəp? Kəp. Okol suah əh təsos-ipənən nat kit kəm Uhgīn məmə Uhgīn otos-ipən nāmegāhən lilin kəm in. ²⁷ Tol nəhlan məto-inu, io Nəti Etəmim epanuwa itimat nagelo min e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəha Tata rəhak, kən ekos-ipən nətouən kəm netəmim rafin e wək ətuatip itəm kəmotol. ²⁸ Iatən-ipinə nīpahrienən məmə netəmim neen koatətul ukīn-u itəm kəsotimisən motəmegəh əm nian Nəti Etəmim u in kig, otuwa məmə in otərəməərə e natimnat rafin.”

17

Nīpəti Iesu təmuwa mol pisin (Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Nian sikis tinuwa minuwīn rəkis, Iesu tit Pita, ne Jemes, ne Jon u pia Jemes, mit iləhal motuwīn əpəh ilis e nitot əfəməh, ilat pisin əm. ² Kən ikīn əh, nīpəti Iesu təməuhlin muwa mol pisin. Rəhn-kapə təmasiə məhag-əhag tahmen e mitgar, kən rəhan natimnat tinuwa məruən məhag-əhag. ³ Roiu agin, Moses ne Elaija kəmiaet-arəpa mətəhaləghat iləhal Iesu.

⁴ Kən Pita təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iərəməərə. Təwīr məmə itiməhal eməhaluwa ikīn-u. Okəmə

16:25: Mat 10:39; Luk 17:33; Jon 12:25 **16:26:** Mat 4:8-9

16:27: Sam 62:12; Prov 24:12; Mat 25:31; Rom 2:6; Nol Əpən 22:12

17:2: 2 Pita 1:16-18

nakolkeike, ekiləkin makeen kışil u ikın-u, rəham kit, kən rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.”

⁵ Nian Pita təmatəghat əh, mal napuə itəm təhag-əhag təmuwa malpin ilat, kən kəmotətə nəwia suah kit təmiet e mal napuə matən məmə, “Inu nətik itəm iakolkeike pık. Nıkik tagien pık ron. ! Əhalətəlig-in in!”

⁶ Nian suah miləhal əh kəməhalətə nəghatən əh, kəməhalisi-pər məhalitənım-pən rəhaləhal-kapə e nəptən məhaləgin pık. ⁷ Məto Iesu təmuwa mek iləhal matən məmə, “Əhalətul. Əsəhaləginən.” ⁸ Nian kəməhlasipər, məsəhaləplanən suah kit, məto Iesu pışin əm.

⁹ Nian kəmotəiuaiu-pa e nıtot, Iesu təmən kəm iləhal məmə, “Əsəhalənən kəm etəmim kit nat naka itəm nəməhaləplan mətoarus-pən Nəti Etəmim otəmegəh mın e nımışən.”

¹⁰ Kən kəməhalən-ipən məmə, “? Məto tahro iəgətun mın rəha Lou koatən məmə Elaija otəkəike maupən muwa mın?”*

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nıpahrienən məmə Elaija otəkəike maupən muwa məmə otol-wır mın natımnat rafın. ¹² Məto ekən-ipinə kəm itəməhal məmə, Elaija tınuwa rəkis, məto netəmim kəsotitunən in, kən motol tərət lan. E nolən ahmen

17:5: Dut 18:15; Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 3:17; Mak 1:11; Luk 3:22 * **17:10:** Nian Uhgın təməghat kəm iləhal əpəh e nıtot, iləhal kəhalitun məmə Iesu in Kristo itəm otuwa. Kən kəhalitun məmə

Elaija otəkəike maupən muwa mın, məto kəsəhaləplanən məmə Elaija təmuwa mol əpen-əpenə natımnat rafın. Tol nəhlan, rəhalat nətəligən tınol nəruuən, məto-inu Iesu itəm in Kristo tınuwa rəkis, məto Elaija təsuwamən əh. **17:10:** Mal 4:5 **17:11:** Mal 4:5-6

min əm, Nəti Etəmim otəto nahməən e nelmilat.”
¹³ Kən rəhan netəmim kīnotitun məmə tatəghat-in
 Jon Baptaıs kəm ilat.

*Iesu təməhg-iarəp narmin rat e suakəku kit
 (Mak 9:14-32; Luk 9:37-45)*

¹⁴ Nian kīnotiet-pa o nīmanin netəmim, suah
 kit tuwa misin nulīn aupən-in Iesu, ¹⁵ kən məmə,
 “Tərəməərə, asəkitun nətik. Tətəut, kən matəto
 pik nahməən lan. Nian tepət tatiet-pən e nigəm,
 matiet-pən ləhau e nəhau. ¹⁶ Emiləs muwīn o
 rəham netəmim, məto kotəruru nol-wirən.”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ei, itəmat netəm
 roiu nəsotahətətəən, kən nīnotuwīn isəu o suatip
 rəha Uhgīn. ?Onəghan nəpanotitun? ?Oekətətig
 kitat min itəmat mətoarus nian naka? Otīləs
 suakəku motuwa kəm io.” ¹⁸ Kən Iesu təməghat
 əskasik kəm narmin rat, kən tiet e suakəku, kən
 roiu agīn suakəku təməwir.

¹⁹ Kən rəhan netəmim kəmotuwa kətul pisin ilat
 Iesu, kən motətapəh ron məmə, “?Təhro itimat
 ekotəruru nəhg-iarəpən narmin rat?”

²⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Məto-
 inu rəhatəmat nahətətəən təkəku əm, təsahmenən.
 Məto iakatən pahrien kəm itəmat məmə, okəmə
 rəhatəmat nahətətəən əh-ikin, nat əpnəpīn tahmen
 e nīkuti mastat u nətin agīn, kən nəkotitun nə-
 ipənən kəm nītot u məmə, ‘Otiet u ikīn-u, muwīn

ikin əh, kən nitot otiet, kən nat kit tikə itəm itəmat nəkotəruru nolən.”†

²² Nian kəmotuwa kitiah əpəh Kalili, Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “İo Nəti Etəmim, suah kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimər min.

²³ Netəmim okotohamnu io, kən uarisig e nian kisil, Uhgın otosmegəh min io e nimisən.” Kən rəhan netəmim kəmotəto tərət pik ağin o nəghatən əh.

Takis rəha Nimə Rəha Uhgın

²⁴ Nian Iesu ne rəhan netəmim kəmotuwa Kəpaneam, netəmim rəha nosən məni rəha takis rəha Nimə Rəha Uhgın, kəmotuwa o Pita motən məmə, “?Tahro? ?Rəham iəgətun tatətou takis u, o kəp?”

²⁵ Kən Pita təmən-ipən məmə, “Əwəh, tatətou.”

Nian Pita təmuwın e nıpəgnoa nimə, kən Iesu təmaupən məghat matən kəm in məmə, “?Saimon, nıkim təht mə naka? ?Kig min rəha nətueintən koatos takis o pah, koatos o rəhalat min netəmim, o netəm pisin min?”

²⁶ Pita təmən-ipən məmə, “Koatos o netəm pisin min.”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Kən tol nəhlan, netəm rəha kig kəsotətouən. ²⁷ Məto kitat kəsotolkeikeən məmə kotol ilat kotəto tərət otat. Kən tol nəhlan, təwır məmə ik onəkuwın əpəh ləhau e lek, mərakın rəham nıpien o niuwən nəm. Nəm itəm nakaupən miuw, nakəhap nıpəgnoan,

† **17:20:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, kəsətəən ves 21 u: Məto suah kit itəm tolkeike məmə otəhg-iarəp narmin rat min nəhlan, in otəkəike matəfak kən matətuakəm. **17:20:** Mat 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6; 1 Kor 13:2

17:22: Mat 16:21 **17:24:** Eks 30:13; 38:26

kən onəkəplan mənī silfa kit tahmen-in nətouən takis. Os muwīn mos-ipən kəm ilat o nətouən rəhalau takis.”

18

*Etəm-iasol e nərəmərəən
rəha Uhgīn*

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ E nian əh, netəmim rəha Iesu kəmotuwa ron motətapəh ron məmə, “? Pah u in etəm-iasol e nərəmərəən rəha Uhgīn?”

² Kən Iesu taun-in suakəku kit tuwa mətul ilugīn elat, ³ kən mən məmə, “Pahrien iatən kəm itəmat məmə okəmə nəsotəuhlinən itəmat motuwa motahmen e nisualkələh, okol nəsotuwīnən motatīg ahgīn nərəmərəən rəha Uhgīn. ⁴ Tol nəhlan, pah u otīləs-iəhau atīp in tahmen e suakəku u, in etəm-iasol e nərəmərəən rəha Uhgīn.

⁵ “Okəmə suah kit in ləhau tahmen e suakəku u, kən etəmim kit nīkin tagien o nosən suah u muwīn e nīpəgnoa nimə rəhan, kən okəmə tatol e nərgək, kən tahmen məmə tatos io mīn e nīkin agien.

⁶ “Məto okəmə etəmim kit tatiuw-pən rəhak kit etəmim u tahmen e suakəku əh, məmə otol nolən rat, kən suah əh, Uhgīn otol nalpīnən asol kəm in. Kən nalpīnən əh otəskasik taprəkis okəmə kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəi lokamnim məmə otamnim.

⁷ “Kəsi, nəhməən asol otuwa o netəmim rəha nətueintən, itəm koatos-ipən-os-ipən kəm

netəmim məmə okotol təfagə rat. Nos-ipən-os-ipənən mīn əh okotəkəike motuwa. Məto kəsi, nahməən asol otuwa o suah u itəm in suatip rəha nəratən əh. ⁸ Okəmə nelməm o nelkəm tol ik natol təfagə, kən nakəte rəkis mərakin. Məto-inu təwīr pīk məmə nian nakuwīn e nego e neai, nelkəm kit o nelməm kit tīkə, taprəkis-in məmə ik nataskəlīm nelməm kərən mil ne nelkəm kərən mil əh-ikīn, kən kərakin-pən ik e nīgəm itəm tatuəp namnun tīkə. ⁹ Okəmə nīganəmtīm tol ik natol təfagə, kən asul-irəkis mərakin. Məto-inu təwīr pīk məmə nian nakuwīn e nego e neai, nīganəmtīm kit tīkə, taprəkis-in inu məmə ik nataskəlīm nīganəmtīm kərən mil, kən kərakin-pən ik e nīgəm asol itəm tatuəp namnun tīkə.”

*Nimaa nəghatən o sipsip
itəm təməluə
(Luk 15:3-7)*

¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nəkotəkəike moatitun wīr məmə nəsotehm-iəhauən netəmim rəhak mīn itəm kotahmen e nīsualkələh, məto-inu iatən kəm itəmat məmə nagelo mīn itəm koatehm ilat, nian rafin ilat koatətul e nīganəmti rəhak Tata u tətatiğ əpəh e nego e neai məmə okotən-iarəp ilat kəm Uhgīn.*

¹² “? Nīkitəmat təht məmə naka? ? Okəmə etəmim kit rəhan sipsip wan-hanrit, kən kitiah təluə mətan, kən suah əh otol naka? In otapəs

18:8: Mat 5:29-30 **18:9:** Mak 9:43-48 * **18:10:** E naoa oas aɡin tepət rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən ikīn, ves 11 tīkə. In tatən məmə, “Kən io, Nəti Etəmim, emuwa məmə ekosmegəh ilat u itəm kəmotəluə.” **18:10:** Hip 1:14

ilat nainti-nain əpəh e nitot, kən muwɪn megəs-in itəm un itəm təməlue. ¹³ Kən okəmə təməplan, iatən pahrien kəm itəmat məmə, nikin otagien o sipsip u kitiəh əm, taprəkis-in ilat u sipsip nainti-nain itəm kəsotəlueən. ¹⁴ E nolən ahmen mɪn əm, rəhatəmat Tata əpəh e nego e neai, in təsolkeikeən məmə rəhan kit suakəku otuwɪn məlue.”

*Piam itəm tatol nəratən
kəm ik
(Luk 17:3)*

¹⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Okəmə piam kit tol nolən rat kit kəm ik, uwɪn məplan itəlau pisin əm, kən nakən-ipən nat naka itəm təmöl təsətuatipən. Okəmə tatətəlig-in ik, rəham nəghatən otol in tatitəlig-pa mɪn nakuəwɪr otəlau mɪn. ¹⁶ Məto okəmə təsətəlig-inən ik, os etənim kitiəh o kəiu məhaluwɪn mɪn məhaləplan məmə nəghatən mɪn rafin itəm onəkotən, okotitun məmə ilat rafin nɪpahrienən əm. ¹⁷ Məto okəmə təsətəlig-inən ilat, ən-ipən kəm niməfak. Məto okəmə təsətəlig-inən niməfak, kən niməfak otəplan in tahmen e laihluə o etənim rəha nosən məni e takis.

¹⁸ “Iatən pahrien kəm itəmat məmə, əpəh e nego e neai, Uhgɪn tɪnegəhan-in rəkis nəwɪatəmat itəm nakotən e nətueintən. Nian nəkoatahtosig-in nat kit o nakoategəhan-in nat kit, kən otol mihin.

¹⁹ “Kən iatən mɪn kəm itəmat məmə, okəmə itəlau kəiu nakuən nəghatən kit muəlis e nat kit itəm nakətuətapəh ron o Uhgɪn, kən rəhak Tata əpəh e nego e neai otol nat naka itəm nakətuətapəh ron.

20 Tol nəhlan məto-inu, ikin pəhrüən etəmim kəiu o kisil kəhaluwa kitiaħ e nərgək, io itimat min ilat.”

Nimaa nəghatən e etəmim itəm təsaluinən kaon rəha suah kit

21 Kən Pita təmuwa o Iesu kən mətapəh ron məmə, “Tərəmərə. ?Ekaluin nolən tərət itəm piak təmol kəm io mau kuwəh? ?Mau sepın tahmen, o?”

22 Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Takən-ipinə kəm ik məmə, sənəmə mau sepın əm, məto mau sepınte-sepın.†

23 “Nəkəkəike mol nəhlan məto-inu nərəmərəən rəha Uhgın in tol nulan. Kig kit tolkeike məmə otəplan-tu kaon mın itəm rəhan netəmim kəmotol kəm in məmə ilat okotətou. 24 Nian tınətuoun wək əh, kotiləs rəhan kit iolwək motuwa ron itəm təmol kaon iaħgin iaħgin, tahmen e ten-taosan talen.‡

25 Məto suah əh tınəruru nətouən, kən tol nəhlan, kig təmən məmə okol-salım-in in, ne rəhan pətan, ne rəhan nisualkələh, ne rəhan natimnat mın rafin məmə otətou rəhan kaon.

26 “Kən rəhan iolwək təmeiuaiu misin nulın aupən in. Kən matəkəike ron matən-ipən kəm in məmə, ‘Awi. ?Nəkıtun nos-ipamən nian əkuəkır məsin kəm io məmə ekətou rafin rəhak kaon?”

27 Kən rəhan etəm-iasol təmasəkıtun in, kən mapəs rafin rəhan kaon məmə otəsətouən nian kit ne, kən megəhan-in məmə otuwın.

† **18:22:** Nıpətın rəha “mau sepınte-sepın” məmə kitat kotəkəike motaluin nəratən rəha suah kit nian rafin, namnun tikə. **18:22:**

Luk 17:4 ‡ **18:24:** Ten-taosan talen - Wan talen tahmen e faif-milian vatu. Kən məni rafin u, ten-taosan talen tahmen e fifti-taosan-milian vatu.

28 “Məto nian iolwək u təmuwın, kən məplan etəmim kit u təmol kaon kəm in, wan-hanrit tenarius.Ş İlau kərən iolwək mil kətioal wək kitiah əm rəha etəm-iasol. Kən iolwək itəm etəm-iasol təmaluın rəhan kaon, in təmaskəlīm itəm u kit kəmətioal wək kələh, kən matəmkətıp nentou, matən məmə, ‘!Ətou-pa rəham kaon itəm nəmol kəm io!’

29 “Kən iolwək un itəm təmol kaon kəm in, teiuaiu misin nulın matəkəike ron matən məmə, ‘Awi. ?Nəkıtun nos-ipamən nian əkuəkır məsin kəm io məmə ekətou rəhak kaon?’

30 “Məto in təmə, kəp. Kən təmuwın mən məmə okiləs suah u kan kiləs-ipən e kalapus mətoarus-pa otətou rafin rəhan kaon min itəm təmol. 31 Nian iolwək min neen kəmotəplan nat əh, nıkilat təmahmə pık ron, kən motuwın motən-ipən kəm etəm-iasol natimnat rafin itəm kəmotəplan.

32 “Kən etəm-iasol təmaun-in iolwək un tuwa təmən-ipən kəm in məmə, ‘İk iolwək itəm tərət aɡın. Emapəs rafin rəham kaon məto-inu nəmatəkəike ron io. 33 ?Tahro nəsasəkitunən suah u natioal wək itəlau min, tahmen-pən əm e itəm emol kəm ik?’

34 Kən neməha təmol etəm-iasol, kən təmən məmə okiləs kan kiləs-ipən e kalapus məmə etəm tatehm kalapus otol nalpınən kəm in mətoarus-pən otətou rafin rəhan kaon itəm təmol.”

35 Kən nian İesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən e suatıp kitiah əm, rəhak Tata əpəh e nego e neai, otol kəm itəmat

Ş 18:28: Roiu, wan-hanrit tenarius tahmen e wan-hanrit-taosan vatu. 18:34: Mat 5:25-26

rafin, okəmә nəsotaluin pahrienән nēratән itəm piatəmat mīn koatol kəm itəmat.”

19

*Iərman ne pətan kətuapəs ilau mīn
(Mak 10:1-12; Luk 16:18)*

¹ Nian Iesu təmol namnun nənən natimnat mīn u, təmiet Kalili muwīn nītən Jutia entənipən-pən e nīkali nəhau Jotan. ² Kən nīmanin netənim kəmotuarisig-in in motuwīn əh-ikīn əh, kən təmol-wīr ilat e nīmīsən mīn.

³ Kən Farisi mīn neen kəmotol noa eko-eko məmә otuw-pən Iesu o nənən nəghatən kit itəm təsətuatipən. Kəmotuwa o Iesu motən məmә, “? Lou tatən məmә iərman titun napəsən rəhan pətan o nat ənpapīn əm kit, o kəp?”

⁴ Kən təmən-ipən məmә, “? Nəmotafin o kəp məmә, e nətuounən muwīn mətoarus-pa u-roiu, Uhgīn u itəm təmol netənim rafin, təmol iərman ne pətan? ⁵ Kən Suah u təmən məmә, ‘O nat əh in əh, iərman otəpanapəs rəhan tata ne mama, kən mətuatig ilau rəhan pətan. Kən ilau okuea nīpətīlau kitīəh.’ ⁶ Kən roiu, ilau sənəmә kəiu, mətō kitīəh əm. Uhgīn tīnīlpīn ilau kīnuea mīnioal kitīəh, kən o nat əh, pəs etənim kit okol təsətətipən rəhalau natigən.”

⁷ Kən Farisi mīn kotən-ipən məmә, “?Mətō tahro Moses təmən məmә etənim titun nos-ipənən naoa kit kəm rəhan pətan o napəsən, kən mahl-ipən tatuwīn?”

18:35: Mat 6:15; Mak 11:25; Efes 4:32; Kol 3:13 **19:4:** Jen 1:27; 5:2 **19:5:** Jen 2:24; Efes 5:31 **19:7:** Dut 24:1-4; Mat 5:31

⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Moses təmegəhan-in itəmat noanol rəha Isrel məmə onəkotapəs rəhatəmat nīpitan mīn mətō-inu rəhatəmat-kapə təkaskīk pīk. Mətō aupən, təməsōlən nulan. ⁹ Mətō iakatən kəm itəmat məmə, okəmə suah kit tatol tifos mətəpəs rəhan pətan itəm təməsətəu-pən an-ionən iərman pīsīn kit, kən suah u mit pətan pīsīn, tahmen əm məmə in tətəkləh-in pətan əh, mateguafəl rəhan pətan ətuatip.”

¹⁰ Kən netəmim rəha Iesu kotən kəm in məmə, “Okəmə natīgən rəha iərman ne pətan təkaskīk pīk nulan, təwīr məmə iərman ne pətan okəsioalən marit.”

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Sənəmə netəmim rafin okotitun nosən nəghatən u, mətō netəm mīn əm un itəm kəmos-ipən nəghatən u kəm ilat, in rəhalat əm. ¹² Tol nəhlan mətō-inu, netəmim neen okəsotolən marit o nat pīsīn pīsīn mīn. Kit okol təsōlən marit mətō-inu nīpətīn məsīn tərət nian təmaiiir. Kit okol təsōlən marit mətō-inu netəmim kəmotərəkīn nīpətīn məsīn. Kən kit tatən atip məmə in otəsōlən marit məmə otol wək rəha nərəmərəən rəha Uhgīn. Etəmim itəm titun nosən nəghatən u, in təike mos.”

Iesu təməfak o nīsualkələh
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Kən netəmim kəmotəmīk nīsualkələh mo-tuwa o Iesu məmə otələhəu-pən nelmīn elat, kən məfak olat. Mətō netəmim rəha Iesu kəmotən-iəhau ilat. ¹⁴ Mətō Iesu təmən-ipən məmə, “Pəs nīsualkələh kotuwa ron io, sotən-iəhauən ilat, mətō-inu nərəmərəən rəha Uhgīn in rəha netəmim

min u kotal nulan.” ¹⁵ Kən təmələhəu-pən nelmin elat, kən miet ikin əh.

*Etəm aluə itəm rəhan
nautə tepət*

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Kən suah kit təmuwa o Iesu mən-ipən məmə, “İəgətun. ?İo ekəkəike mol wək naka itəm in təwır məmə ekos nəmegəhən lilin?”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “? Tahro nakatətapəh ron io o nat naka itəm təwır? Suah kitiəh əm itəm in təwır. Okəmə nakolkeike məmə nakos nəmegəhən lilin, ətəu-pən nəghatən min rəha Lou.”

¹⁸ Kən suah u təmən-ipən məmə, “? Lou min pəhruən?”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Sohamnuən etənim, kən məsəkləh-inən pətan, kən məsəkləhən, kən məseiueiuəən e kot, ¹⁹ kən misiai-in rəham tata ne mama, kən molkeike ik kit tahmen əm məmə nakolkeike atip ik.”

²⁰ Kən etəm aluə u təmən-ipən məmə, “Natimnat rafin un iakatal. ? Nat naka min əh-ikin itəm eməsolən?”

²¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Okəmə nakolkeike məmə rəham nolən otətuatip agin, uwın mol-salim-in rəham nautə, kən mos-ipən məni lan kəm ian-rat min. Kən ik onakos natimnat wır əpəh e nego e neai. Kən wa, mətəu-pa io.”

²² Nian etəm aluə təməto nəghatən əh, kən təmagim matuwın nikin təpou mətəu-inu rəhan nautə tepət.

19:14: Mat 18:2-3
20:13-16; Dut 5:17-20

19:17: Lev 18:5; Luk 10:28
19:19: Eks 20:12; Lev 19:18

19:18: Eks

²³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ræhan mîn netæmim mæmæ, “Ekatæn pahrien mæmæ, tiækis o etæmim itæm ræhan nautæ tepæt mæmæ otuwîn matig ahgin næræmæ ræha Uhgîn. ²⁴ Kæn iatæn mîn kæm itæmat mæmæ, tiækis mæmæ kamel otuwîn-pæn e nîpæg nitel, mæto tiækis pik mæmæ etæm ræhan nautæ tepæt otuwîn matig ahgin næræmæ ræha Uhgîn.”

²⁵ Nian netæmim ræha Iesu kæmotæto næghatæn æh, narmilat tæmiwig pik, kæn motæn-ipæn mæmæ, “? Kæn pah titun nosæn næmegæhæn lilin?”

²⁶ Kæn Iesu tæplan ilat kæn mæn mæmæ, “Nat u, okol etæmim tæsolæn. Mæto Uhgîn, in titun nolæn natimnat rafin.”

²⁷ Kæn Pita tæmæn-ipæn mæmæ, “Emotapæs natimnat rafin mæmæ ekotætæu-pæn ik. ?Nat naka u, o nian kit in ræhatimat?”

²⁸ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Iatæn pahrien kæm itæmat mæmæ, e nian itæm natimnat rafin okotæuhlin motuwa motuwiwi, kæn Næti Etæmim otæpælæh e ræhan jea ræha kig itæm in tæhag-æhag mæwir agîn, kæn itæmat un itæm næmoatætæu-pa io, onækotæpælæh mîn e jea ræha kig ilat tuelef, kæn motæræmæ e noanol mîn ilat tuelef ræha Isrel.

²⁹ Kæn netæmim rafin un itæm kæmotapæs ræhalat nimæ mîn, o pialat mîn, o winilat mîn, o ræhalat tata o mama, o nenætilat mîn, o ræhalat næptæn mîn o nærgæk, Uhgîn otos-ipæn natimnat mîn æh tepæt pik agîn kæm ilat, kæn mos-ipæn næmegæhæn lilin kæm ilat. ³⁰ Mæto netæmim tepæt itæm koatætul aupæn e nætueintæn roiu, okotuwa motætul uarisig e næmegæhæn itæm otuwa. Kæn netæmim tæpæt

itəm koatətul uarisig e nətueintən roiu, okotuwa motətul aupən e nəmegəhən itəm otuwa.”

20

Nimaa nəghatən e iolwək mīn əpəh e nasumən

¹ “Tol nəhlan məto-inu nərəməərəən rəha Uhgīn tahmen e etəm-iasol kit rəha nasumən. Təmiet laulaugīn agīn məmə otegəs-in netəmim okotuwa motol wək e rəhan nasumən. ² Kən in təmən məmə otətou ilat kitiəh kitiəh wan tenarius* e nian kitiəh, kən mahl-ipən ilat kotuwīn e rəhan nasumən.

³ “Iuəhkīr nain klok laulaugīn, təmiet muwīn e maket məplan netəmim neen koatətul məsotolən nat kit. ⁴ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Itəmat mīn, otuwīn motol wək əpəh e rəhak nasumən, kən ekətou itəmat e mənī itəm tətuatip.’ ⁵ Kən kəmotuwīn.

“Kən iuəhkīr o tina, təmiet muwīn mol nat kitiəh əm, kən mol mīn e tri klok ehnaipən. ⁶ Kən iuəhkīr e faif klok ehnaipən, təmiet muwīn məplan netəmim neen mīn koatətul əpnarīn əm. Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘? Tahro nəkoatətul ikin-u nian apiəpiə kit, məsotolən nat kit?’ ⁷ Kən kotən-ipən məmə, ‘Məto-inu suah kit təsegəs-inən itimat məmə ekotol wək rəhan.’ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Itəmat mīn otuwīn kol wək e rəhak nasumən.’ Kən ilat kəmotuwīn.

⁸ “Nian tīnehnaipən, etəm-iasol rəha nasumən təmən-ipən kəm rəhan etəmim itəm tatehm rəhan iolwək mīn məmə, ‘Aun-in iolwək mīn kotuwa,

19:30: Mat 20:16; Luk 13:30 * **20:2:** Tenarius kitiəh in tahmen e nətouən rəha wək o nian kitiəh. Roiu, wan tenarius tahmen e wan-taosan vatu.

nakos-ipən rəhalat məni. Nakətuoun mətou netəm itəm kəmotuwa uarisig muwın mətoarus netəm kəmotaupən motol wək.’

⁹ “Kən iolwək mın itəm kəmotuwa motol wək e faifklok, kəmotuwa kən təmətou ilat wan tenarius kitiah kitiah. ¹⁰ Tol nəhlan, netəm mın u itəm kəmotaupən kol wək, nıkilat təht məmə okotos məni taprəkis-in itəm mın u kəmotol wək uarisig. Məto ilat kitiah kitiah kəmotos mın əm wan tenarius. ¹¹ Nian kəmotos məni, kən kəmoatəghat-əghat kəm ilat mın məmə nıkilat təsagienən o məni, kən motən-ipən kəm etəm-iasol rəha nasumən məmə, ¹² ‘Netəm mın u itəm kəmotol wək uarisig, kəmotol wək əm e aua kitiah əm, məto ik nəmətou itimat mın ilat tahmen-ahmen əm. Məto itimat emotol wək asol e nərəuiə əskəsik e nian apıəpiə.’

¹³ “Məto etəm-iasol təmənipən kəm ilat kit məmə, ‘Io kit. Esakləh-inən ik. ?Nəmən məmə nakol wək o wan tenarius, o kəp? ¹⁴ Os rəham məni matuwın. İakolkeike məmə ekətou etəm u itəm təmol wək uarisig tahmen əm lam. ¹⁵ Rəhak u məni. ?Ekitun nolən nəhlan nat naka itəm iakolkeike, o kəp? ?Natetəhak olat məto-inu io iakəwır olat?’ ”

¹⁶ Kən nian İesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmənipən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, etəm tatarisig otaupən, kən etəm tətaupən otuarisig.”

*İesu təməniarəp
rəhan nimisən
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)*

17 Kən nian Iesu təmatuwın Jerusalem, təmos rəhan netəmim tuelef motətul pisin, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, 18 “Koatuwin əpəh ilis Jerusalem, kən io Nəti Etəmim, okegəhan-in-pən io kəm pris asol mın ne iəgətun mın rəha Lou. Kən okotiuw-iarəp io məmə ekimis, 19 kən motiləs-ipən io kəm Iaihlua mın məmə okotəsan lak, kən motalis motoh, kən motətu-pər io e nig kəməluau məmə ekimis. Kən uarisig e nian kisil, kən Uhgın otosmegəh mın io e nımisən.”

*Nətapəhən rəha mama kit
o Iesu
(Mak 10:35-45)*

20 Kən pətan rəha Sepeti, tiləs nətilau mil muwa misin-pən nulin o Iesu, matətapəh-in nat kit ron.

21 Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Nakolkeike naka?”

Kən pətan təmən-ipən məmə, “Pəs nakegəhan-in məmə nətik mil u, ilau kərən kit otəpələh e nikaləm matip, kən kit təpələh e nikaləm mol, ikin mın rəha nəsanənən ne nisialian, nian natərəməre lan.”

22 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Nəkuəruru nat itəm natuətapəh ron. ?Tahro? ?Itəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal kəhalətul e nigəm rəha nuwigı nien itəm io ekəike mətul lan?”† Kən kuən-ipən kəm Iesu məmə, “Əwəh, ekiatun.”

23 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Pahrien, onakuəkəike muənım-pən e rəhak kap rəha nətoən

20:18: Mat 16:21; 17:22-23 **20:21:** Mat 19:28; Luk 22:30

† **20:22:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “?Itəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal okəhalənım kələh e kap rəha nətoən nahməən itəm io ekəike mənım lan?” **20:22:** Mat 26:39; Jon 18:11

nahmææn. Mæto o næpælæhæn e nīkalik matip ne mol, sænæmæ ræhak mæmæ ekæn. Ikin mil æh, ilau ræha netæm min u itæm Uhgīn tæmol æpen-æpenæ olat.”

²⁴ Nian netæmim ten min ræha Iesu kæmotæto næghatæn æh, kæn nemæha tæmol pik ilat o suah mil ilau pian. ²⁵ Mæto Iesu taun-in ilat kotuwa kitiæh, kæn mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nækotitun rækis nolæn ræha netæm-iasol ræha Iaihlua min. Ilat koatol tæskasik pik kæn ræhalat netæmim min. Kæn ræhalat kapman min koatol ilat kotæmæhl læhau e næræmæææn ræhalat. ²⁶ Mæto itæmat, okol næsotolæn næhlan. Mæto okæmæ itæmat kit tolkeike mæmæ otuwa in etæm-iasol kit ræhatæmat, in otækæike muwa tahmen e iolwæk kit ræhatæmat, ²⁷ kæn okæmæ itæmat kit tolkeike mæmæ otætul aupæn etæmat, in otækæike muwa slef ræhatæmat. ²⁸ Nolæn æh tahmen æm lak, Næti Etæmim. Emæsuwamæn mæmæ netæmim okotol wæk ræhak, mæto emuwa mæmæ ekol wæk ræhalat, kæn ekos-ipæn ræhak næmegæhæn mæmæ ekikis ilat e ræhalat nolæn rat min.”

*Iganæmtin rat mil
kæmuæplan nat*

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Nian Iesu ne ræhan min netæmim kæmoatiet e taon Jeriko, nīmanin netæmim kæmotætæu-pæn in. ³⁰ Kæn iganæmtin rat mil kæiu katuæpælæh e nīkali suatip, kæn nian kæmuæto mæmæ Iesu taliwæk e suatip matuwa, kæn kæmuagæt æfæmæh muæn mæmæ, “!Iæræmææ, Mipi Tefit, asækitun itimlau!”

³¹ Kæn mæto, nīmanin netæmim koatæn-iæhau ilau, motæn-ipæn mæmæ kæsuagæt pikæn, mæto ilau

20:25: Luk 22:25-26

20:26: Mat 23:11; Mak 9:35

20:28:

Luk 22:27; Fil 2:7

kuagət pik agin min məmә, “!Iərәmәрә, Mipɨ Tefit, asəkitun itimlau!”

³² Kən Iesu tətul maun-in ilau, mən-ipən məmә, “?Nakioalkeike məmә ekol naka kəm itəlau?”

³³ Kən kuən-ipən məmә, “Iərәmәрә, ekioalkeike məmә ekuəplan nat.”

³⁴ Kən Iesu təmasəkitun ilau, kən mek niḡanəmtilau. Kən roiu agin, kinatuəplan nat, kən matuətəu-pən Iesu.

21

*Iesu təmuwin əpəh Jerusalem mol əp məmә in Kig
(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40;
Jon 12:12-19)*

¹ Nian kinotuwa iuəhkir o Jerusalem, kinotuwa Petfas e Nitot Rəha Niḡ U Olif, kən Iesu tahləpis rəhan etənim kəiu, ² kən mən-ipən kəm ilau məmә, “!an əpəh e latuənu aupən etat, kən ikin əh, nakuəplan togki kit kəmərüətəin ilau nətin. Kən nəkiakis ilau muasig muea kəm io. ³ Okəmә suah kit tən nat kit kəm itəlau, nəkuən-ipən kəm in məmә Iərәmәрә tolkeike ilau, kən otəpanahl-ipa ilau e nian əh.”

⁴ Nat u təmuwa məmә in otol nəghatən naka itəm ien təmən otuwa mol niḡahrienən. Ien təmən məmә,

⁵ “Otən-ipən kəm Nətin Pətan Saeon* məmә, ‘Otəplan-tu, rəhatəmat kig tatuwa otəmat, rəhan nətəliḡən in ləhau, kən mətasuə e togki, ne togki u in nətin əm.’ ”

* **21:5:** Nəghatən u “Nətin Pətan Saeon” tatəghat-in netəm Jerusalem. **21:5:** Sek 9:9

⁶ Kən etəmim mil rəha Iesu kəmian mioal nat naka itəm Iesu təmən məmə okioal. ⁷ Kəmuasig togki ne nətın, kən muəfətain noankawi togki mil e rəhalau kot mın, kən Iesu təpələh-pər lan. ⁸ Nımanin netəmim tepət koatəpen rəhalat kot mın əpəh e suatıp, kən neen kotəte nımalı nig mın, kən motəpen ilat e suatıp. ⁹ Kən nımanin netəmim itəm kotaupən e Iesu, ne nımanin netəmim itəm kotuarisig-in Iesu, koatagət əfəməh moatən məmə, “!Hosana† o Mipı Tefit!

!Iərəmərə Uhgın tətatig ilau suah u itəm tatuwa e nərgın!

!Hosana o Uhgın əpəh ilis e nego e neai!”

¹⁰ Nıan Iesu təmıet-arəpa Jerusalem, netəmim rafın əh-ikın nıkilat təmut, kən moatən nəghatən tepət moatəpəh məmə, “?Pah u?”

¹¹ Kən nımanin netəmim kotən məmə, “Inu ien Iesu, rəha Nasaret, əpəh e nıtən Kalili.”

Iesu əpəh e Nımə Rəha Uhgın

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹² Kən Iesu təmuwın əpəh imə e Nımə Rəha Uhgın, kən məhg-ıarəp netəmim itəm koatol-salım-in ne moatos-nəmtın natımnat əh-ikın məmə okotol sakrifais lan. Kən mahwin tepıl mın itəm kətawluın məni ikın, kən mahwin jea mın rəha netəm mın u koatol-salım-in ioen mın. ¹³ Kən mən-ıpən kəm ilat məmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgın məmə, ‘Rəhak nımə, okaun-in məmə nımə rəha nəghatən kəm Uhgın e nəfakən,’ məto itəmat nəmotol məmə in ‘nımə rəha iakləh mın.’ ”

† **21:9:** Nıpəti nəghatən u “Hosana” təmə, “ənwiwi.” **21:9:** Sam 118:26 **21:13:** Aes 56:7 **21:13:** Jer 7:11

14 Kən iganəmtin rat min ne netəm nelkilat təməfaiu-əfaiu kəmotuwa ron əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən tol-wır ilat. 15 Məto nian pris asol min ne iəgətun min rəha Lou kəmotəplan nat wır min itəm in təmol, kən motəplan min nisualkələh koatagət əfəməh əpəh e Nimə Rəha Uhgın, moatən məmə, “!Hosana o Mipı Tefıt!” neməha təmol ilat. 16 Kən kotən-ipən kəm Iesu məmə, “?Nakatəto nat naka itəm nisualkələh koatən, o kəp?” Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əwəh. ?Nəmotafin, o kəp, nəghatən suah kit təmen kəm Uhgın itəm tatən nulan məmə, ‘E nohli nisualkələh agin ne nisualkələh mətmətig, nəmol məmə ilat okotənwiwi ik?’”

17 Kən təmapəs ilat miet Jerusalem muwın e taon Petani, mapıl ikın.

Nig kit fik təmauke-auke

(Mak 11:12-14, 20-26)

18 Laulaugin agin, Iesu təmatitəlig-pən Jerusalem, kən nəumis tınus. 19 Kən təməplan nig u fik e nikali suatıp, kən təmuwın ron məto təsəplanən noan kit, tatəplan əm nimalin. Kən təmən-ipən kəm nig u məmə, “!Okol nəsoe minən!” Kən roiu agin, nig təmauke-auke.

20 Nian rəhan netəmim kəmotəplan nat əh, kən narmilat təmiwig, kən motən-ipən kəm Iesu məmə, “?Tahro nig əh fik təmauke-auke uəhai əm nəhlan?”

21 Məto Iesu təmən-ipən məmə, “!Tətən-ipinə nıpahrienən məmə okəmə nakoatos nahatətəən, kən rəhatəmat nətəligən təsolən kəiu, nəkotitun nolən nat naka itəm emol e nig u fik. Məto sənəmə

in əm əh, nəkotitun nən-ipənən kəm nitot əh məmə, 'Uwın mamnim əpəh itəhəi,' kən otol nəwiatəmat. ²² Okəmə nakotahatətə, kən onəkotos nat naka itəm nakoatəpəh-in e nəfakən."

*Nətapəhən o nepətən
rəha Iesu*

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Iesu təmuwin e Nimə Rəha Uhgın, kən nian təmatəgətun, pris asol mın ne netəm-iasol rəha netəm Isrel, koatuwa ron motən-ipən məmə, "Nətol natimnat mın u e nepətən rəha pah? ?Kən pah təmos-ipinə nepətən un?"

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, "İakətapəh-in-pinə nəghatən kit kəm itəmat. Okəmə nakotos-ipa nəghatən kit, kən ekən-ipinə kəm itəmat məmə nepətən naka itəm ekatol natimnat mın u lan. ²⁵ ?Nepətən rəha Jon təmisi-pən hiə o nolə baptais? ?Təmisi-pən e nego e neai, o rəha netəmim əm?"

Kən kəmotən-ipən kəm ilat mın məmə, "Okəmə kotən məmə, 'Nepətən rəha Jon təmisi-pən e nego e neai,' kən otən məmə, "?Məto tahro nəsotənən nıpahrienən lan?" ²⁶ Məto okəmə kotən məmə, 'Rəha netəmim əm,' kitat koatəgin netəmim, məto-inu nıkilat təht məmə Jon in ien kit rəha Uhgın."

²⁷ Tol nəhlan, kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, "İtimat ekotəruru." Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "Kən io mın, okol ekəsənən kəm itəmat məmə e nepətən naka ekatol natimnat mın u lan."

Nimaa nəghatən e suah mil kəiu

21:21: Mat 17:20; Luk 17:6; Jon 14:12; 1 Kor 13:2

21:22: Mat

7:7-11; 18:19

21:26: Mat 14:5

28 Kən Iesu təmən-ipən məmə, “? Tahro? ? Nīkitəmat tatəht məmə naka? Suah kit, nətin iərman kəiu. Kən təmuwin mən-ipən kəm itəm iahgin lan məmə, ‘Nətik, uwīn mol wək u-roiu əpəh e nasumən.’ 29 Məto nətin təmən-ipən məmə, ‘İakapəs.’ Kən matig məuhlin mīn rəhan nətəligən, kən muwin e nasumən.

30 “Kən tata tuwin o nətin itəm təkəku, mən-ipən mīn kəm in nat kitiah əm. Kən nətin təmən-ipən məmə, ‘Əwəh, tata, ekuwin,’ məto təmapəs-pən e nasumən.

31 “? Otən-tu məmə suakəku mil u in pəhrüən, təmol nəwia rəhan tata?”

Kən kəmotən-ipən məmə, “Suakəku itəm iahgin lan.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əwəh, in ətuatip. Kən iakatən-ipinə nīpahrienən məmə, netəm koatos mənī rəha takis, ne nīpitan rəha suatip koatuwin e nərəməərəən rəha Uhgīn aupən etəmat, 32 məto-inu Jon təmuwa otəmat məmə otəgətun suatip rəha nolən ətuatip, kən məto itəmat nəsoətənən nīpahrienən lan, məto netəm koatos mənī rəha takis, ne nīpitan rəha suatip kəmotən nīpahrienən lan. Kən nəmotəplan pap nat əh, məto nəməsoətəuhlinən itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn, kən məsoətənən nīpahrienən lan.”

Nimaa nəghatən e netənim rat itəm koatehm nasumən

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

33 Kən Iesu tatəkəike matən məmə, “Otətəlig-in-tu nimaa nəghatən kit mīn. Etəm-iasol kit rəha nasumən, təmol nasumən kit e nol kit katən məmə krep, u katol wain lan. Kən mol fenis e kəpiel

muwɪn mitəlau lan. Kən mol ikɪn kit o nolən nəme naliwək-aliwəkən e noa krep məmə nahuin otaiu kən kol wain lan. Kən mol nimə kit itəm in ilis məmə etəmim otaiu lan matehm wɪr nasumən o nat megəh mɪn ne netəmim. Kən təmegəhan-in-pən nasumən kəm netəmim məmə okotasum lan, kən motoor noa krep, məsɪn rəhan, məsɪn rəhalat. Kən miet muwɪn o naliwəkən ik pɪsɪn kit. ³⁴ Nian krep tinəmarəg, kən tahl-ipən rəhan slef mɪn məmə okotuwin e nasumən rəha krep, motətapəh o netəm koatol wək e nasumən məmə okotos-ipən rəhan krep məsɪn kəm ilat.

³⁵ “Məto netəm koatol wək e nasumən kəmotaskəlɪm rəhan slef mɪn, kən motoh kit, motohamnu kit, motaht e kəpiel itəm tatol kisil lan. ³⁶ Kən tahl-ipən mɪn slef mɪn neen kotuwɪn olat, ilat tepət taprəkɪs-in itəm aupən mɪn. Kən netəm koatol wək e nasumən kotol tərət kəm ilat e nolən ahmen mɪn əm itəm kəmotol kəm netəm aupən. ³⁷ Namnun aɟɪn, tahl-ipən nətɪn iərman tuwɪn olat, kən mən məmə, ‘Ilat okotəkəike motɪsɪai-in nətɪk.’

³⁸ “Məto nian netəm koatol wək e nasumən kəmotəplan nətɪn, kən kotən-ipən kəm ilat mɪn məmə, ‘Inu nətɪ etəm-iasol itəm otərəmərə e nasumən nian rəhan tata otɪmɪs. Pəs kotuwɪn motohamnu mɪn, kən motərəmərə e nasumən rəhan.’ ³⁹ Kən kəmotaskəlɪm motatɪpɪn-iarəp e nasumən, kən motohamnu.”

⁴⁰ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, kən təmən məmə, “?Tol nulan, nian etəm-iasol rəha nasumən otuwa, kən otol naka kəm netəmim itəm təmegəhan-in nasumən kəm ilat?”

⁴¹ Kən kəmotən-ipən məmə, “Otərək-rəkin agin-əh netəm rat mīn əh, motohamnu ilat. Kən uarisig, təpanegəhan-in rəhan nasumən əh tuwīn e nelmi netəm pisin neen, kən e nian ətuatip itəm krep tatəmarəg, ilat okotos-ipən noan məsīn rəhan.”

⁴² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “? Nəmotafin Naoa Rəha Uhgīn u, o kəp? Tatən məmə,

‘Kəpiel u itəm netəm rəha niləkinən nimə kəsotolkeikeən motapəs,

in tīnuwa kəpiel keike o nolən nimə.

Iərəmərə təmol nat u,

kən in nat təwir agin e niğanəmtitat.’

⁴³ Tol nəhlan, iatən kəm itəmat məmə nərəmərəən rəha Uhgīn okoh-rəkis otəmat, kən kos-ipən kəm netəmim mīn u itəm okotol noalat. ⁴⁴ Okəmə suah kit otisi-pər e kəpiel u, kəpiel otətarerəh-ətarerəh, məto okəmə kəpiel otisi-pər lan, otəpələh-ərən in.” †

⁴⁵ Nian pris asol mīn ne Farisi mīn kəmotəto nimaa nəghatən itəm Iesu təmuəh, kən kinotitun məmə tatəghat-in ilat. ⁴⁶ Kən kinotegəs-in suatip kit məmə okotiləs Iesu lan kan e kalapus, məto koatəgin nimanin netəmim, məto-inu netəmim koatən məmə in ien kit.

22

Nimaa nəghatən e nagwənan asol rəha marit

¹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit mīn kəm ilat məmə, ² “Nərəmərəən rəha Uhgīn in tah-men e kig kit itəm təmol əpen-əpenə e nagwənan

21:42: Sam 118:22-23; Rom 9:33; 1 Pita 2:6-8 † **21:44:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha ves 44 u tikə.

asol o marit rəha nət̄in. ³ Kən mahl-ipən rəhan iolwək m̄in məm̄ə okotuw̄in o netəmim m̄in u itəm təmahl-ipən rəkis nəghatən olat məm̄ə okotuwa o nagwənən rəha marit. Məto kotən məm̄ə kol kəsotuwamən.

⁴ “Kən tahl-ipən rəhan iolwək neen m̄in, mən-ipən kəm ilat məm̄ə, ‘Otuw̄in motən-ipən kəm netəm m̄in u itəm emahl-ipən rəkis nəghatən olat məm̄ə, enol əpen-əpenə rəkis e rəhak nagwənən. Rəhak kau m̄in ne nət̄i kau m̄in rəhak itəm kotəhg-əhg w̄ir, emoh rəkis ilat, kən natimnat rafin tinahmen. Otuwa e nagwənən rəha marit.’

⁵ “Məto kəsotətəlig-inən iolwək m̄in, kən motagim m̄in, kit tatuw̄in e rəhan nasumən, kit tatuw̄in e rəhan stoa. ⁶ Kən neen kotaskəl̄im iolwək m̄in rəhan, motol tər̄at kəm ilat, kən motohamnu ilat. ⁷ Kən kig, neməha təm̄ol p̄ik. Kən tahl-ipən rəhan mopael m̄in kotuw̄in, kən motohamnu netəmim m̄in u itəm kəmotohamnu rəhan iolwək m̄in, kən motasiepən e rəhalat taon asol.

⁸ “Kən mən-ipən kəm rəhan iolwək m̄in məm̄ə, ‘Kinol əpen-əpenə rəkis e nagwənən rəha marit, məto netəm m̄in u itəm emahl-ipən rəkis nəghatən olat, nolən rəhalat təsahmenən məm̄ə okotuwa. ⁹ Tol nəhlan, otuw̄in əpəh e suatip̄ asol m̄in kən motən-ipən kəm netəmim ənrap̄in rafin itəm nakoatəplan məm̄ə okotuwa e nagwənən rəha marit.’ ¹⁰ Kən iolwək m̄in kəmotuw̄in əpəh e suatip̄ asol m̄in, kəmotuəfim̄in netəmim rafin itəm kəmotəplan ilat, netəmim itəm kotəw̄ir ne netəm itəm kotər̄at, kən ik̄in kətagwən ik̄in təmarioah e netəmim.

11 “Məto nian kig təmuwa məplan netəmim, təməplan etəmim kit əh-ikin itəm təsuwinən e natimnat rəha marit. 12 Kən kig təmən-ipən məmə, ‘?Io kit, nəmahro? ?Nəmuwa imə məto nəməsuwinən e natimnat rəha marit?’ Kən suah u tinəruru nuhalpinən nəghatən rəhan.

13 “Kən kig təmən-ipən kəm rəhan mın netəmim məmə, ‘Okotəlis ətain nelmin ne nelkin, kən motərakin-iarəp əpəh e naluginən itəm ikin kətəsək ikin, kən katəgətain nəluitəm ikin.’ ”

14 Kən İesu təmatəkəike mən məmə, “Tol nəhlan məto-inu netəmim tepət, kətahl-ipən nəghatən olat, məto noan məsin əm itəm katitəpun ilat.”

Takis rəha Kig Sisa

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

15 Kən Farisi mın kəmotiet motuwın motol noa eko-eko mın məmə otiuw-pən İesu o nənən nəghatən kit itəm təsətuatipən. 16 Kən kotahl-ipən rəhalat netəmim kotuwın o İesu ilat netəmim rəha pati rəha Herot. Kən motən-ipən məmə, “Təgətun. Ekotitun məmə ik etəm ətuatip, kən matəgətun ətuatip pəhrien suatip rəha Uhgın. Nəsolan məmə nətəligən rəha netəmim okotiuw rəkis rəham nətəligən, məto-inu natol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafın, okəmə in etəm-iasol o etəm əpnəpın əm. 17 Kən ən-tu kəm itimat rəham nətəligən e nat u. ?Tətuatip məmə okətou-pən takis kəm Kig Sisa, o kəp?”

18 Məto İesu tınıtun rəhalat nətəligən rat mın, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “! Rəhatəmat nənən təwır, məto nikitəmat tamkimik! ?Təhro

nakotalkut mämə nəkotol noa eko-eko ron io?
¹⁹ Otəgətun-tu məni itəm katətou takis lan.” Kən kotos məni* motuwa kəm in, ²⁰ kən təmən-ipən kəm ilat mämə, “?Narmi pah u, kən nərgi pah u e məni u?”

²¹ Kən kotən-ipən mämə, “Kig Sisa.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat mämə, “Naka u rəha Kig Sisa, otos-ipən kəm Kig Sisa. Kən naka u rəha Uhgın, otos-ipən kəm Uhgın.”

²² Nian kəmotəto nəghatən əh, narmilat təmiwig. Kən kəmotapəs Iesu motagım.

*Nian Uhgın otosmegəh netəmim e nımısən
 (Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)*

²³ E nian əh inəh, Satusi mın kəmotuwa o Iesu. Ilat koatən mämə netəmim okəsotəmegəh mınən e nımısən. Kən kotən-ipən kəm Iesu mämə, ²⁴ “Təgətun. Moses təmən kəm itimat mämə, okəmə etəmim otımıs kən məsiləsən nətin kit, kən pian otəkəike mit nəutahlımıs əh mämə otıləs suakəku o niuw-pərən nərig rəha pian itəm təmımıs.

²⁵ “Kən ikın əh imatimat ikın, netəm ilat pialat mın ilat sepın. Itəm təmaupən maiir təmol marit, kən mımıs, məsiləsən nətin kit, kən pian itəm tatol kəiu lan tit nəutahlımıs. ²⁶ Kən in mın təmımıs məsiləsən nətin kit, kən itəm tatol kışil lan ne ilat rafin muwın mətoarus-pən itəm tatol sepın, kəmotol nat kitəh əm. ²⁷ Kən əmun, nəutahlımıs tımıs. ²⁸ ?Tol nəhlan, ən-tu kəm itimat mämə, e nian itəm Uhgın otosmegəh netəmim lan e nımısən,

* **22:19:** Məni itəm kəmos motuwa in koen məni kit, nərgin u ‘tenarius,’ itəm tahmen e wan-taosan vatu. **22:21:** Rom 13:7

22:23: Wək 23:8 **22:24:** Dut 25:5

pətan əh in rəha pah, məto-inu ilat rafin əh sepın kəmotol marit e pətan əh?”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat nəmotən-arəpən e rəhatəmat nəghatən məto-inu nəsotitunən Naoa Rəha Uhgın ne nəsanənən rəhan.

³⁰ Nian Uhgın otosmegəh netəmim e nımısən, kən netəmim okəsətolən marit, okotahmen e nagelo mın əpəh e nego e neai. ³¹ ?Nəmotafin o kəp, Naoa Rəha Uhgın itəm tatəghat-in nian Uhgın otosmegəh netəmim e nımısən? Tatən məmə, ³² ‘Io Uhgın rəha Epraham, io Uhgın rəha Aisak, kən io Uhgın rəha Jekop.’ In sənəmə Uhgın rəha netəm kəmotımıs, məto in Uhgın rəha netəmim itəm koatəmegəh, tahmen-pən mın e təs miləhal.”

³³ Nian nımanın netəmim kəmotəto nəghatən əh, narmılat təmiwig e nəgətunən rəhan.

Lou itəm in ilis pik

(Mak 12:28-34)

³⁴ Nian Farisi mın kəmotəto məmə Iesu təmoh-iəhau Satusi mın e rəhan nəghatən, kən Farisi mın kəmotuwa kitıəh. ³⁵ Kən kit itəm titun pik Lou, təmən-ipən nəghatən kit kəm Iesu məmə Iesu otən nəghatən kit təsətuatıpən, məmə, ³⁶ “?Lou pəhruən rəha Uhgın u in ilis pik?”

³⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nakəkəike molkeike İərəmərə Uhgın rəham e nıkim rafın, ne nəmegəhən rafın rəham, ne nətəligən rafın rəham. ³⁸ Inu in Lou itəm tətəupən kən in ilis pik.

³⁹ Kən Lou itəm tatol kəiu lan, in iuəhkır tahmen əm, məmə, ‘Nakəkəike molkeike ik kit tahmen əm məmə nakolkeike atıp ik.’ ⁴⁰ Kən Lou mil u kəiu,

ilau nəukəti Lou rafin, ne naoa rəha ien min rafin aupən.”

Kristo in nəti pah

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Kən e nian Farisi min kotuəfimin ilat min, kən Iesu təmən-ipən məmə, ⁴² “?Nikitəmat təht məmə naka, e Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa? ?In tatisi-pən e noanol rəha pah?”

Kən ilat kotən-ipən məmə, “In noanol rəha Tefit.”

⁴³ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Məto tahro e Tefit, itəm tatəghat e narmin rəha Uhgın, tətəun-in Kristo məmə ‘Iərəməərə.’ Məto-inu tatən məmə,

⁴⁴ ‘Iərəməərə təmən kəm rəhak Iərəməərə məmə, “Əpələh e nıkalik e nelmək matıp, ikin rəha nəsanənən ne nisialian, mətoarus ekiləs-iəhau rəham tikimır min ləhau e nelkəm.” ’

⁴⁵ ?Kən okəmə Tefit tətəun-in Kristo məmə ‘rəhak Iərəməərə,’ kən otəhro məmə Kristo in mipi Tefit rat?” ⁴⁶ Kən etənim kit təsuhəlpinən nəghatən rəha Iesu. Kən e nian əh matuwın, kəmotəgin o nətapəh-inən nəghatən kit min tol min-nəhlan.

23

Nəhməən asol sepın

itəm otatuwa

(Mak 12:38-40;

Luk 11:37-54; 20:45-47)

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm nımanin netənim ne rəhan min netənim məmə, ² “Iəgətun min rəha

22:40: Rom 13:10; Kal 5:14
22:42: Jon 7:42
22:44: Sam 110:1; Mat 26:64

Lou ne Farisi min koatos nepətən məmə okotən-iarəp Lou rəha Moses kəm itəmat. ³ Tol nəhlan, nəkotəkəike motətəu-pən kən motol natimnat rafin itəm koatən kəm itəmat. Məto nəsotolən nat naka itəm koatol, məto-inu ilat kəsotolən nat naka itəm koatən-iarəp. ⁴ Koatəkəike o netəmim məmə okotətəu-pən lou əskasik min itəm kotah-men e katipa əfigəm, məto okol kəsotos-ipənən noanelmilat məmə okasitu elat.

⁵ “Natimnat rafin itəm ilat koatol, koatol əm məmə netəmim okotəplan. Nəkotitun paos itəm netəmim kəmotaii-pən nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın ikin, kənu motəlis rəhalat-kapə ne nelmilat lan.* Məto rəha iəgətun min rəha Lou ne Farisi min, rəhalat paos in iahgın taprəkis. Kən nəkotitun nol əlkələh min itəm koatəkul-pən e nıpəgnəmti kot min, itəm tatəgətun məmə etəmim in təkəsik o nətəu-pənən Lou. Məto rəha iəgətun min rəha Lou ne Farisi min, rəhalat nol kaifəməh pik. ⁶ Kən e lafet min, ilat kotalkeike ikin rəha nisaiian, kən əpəh e nimə rəha nuəfiminən, ilat kotalkeike məmə okotəpələh ima netəm-iasol min ikin. ⁷ Kən e ikin katol maket ikin, ilat kotalkeike məmə netəmim kotən təwir kəm ilat, kən motaun-in ilat məmə

23:3: Mal 2:7-8 * **23:5:** paos - inu bokis əkəku kit kəmol e nuwigı kau. Kəmotətə rəkis əlkələh nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın motaii-pən lan (Eks 13:1-10,11-16;

Dut 6:4-9; 11:13-21). Netəmim kəmotol nəhlan məto-inu kəmotolkeike məmə otol nəghatən itəm tətətig e Dut 6:8 ne 11:18. Kən nəman rafin rəha noanol rəha Isrel itəm kinotos rəkis nup tatin, ilat okotuwin e paos min əh nian tepət, kən nian rafin e nian rəha nəfəkən. Katəlis e nıpınəgin ne nelmin mol e nol kəmol e nuwigı kau. E nəghatən Inglis, katən paos min əh, “phylacteries.”

23:5: Eks 13:9; Nam 15:38-39; Dut 6:8; Mat 6:1

‘Rapai’ u nipətin təmə ‘etəm in ilis.’† 8 Məto sotolən məmə netəmim okotaun-in itəmat məmə ‘Rapai, u etəm in ilis,’ məto-inu rəhatəmat Etəm-iasol kitiah əm, kən itəmat piatəmat mīn. 9 Kən sotaun-inən suah kit u e nətueintən məmə, ‘Tata, etəm katisiai-in,’ məto-inu Tata rəhatəmat kitiah əm əpəh ilis e nego e neai. 10 Kən sotolən məmə netəmim okotaun-in itəmat məmə, ‘Iəgətun,’ məto-inu rəhatəmat Iəgətun kitiah əm, Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa. 11 Etəm u in ilis etəmat, in iolwək rəhatəmat. 12 Tol nəhlan məto-inu, etəmim itəm otos-ipər atip in, Uhgīn otiləs-iəhau, kən etəmim itəm otos-iəhau atip in, Uhgīn otiləs-ipər.

13 “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn! !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkimik! Nakotahtosig-in o netəmim suatip o nuwīnən matig ahgīn nərəməərəən rəha Uhgīn, məto itəmat nəsotuwīnən, kən nəsotegəhan-inən məmə netəmim okotuwīn ikin, nat əpnəpīn ilat kotalkeike məmə okotuwīn.‡

† 23:7: Okəmə iəgətun rəha Lou təmaliwək matuwa iuəhkīr ron ik, nakətul e nisaiian, kən nakatən təwīr kəm in, maun-in in məmə, “etəm-iasol,” o “Tata,” o “Rapai.” Kən noanol rəha Isrel kətaun-in rəhalat iəgətun asol mīn itəm ilat ilis pik məmə “Rapai,” u nipətin təmə “etəm in ilis” o “etəm tatəmik netəmim.” 23:11: Mat 20:26; Mak 9:35; Luk 22:26 23:12: Job 22:29; Prov 29:23; Luk 14:11; 18:14 ‡ 23:13: E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha ves 14 u tikə. Tatən məmə, “Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn. !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkimik! Nakotakləh-in natimnat rəha nəutahlmīs mīn, məto nian kitiah əm, nəkotol nəfakən əfəməh mīn məmə netəmim okotisiai-in itəmat. E nolən əh, rəhatəmat nalpīnən otəskasik təhmin mīn.”

¹⁵ “! Kəsi, nahmæən asol otuwa otəmat iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn! !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkīmīk! Nikitəmat tagien əm məmə nakotuwīn isəu e nego, o e naliwəkən əm o nuwīnən e nəptən pīsīn pīsīn mīn məmə nakotiuw-pa etəmim kitīəh əm e nəfakən rəhatəmat. Məto nian suah kit tatos nolən mīn əh rəhatəmat, kən tatuwa etəm rat taprəkis-in itəmat, kən nəmotol məmə in otəkəike mōs nalpīnən rəha nīgəm asol taprəkis-in itəmat.

¹⁶ “! Kəsi, nahmæən asol otuwa otəmat itəm noatit netəmim məto nīganəmtitəmat təpīs! Itəmat nakoatən məmə, ‘Okəmə suah kit tatos noanawīl o Nimə Rəha Uhgīn məmə otol rəhan nəghatən tatətul-iəkīs, okəmə təsolən, məto in nat əpnapīn əm. Məto okəmə suah kit tatos noanawīl o iaen u kol tatipīt-ipīt rəha Nimə Rəha Uhgīn, kən in otəkəike mol nəwīan itəm təmos noanawīl ron.’
¹⁷ !Itəmat netəm nakotalməl, nīganəmtitəmat təpīs! ?Naka u in ilīs, iaen u kol tatipīt-ipīt, o Nimə Rəha Uhgīn itəm tatol kol tasīm? ¹⁸ Nakotən mīn məmə, ‘Okəmə suah kit tatos noanawīl o olta, in nat əpnapīn əm. Məto okəmə suah kit tatos noanawīl e sakrifais itəm tatəpələh lan, kən in otəkəike mol nəwīan itəm təmos noanawīl ron.’ ¹⁹ !Itəmat netəm nīganəmtitəmat təpīs! ?Naka u in ilīs, sakrifais o olta itəm tatol sakrifais tasīm? ²⁰ Tol nəhlan, etəm tatos noanawīl e olta, pahrien, tatos noanawīl e olta ne natimnat rafin itəm tatəpələh lan. ²¹ Kən etəm tatos noanawīl e Nimə Rəha Uhgīn, pahrien tatos noanawīl e Nimə Rəha Uhgīn ne Suah u tətətig ikīn. ²² Kən etəm tatos noanawīl e nego e neai, pahrien tatos noanawīl o jea rəha

kig u in rəha Uhgın, kən tatos noanawıl o Suah u tatəpələh-pər lan.

²³ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mın rəha Lou, ne Farisi mın! !Rəhatəmat nənən təwır, məto nikitəmat tamkimik! Nəkoatətəu-pən lou əlkələh mın moatos-ipən tait rəha rəhatəmat nımali nig nəmiəwılat tatəpien u katos-ipən e nagwənən, katən məmə mın, ne til, ne kumın. Məto nakotapəs nat asol e Lou, inu etəm tatol tətuatıp kən mahmen-ahmen əm kəm netəmim, kən mətasəkitun netəmim, kən tatol nian rafin nat naka itəm təike matol. Təwır nəkoatol lou əlkələh mın, məto nəkotəkəike moatol lou asol mın, məto kəp, nəsotolən. ²⁴ !Itəmat noatit netəmim məto nigənəmtitəmat təpis! !Itəmat netəmim noategəs-in miminao e rəhatəmat kap məmə ko nəsotərgeən, məto nəkotərge nat megəh asol u kamel!

²⁵ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mın rəha Lou, ne Farisi mın! !Rəhatəmat nənən təwır, məto nikitəmat tamkimik! Nakotafəl ihluə e kap ne plet, məto əpəh imə tamkimik, kotərioah e nagwənən ne nənımən itəm nəmotakləh-in, o natımnat itəm nəmotos məto-inu itəmat iaumis mın kən nian rafin nəkoatol əm natımnat rat mın itəm tətatiğ e rəhatəmat nətəliğən. ²⁶ !Itəmat Farisi mın, nigənəmtitəmat təpis! Otaupən kafəl əpəh imə e kap ne plet, kən ihluə mın in təwır təsamkimikən.

²⁷ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mın rəha Lou, ne Farisi mın! !Rəhatəmat nənən təwır, məto nikitəmat tamkimik! Nəkotahmen e suwıt rəha netəm kəmotimis itəm kəmuəh e pen ruən. Ihluə, netəmim kotəplan məmə təwır,

23:22: Aes 66:1; Mat 5:34

23:23: Lev 27:30; Maeka 6:8

23:25: Mak 7:4

məto əpəh imə tərīoah e nīkīlkīli netəm kəmotīmīs, ne natīmnat rafīn itəm tamkīmīk. ²⁸ E nolən ahmen mīn əm, ihluə, e nolən rəhatəmat, netəmīm kotəplan məmə itəmat nəkotətuatīp. Məto imə, e nīkītəmat, nakotərīoah e nəghatən nakotən məsotolən, ne nolən rat aɡīn mīn.

²⁹ “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəɡətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn! !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nīkītəmat tamkīmīk! Nakotīləkīn nīmə e kəpiel rəha suwīt rəha ien mīn aupən ne netəm kotətuatīp, kən moatol nəhlīp e kəpiel kən moatol malə-malə lan. ³⁰ Kən nakotən-ipən məmə, ‘Okəmə itīmat emotatīg e nian mīn rəha tīpītāt mīn, okol itīmat eməsotasituən elat motohamnu ien mīn.’ ³¹ E nəghatən əh, nakoatən-iarəp məmə itəmat noanol ətuatīp mīn rəha tīpītāt mīn aupən itəm kəmotohamnu ien mīn əh, kən nakotahmen-ahmen əm elat. ³² Kən təwīr əm, itəmat otəkəike motol namnun wək itəm tīpītəmat mīn kəmotətuoun.

³³ “!Itəmat sīnek mīn, ne netī sīnek mīn! ? Nīkītəmat tatəht məmə okol nakotagīm e nalpīnən e nīgəm asol? !Kəp! ³⁴ Tol nəhlan, ekahl-ipīnə ien mīn, ne netəm kotenatīg, ne iəɡətun mīn. Neen, itəmat onəkotohamnu ilat motətu-pər elat e nīg kəluau, neen onəkotalis motoh ilat əpəh e nīmə rəha nuəfīmīnən rəhatəmat, kən neen nakotītəp ilat kotiet e taon kit motiet motuwīn e kit. ³⁵ Kən tol nəhlan, itəmat onəkotos nalpīnən rəha netəmīm itəm kəmotohamnu netəmīm rafīn itəm kotətuatīp, itəm tətəuoun e Epel itəm

23:27: Wək 23:3 **23:28:** Luk 16:15 **23:31:** Wək 7:52

23:33: Mat 3:7; 12:34; Luk 3:7 **23:35:** Jen 4:8; Hip 11:4

in tətuatip, muwın mətəarus-pən Sekaraea, nəti Perekia, itəm tipitəmat mın kəmotəhamnu e Nimə Rəha Uhgın ilugin e olta ne nimə. ³⁶ Iatən pahrien kəm itəmat məmə, nalpınən rafın u otuwa o netəm rəha Isrel itəm kotatig roiu.

³⁷ “!Awe, netəm Jerusalem, netəm Jerusalem! Itəmat nakotəhamnu ien mın rəha Uhgın, kən netəmim itəm Uhgın təmahl-ipa kəm itəmat, nəkotahtimnu ilat e kəpiel apın, inəh netəm u rəha Uhgın itəm koatos nəghatən rəhan. Nian tepət iatəg-əfəməh-in nelmək məmə iatəmik-əfımın wir itəmat matos wir itəmat, tahmen-pən e mənig itəm tatu nenətın mın e nıkwın, mətə itəmat nikitəmat təsagienən ron kən motapəs io. ³⁸ Otəplan-tu. Uhgın tınapəs itəmat, rəhatəmat nimə nərətən otoh, kən nat otikə ikın. ³⁹ Kən ekən kəm itəmat məmə, nat əh in nıpahrienən mətə-inu onəsotəplan mınən io mətəarus nakotən məmə, ‘!Iərəməərə Uhgın tətatig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!’”

24

*Nəmtətin mın rəha
namnun nian*

(Mak 13:1-37; Luk 21:5-36)

¹ Iesu təmıet e Nimə Rəha Uhgın maliwək matuwın, kən rəhan mın netəmim kotuwa motən-ipən kəm in məmə otəplan-tu nimə mın u əpəh e Nimə Rəha Uhgın. ² Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, otəplan-tu nimə mın əh. Nıpahrienən iatən kəm

23:35: Sek 1:1 **23:35:** 2 Kron 24:21 **23:38:** 1 King 9:7-8;
Jer 22:5 **23:39:** Sam 118:26; Luk 13:34-35

itəmat məmə nimə mɪn əh netənim okotəhap-əhap kəpiel mɪn elat. Okol kəpiel kit təsəməhlin e nəmeen.”

³ Kən uarisig lan, Iesu təmaliwək ilat rəhan netənim motuwɪn əpəh e Nitot Rəha Nig U Olif kən matəpələh. Kən rəhan netənim kotuwa pişin əm ron motən-ipən məmə, “?Otən-tu məmə natimnat mɪn u okotuwa e nian naka, kən nəmtətɪn naka otol-arəp məmə rəham nuwamən ne namnun nian tinuwa iuəhkɪr?”

⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oatehm wɪr itəmat məmə etənim kit otəseiuə-inən itəmat, ⁵ məto-inu netənim tepət okotuwa motos nərgək moatən məmə, ‘Io Kristo itəm Uhgɪn təmən məmə otahl-ipa,’ kən okoteiuə-in netənim tepət. ⁶ Onəkotətəo namnusən rəha nəluaginən mɪn, kən onəkotətəo nəghatən əpnəpɪn mɪn məmə netənim koatəluagin. Məto nakoatehm wɪr itəmat məmə nəsoətəginən. Natimnat mɪn əh otəkəike motuwa motol nɪpahrienən lan, məto namnun nian otəpanuwa. ⁷ Noanol mɪn okotoh noanol mɪn, kən kantri mɪn okotoh kantri mɪn. Nəumis otan, kən namig otəloal ikɪn mɪn tepət. ⁸ Natimnat mɪn əh, nətuounən əm rəha nəratən, tahmen e pətan itəm tɪnətuoun matətəo nəhməən o neməkən.

⁹ “E nian mɪn əh, netənim okotegəhan-in-pən itəmat məmə okul nəratən kəm itəmat, kən ko-hamnu itəmat, kən netənim rəha noanol mɪn rafin okotetəhau itəmat məto-inu o nərgək. ¹⁰ Kən e nian mɪn əh, netənim tepət okotapəs rəhalat nahatətəən, kən okotegəhan-in-pən ilat mɪn e nelmi tikimɪr mɪn rəhalat, kən motetəhau ilat mɪn, ¹¹ kən

24:2: Luk 19:44 **24:5:** Mat 24:23-24; 1 Jon 2:18 **24:9:** Mat 10:22

ien eiueiuə mɪn okotuwa moteiuə-in netəmim tepət. ¹² Məto-inu nəratən tɪnatepət, iuəhkir netəmim rafin rəhalat nolkeikeən o Uhgɪn otikə, ¹³ məto etəmim itəm otətul əskasik mətoarus nannun nian, kən Uhgɪn otosmegəh in. ¹⁴ Kən nannusən təwɪr əh rəha nərəmərəən rəha Uhgɪn, okən-iarəp ikɪn mɪn rafin e nətueintən, məmə suatɪp əh-ikɪn rəha kantri mɪn rafin o nətəlɪg-inən, kən nannun nian otuwa.

¹⁵ “Ien u Taniel təməghat-in nat kit katən məmə, ‘nat itəm Uhgɪn tatətəhau, kən matol Nimə Rəha Uhgɪn tamkɪmɪk’ (nian nakotafin, otətəlɪg-in nɪpətɪn). Tol nəhlan, nian nat tərət əh tatətul e Nimə Rəha Uhgɪn, ¹⁶ kən itəmat itəm nəkotatɪg Jutia, nakotiet motagɪm motuwɪn motəhluaig e nɪtot mɪn. ¹⁷ Okəmə etəmim tətameg ihluə e rəhan nimə, okol təsuwɪnən imə mos mɪn rəhan natɪmnat. ¹⁸ Okəmə etəmim əpəh e nasumən rəhan, okol təsɪtəlɪg-pənən latuənu mos rəhan kot. ¹⁹ Kən kəsi o nɪpitan u itəm kotəpɪk-əpɪk, ne nɪpitan itəm kotapɪnahin nɪsualkələh e nian əh, məto-inu ilat okotəto tərət pɪk agɪn! ²⁰ Təwɪr nakotəfak məmə onakəsotagɪmən e nəratən əh e nian rəha nətəpən, o e nian rəha Sapat, ²¹ məto-inu e nian əh, nəratən asol otuwa itəm etəmim təməsəplanən tol mihɪn nəhlan aupən mətoarus-pa u-roiu, kən okol nəratən asol kit tol nəhlan otəsuwa mɪnən nian kit tahmen e in əh. ²² Kən okəmə Uhgɪn təsətətɪpən nian rəha nəratən əh, okol etəmim kit təməsəmegəhən. Məto Uhgɪn otətətɪp nian əh o

24:11: Mat 24:5,24; 1 Jon 4:1 **24:13:** Mat 10:22 **24:14:** Mat 28:19 **24:15:** Dan 9:27; 11:31; 12:11 **24:17:** Luk 17:31
24:21: Dan 12:1

rəhan mīn netəmim itəm təmitəpun rəkis ilat.

²³ “E nian əh, okəmə suah kit otən-ipinə kəm itəmat məmə, ‘!Otəplan-tu, inu Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otəpanahl-ipa!’ o ‘!In əpəh!’ sotənən nīpahrienən lan, ²⁴ məto-inu netəmim neen okotuwa motən məmə ilat Kristo, ne ien eiueiuə mīn okotuwa, kən ilat okotol nəmtətin asol mīn, ne nat pīspis mīn məmə okoteiuə-in netəmim, kən okotalkut məmə okoteiuə-in netəmim itəm Uhgīn təmitəpun rəkis ilat, okəmə ilat kotitun nolən. ²⁵ Nikitəmat otəkəike matəht wīr nəghatən mīn u itəm emən rəkis kəm itəmat, uarisig natimnat mīn u okotuwa motol nīpahrienən lan.

²⁶ “Tol nəhlan, okəmə suah kit tən kəm itəmat məmə, ‘In əpəh, ikīn taruən-aruən ikīn,’ əsotuwīnən. O suah kit tən məmə, ‘In ikīn-u e nīpəg noa nimə,’ sotənən nīpahrienən lan, ²⁷ məto-inu nian Nəti Etəmim otitəlig-pa mīn, otuwa uəhai əm, kən netəmim rafin okotəplan, tahmen e nīpitən itəm təmipit masiəgəpīn rafin neai. ²⁸ Nian nat megəh kit təmimis, nəkotəplan kuəriə mīn kotuwa məmə okotun. E nolən ahmen mīn əm, nian nəkotəplan nəmtətin mīn əh, nəkotitun məmə otəsuwəhən ekuwa mīn.

²⁹ “Nian ətuatip nəratən əh otol namnun, kən
 ‘mitgar otəpis agīn,
 kən məwīg otəsəmilhən mīnən,
 kən məhau mīn okotisas e neai,

24:23: Mat 24:5 **24:24:** Dut 13:1-3; 2 Tes 2:8-9; Nol Əpən 13:13-14 **24:26:** Luk 17:23-24 **24:27:** Mat 24:37-39 **24:28:** Luk 17:37

kən Uhg̃in otəloal e nəsanənən m̃n əpəh e neai.’*

³⁰ “E nian əh, nəmtətin rəha Nəti Etəmim otolarəp e neai, kən noanol m̃n rafin e nətueintən okotasək e nəginən. Kən okotəplan io, Nəti Etəmim ekuwa e ñmal napuə e neai e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəha Uhg̃in itəm otasiə m̃təlau lak. ³¹ Kən ekahl-ipən rəhak nagelo m̃n kotiet nian okotəto təwi otasək əfəməh, kən ilat okotuw̃in ik̃in m̃n rafin e nətueintən, motos-irəkis rəhak netəmim itəm Uhg̃in təm̃təpun rəkis ilat, kən kuəfim̃n ilat kit̃iəh.

³² “Nikitəmat otəkəike matəht nig u fik.† Nian ətuatip̃ itəm nelm̃n m̃n k̃notətuoun katəwiə, kən ñmalin m̃n k̃noatəget, itəmat nəkotitun m̃mə nian əh inəh itəm nakotasum lan rəhatəmat. ³³ Kən e nolən ahmen m̃n əm, nian nəkotəplan nəmtətin m̃n əh, onəkotitun m̃mə otəsuwəhən ekuwa m̃n roiu ag̃in. ³⁴ Iatən pahrien kəm itəmat m̃mə netəmim itəm kotatig̃ u-roiu, okol kəsotimis rafinən mətoarus natimnat m̃n əh okotuwa kol ñpahrienən lan.‡ ³⁵ Neai ne nətueintən okiakə, məto nəghatən m̃n rəhak okol kəsotikəən.”

Etəmim tikə itəm titun nuwamən rəha Iesu Kristo

³⁶ Kən Iesu təmatəkəike matən m̃mə, “Suah kit təsitunən nian o aua ətuatip̃ rəha natimnat m̃n

24:29: Aes 13:10; 34:4; Esik 32:7; Joel 2:10,31; 2 Pita 3:10; Nol Əpən 6:12-13 * **24:29:** Məta “nəsanənən m̃n əpəh e neai” tatəpsen-pən narm̃n m̃n, o kəm-naka natimnat tahmen-pən e m̃t ne məw̃ig̃ əpəh e neai. **24:30:** Dan 7:13; Sek 12:10; Nol Əpən 1:7 **24:31:** 1 Kor

15:52; 1 Tes 4:16 † **24:32:** Nig u fik tahmen e naip. ‡ **24:34:** Suatip̃ kit m̃n rəha nəuhlinən ves 34 tatən m̃mə, “Iatən pahrien kəm itəmat m̃mə noanol u rəha Isrel otəsikəən mətoarus natimnat m̃n əh okotuwa motol ñpahrienən lan.” **24:34:** Mat 16:28

24:35: Mat 5:18

əh. Nagelo min əpəh e neai kotəruru, kən io min Neti Etəmim ekəruru. Məto Tata Uhgın əm in titun nian ətuatip əh. ³⁷ E nian io Nəti Etəmim ekuwala, otahmen e nian rəha Noah aypən ikın itəm netəmim kəsotol əpen-əpenəən ron. ³⁸ E nian əh, itəm naruəh təsaiuən əh, netəmim koatagwən, moatənim, moatol marit, inəh natimnat rafin kəmoatol e nəmegəhən rəhalat, mətoarus-pən Noah təmuwin imə e nıpəgnoa nego rəhan, ³⁹ kən ilat kınotəruru nat naka otuwa mətoarus-pa naruəh təmai u məmik ilat rafin. In əh otol tahmen əm e nian Nəti Etəmim otuwa. ⁴⁰ Etəmim kəiu e nasumən, kən okos kitiah, kapəs kitiah. ⁴¹ Pətan kəiu katuəpələh kitiah matioal nagwənən, kən okos kitiah, kapəs kitiah.

⁴² “Tol nəhlan, nəkotəkəike motaiir, məto-inu nəkotəruru nian naka rəhatəmat İərəməyə otuwala. ⁴³ Məto nəkotəkəike motitun nat u. Okəmə etəm-iasol rəha nimə titun nian ətuatip lapın itəm iakləh otuwa, kən in otəkəike mətaiir mətehm wir nimə məmə iakləh otəsəhapən muwin imə. ⁴⁴ Kən itəmat min onəkotəkəike moatətul matip, məto-inu Nəti Etəmim otuwa e aua əm itəm nikitəmat təsəhtən.

⁴⁵ “Nikitəmat otəkəike mətəht wir nolən rəha iolwək itəm in tenatig kən tətəskəlīm wir wək rəhan kən məsapəsən. Etəm-iasol təmələhəu məmə iolwək əh otərəməyə e rəhan min rafin iolwək min məmə in otos-ıpən nagwənən kəm ilat e nian ətuatip. ⁴⁶ Kən okəmə etəm-iasol otuwa məplan etəm tətərəməyə e iolwək min rəhan, kən matol-

24:36: Wək 1:7; 1 Tes 5:1-2 **24:37:** Jen 6:5-8 **24:39:** Jen 7:21-23; Luk 17:26,27 **24:42:** Mat 25:13 **24:43:** Luk 12:39-40; Nol Əpən 16:15

wir rəhan wək, kən otos-ipən nətouən kit kəm suah əh. ⁴⁷ Iatən-ipinə niphahrienən məmə etəm-iasol əh otələhəu in tərəmərə e natimnat rafin rəhan. ⁴⁸ Məto okəmә iolwək əh, in etəm rat, kən nikin otəht məmə, ‘Rəhak etəm-iasol təsuwamən nuwəh,’ ⁴⁹ kən mətuoun matoh iolwək mīn neen, kən muwīn magwən mənīm ilat netəm kotapīs. ⁵⁰ Kən etəm-iasol rəha iolwək əh otuwa e nian ne aua itəm iolwək nikin təsəhtən məmə rəhan etəm-iasol otuwa lan. ⁵¹ Etəm-iasol əh otol nalpīnən asol kəm iolwək əh kən mərəkin-pən ikin rəha netəm rəhalat nənən təwir, məto nīkilat tamkimik. Ikin əh, netəmim okotasək moatəgətāin nəlūilat.”

25

Nimaa nəghatən o nīpitan əlkələh ilat ten

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “E nian itəm rəhatəmat Iərəmərə otuwa mīn, nərəmərəən rəha Uhgīn otol nəhlan. Nīpitan əlkələh* ilat ten kəmotiet lapīn məmə okotuwīn e marit kit, kən moatəsahgīn etəm otol marit otuwa mos rəhan pətan muwīn e rəhan nīmә, əpəh ikin katol lafet ikin. Ilat ten kəmos rəhalat lait. ² Faif kotalməl, kən faif kotenatig. ³ Nīpitan mīn u ilat faif itəm kotalməl kəmos rəhalat lait mīn, məto kəsotosən karasin məsīn mīn o niuw-pənən e lait. ⁴ Məto nīpitan mīn u ilat faif itəm kotenatig kəmos rəhalat lait mīn, kən motos mīn karasin məsīn o niuw-pənən e rəhalat lait. ⁵ Kən etəm otol marit

24:47: Mat 25:21,23 **24:51:** Luk 12:42-46 * **25:1:** Nīpitan əh, kəsotolən əh marit. Koatos nup tuente ne. **25:1:** Luk 12:35; Nol Əpən 19:7

təsuwa uəhaiən, kən napilən tinatos ilat koatiuw nəm, kən minotapil.

⁶ “Kən lapin agin, suah kit təmagət əfəməh məmə, ‘!Etənim itəm otol marit tatuwa u-roiu! !Otuwa motəplan!’

⁷ “Kən nipitan əlkələh u ilat ten kəmotaiir motuarin asol rəhalat lait min. ⁸ Kən nipitan itəm kotalməl kotən-ipən kəm nipitan itəm kotenatig məmə, ‘!Awi! Otos-ipa rəhatəmat məsin karasin məto-inu rəhatimat karasin e rəhatimat lait kinotamir, otəsuwəhən kotəpis.’

⁹ “Məto nipitan itəm kotenatig kotən-ipən kəm ilat məmə, ‘!Kəp! Karasin min u kəsotahmenən o kitat rafin. Məto otitəlig motuwın motos-nəmtin rəhatəmat neen karasin əpəh e stoa.’

¹⁰ “Məto nian nipitan itəm kotalməl kəmotaliwək motitəlig moatuwin o karasin, kən etəm itəm otol marit təmuwa. Kən nipitan əlkələh itəm koatətul matip, kəmotuwın ilat min e nagwənən rəha marit, kən motuwın imə. Kən kahtosig e toa.

¹¹ “Uarisig, nipitan əlkələh itəm kotalməl kəmotitəlig-pa motaun motəmə, ‘! Etəm-iasol, etəm-iasol! !Egəhan-in itəmat ekotimnə imə!’

¹² “Məto etəm otol marit təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘!tən-ipinə pahrien məmə, io ekəruru itəmat.’ ”

¹³ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, itəmat nəkotəkəike motaiir, məto-inu nəkotəruru nian ne aua rəha rəhatəmat ləməmə otuwa lan.”

Nimaa nəghatən e iolwək e məni kisil

14 Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit mīn məmə, “Ekən mīn məmə e nian itəm rəhatəmat ləramərə otuwa mīn, nəramərəən rəha Uhgīn otol nəhlan. Etəm-iasol kit təmōl əpen-əpenə məmə otaliwək muwīn e nəptən pīsīn kit muwīn isəu. Kən maun-in rəhan iolwək mīn kotuwa, kən tələhəu-pən e nelmiłat rəhan mənī mīn məmə okotol nat kit lan. 15 Təmos-ipən tətəu-pən nitunən rəhalat məmə okotol wək lan. E etəmim kitiah, təmos-ipən kətīm faif kəmotər-motərīoah e mənī, u mənī tepət pīk agin. Kən kit mīn, təmos-ipən mīn kətīm kəiu tahmen əm, u mənī tepət pīk. Kən kit mīn, təmos-ipən kətīm kitiah tahmen əm, u mənī tepət.† Kən etəm-iasol təmīet muwīn e rəhan naliwəkən.

16 Kən iolwək itəm təmos kətīm faif təmuwīn uəhai əm mol bisnes lan, kən təmos mīn kətīm faif mīn. 17 Kən tahmen-ahmen əm, iolwək itəm təmos kətīm kəiu, təmuwīn mol bisnes lan, kən mos mīn kətīm kəiu mīn. 18 Məto iolwək itəm təmos kətīm kitiah, in təmuwīn mel noakimīl məhluaigin-pən mənī rəha rəhan etəm-iasol ikīn.

19 “Kən nup tepət tīnuwa mīnuwīn, kən etəm-iasol rəha iolwək mīn u tīnītəlig-pa, kən maun-in rəhan iolwək mīn məmə otəplan-tu məmə ilat kəmotol naka e mənī mīn itəm təmos-ipən kəm ilat. 20 Iolwək itəm təmos kətīm faif, təmuwa matos kətīm faif mīn itəm təmos, mətul e nīganəmti etəm-iasol məmə, ‘Etəm-iasol. Aupən nəmələhəu-pən kətīm faif e nelmək. Kən emol bisnes lan, kən mos

† 25:15: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, təmos-ipən “talen” pīsīn pīsīn mīn kəm ilat, faif talen, ne tu talen, ne wan talen. Faif talen tahmen e tuente-faif-milian watu. Tu talen tahmen e ten-milian watu. Kən wan talen tahmen e faif-milian watu. 25:15: Rom 12:6

min iahgoau kətim faif u.’

21 “Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Nəmōl təwīr, kən ik iōlwək təwīr itəm nataskəlīm wīr wək rəham kən məsapəsən. Nəmōl təwīr nəhlan e natimnat min əh noan məsin, kən ekələhəu ik nakərəmərə e natimnat tepət. !Wa imə matig ahgin nagienən rəha etəm-iasol rəham!’

22 “Iōlwək itəm təmos-ipən kətim kəiu kəm in, təmuwa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Aupən nəmələhəu-pən kətim kəiu e nelmək. Kən emōl bisnes lan, kən mos min iahgoau kətim kəiu u.’

23 “Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən məmə, ‘Nəmōl təwīr, kən ik iōlwək təwīr itəm nataskəlīm wīr wək rəham kən məsapəsən. Nəmōl təwīr nəhlan e natimnat min əh noan məsin, kən ekələhəu ik nakərəmərə e natimnat tepət. !Wa imə, kuagien!’

24 “Iōlwək itəm kəmos-ipən kətim kitiah kəm in, təmuwa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Ik etəm nakatakəike pīk o netəmim. Kən ik natos nagwənən e nasumən itəm nəməsasum-inən, kən matəhl noa nīg e nīg itəm nəməsəfəən. 25 Kən eməgin ik, məmə okəmə emərəkin rəham məni, kən onəkōl nalpīnən asol kəm io, kən emos rəham məni muwīn məhluaig-in e nisip. Ah, inu rəham məni.’

26 “Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən məmə, ‘! Ik iōlwək rat, ik iəlpah! Ik nəkitun rəkis məmə iakatos nagwənən e nasumən itəm esasum-inən, kən matəhl noa nīg e nīg itəm eməsəfəən. 27 ? Tahro nəsuwīnən mələhəu-pən rəhak məni e bank, u in nimə rəha nələhəuən məni? Okəmə nəmōl nəhlan, nian emitəlig-pa, ekuwīn mos rəhak məni,

kən ekos məni məsin mɪn itəm bank otos-ipa.’
²⁸ Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm rəhan iolwək
 pisin məmə, ‘Os-irəkis məni ron mos-ipən kəm
 iolwək u itəm təmos kətım faif,²⁹ məto-inu etəmim
 u itəm tinos rəkis nat kit mol wək lan tuwa mepət,
 kən okos-ipən neen mɪn, rəhan natimnat tepət.
 Məto etəmim itəm təsolwəkən rəhan tuwa mepət,
 okos-irəkis rafin natimnat ron. ³⁰ Kən iolwək u
 ialpah itəm təruru nolən nat təwır kit, ərakin-pən
 ihluə e napinəpən, ikin əh kətəsək ikin katəgətain
 nəluitəm.’ ”

Sipsip mɪn ne nəni mɪn

³¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nian Nəti Etəmim
 otuwa e nepətən əhag-əhag ne nəsanənən rəhan,
 ilat nagelo mɪn rafin, in Kig, kən in otəpələh e
 rəhan jea rəha Kig matərəməə e nəsanənən ne
 nepətən əhag-əhag rəhan. ³² Netəmim rafin e
 noanol mɪn rafin e nətueintən, okotuəfımın ilat
 mɪn e niganəmtin, kən in otoor netəmim tahmen e
 etəmim itəm tatehm sipsip mɪn tator sipsip mɪn
 ne nəni mɪn. ³³ In otoor sipsip mɪn kotuwa kan
 e nelmɪn matip, kən nəni mɪn okotuwın e nelmɪn
 mol.

³⁴ “Kən Kig otən-ipən kəm netəm mɪn un e
 nelmɪn matip məmə, ‘Otuwa, itəmat u itəm
 Uhgin təmawte-in rəkis rəhan nəwırən kəm
 itəmat. Otuwa motos nat naka u itəm Uhgin
 təmələhəu pisin rəhatəmat. Otuwa motatig ahgin
 nəərəməəən rəhan itəm təmol əpen-əpenə lan

25:29: Mat 13:12; Mak 4:25; Luk 8:18 **25:30:** Mat 8:12; Luk
 13:28 **25:31:** Mat 16:27; 19:28 **25:32:** Esik 34:17; Nol Əpən
 20:11-13

aupən təpanol nətueintən. ³⁵ Otuwa motos, mətō-inu nian nəumis təmus io, nəmotos-ipa nagwənən ekun; kən emətoaoa, nəmotos-ipa nəhau ekənim; kən io iapispis, nəmotit io kotuwīn e rəhatəmat latuənu; ³⁶ kən rəhak napən tikə, kən nəmotos-ipa napən kəm io; kən matimis, nəmotehm wīr io; kən emətətig e kalapus, nəmotuwa kuag-pənin io.’

³⁷ “Kən netəm kotətuatip okotən-ipən kəm in məmə, ‘?Iəramərə, nian naka emotəplan ik nəumis təmus ik, kən emotəgwən ik; o nəmoaoa, kən emotos-ipinə nəhau məmə nakənim? ³⁸ ?Nian naka emotəplan ik iapispis, kən emotit ik motuwa latuənu; o rəham napən tikə, kən emotos-ipinə napən kəm ik? ³⁹ ?Nian naka emotəplan ik nakatimis, o nəmətətig e kalapus, kən emotimnə kuag-pənin ik?’

⁴⁰ “Kən Kig otən-ipən məmə, ‘Iatən-ipinə nīpahrienən məmə nat naka itəm nəmotol kəm piak mīn u kit, nat əpnapīn in ian-rat, mətō nəmotol kəm io.’

⁴¹ “Kən in otən-ipən kəm netəm mīn u e nelmīn mol məmə, ‘Otuwīn isəu ron io. Uhgīn tīnələhəu rəkis rəhatəmat nalpīnən. Otuwīn e nīgəm asol itəm tatuəp namnun tikə u Uhgīn təmol rəha Setan ne nagelo mīn rəhan. ⁴² Otuwīn isəu mətō-inu nian nəumis təmus io, nəsotos-ipamən nagwənən kit məmə ekun; kən emətoaoa, nəsotos-ipamən nəhau məmə ekənim; ⁴³ kən io iapispis, nəsotaun-inən io məmə ekuwa latuənu; kən rəhak napən tikə, nəsotos-ipamən napən kit rəhak; kən ematimis, mətətig e kalapus, nəsotuwamən kuag-pənin io.’

25:35: Aes 58:7

25:40: Prov 19:17; Mat 10:42; Mak 9:41

25:41: Mat 7:23

44 “Kən ilat mīn okotən-ipa mēmə, ‘!Iərəmərə! ?Nian naka itəm emotəplan ik nəumis təmus ik, o mətəoa, o ik iapispis, o rəham napən tikə, o nəmatimis, o nəmətatig e kalapus kən eməsotimnə kuag-pənin ik?’

45 “Kən in otən-ipən kəm ilat mēmə, ‘Iatən-ipinə pahrien kəm itəmat mēmə, okəmə nəməsotasituən e piak mīn u kit, nat əpnəpīn in ian-rat, mətə nəməsotolən kəm io.’

46 “Kən ilat okotuwin motos nalpīnən itəm namnun tikə. Mətə netəmim kotətuatip okotos nəmegəhən līlin.”

26

Nalpəkauən o nohamnuən Iesu

(Mak 14:1-2; Luk 21:1-2; Jon 11:45-53)

1 Nian Iesu təmöl namnun nəghatən mīn əh kəm rəhan netəmim, kən mən-ipən kəm ilat mēmə, 2 “Nəkotitun mēmə lafet rəha Nuhagego-inən* otuwa, nian kəiu əm əh-ikīn. Kən io, Nəti Etəmim, okegəhan-in-pən io mēmə okətu-pər e nig kəməluau.”

3 Kən pris asol mīn ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrəl kəmotuəfīmīn ilat mīn e nimə rəha pris asol aɡīn u nərgīn u Kaeafas. 4 Kən moatəlpəkau mēmə okotaskəlīm Iesu e nolən eko-eko, kən mo-tohamnu in. 5 Mətə motən mēmə, “Sənəmə e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, okol mətə netəmim kotoh ilat mīn.”

25:46: Dan 12:2; Jon 5:29
‘Pasova’ e nəghatən Bislama.

* 26:2: lafet rəha Nuhagego-inən in
26:2: Eks 12:1-27; Mat 20:18

*Pətan kit təmau Iesu
e nat pien-pien*

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ Nian Iesu əpəh e Petani e nimə rəha suah əh, nərgin u Saimon u leprosi təmol, ⁷ kən pətan kit təmuwa ron mos senta kit u nəmtin tiəkis, kəmiuw-pən e pətəl kəmöl e kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katən məmə alapasta. Nian Iesu tatəpələh e tepil mətagwən, kən pətan u təmau rəhn-kapə e senta un.

⁸ Nian netənim rəha Iesu kəmotəplan nat əh, neməha təmol ilat, motən məmə, “?Tahro katərəkin nat u? ⁹ Senta u, kitun nol-salim-inən, kən kos məni asol lan, kos-ipən kəm ian-rat min.”

¹⁰ Məto Iesu tinitun nəghatən itəm koatən, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro noatən rat pətan u? In təmol nat təwir agin kəm io. ¹¹ Ian-rat min nian rafin kotatig itəmat min ilat. Məto io, okol esatigən kitat min itəmat nian rafin. ¹² Nian təməhtəg-pən e nipətik, təmol məmə otol əpen-əpenə o nitənimən io. ¹³ İatən pahrien kəm itəmat məmə, ikin min rafin e nətueintən itəm okən-iarəp namnusən təwir u, kən okəkəike kən-iarəp min nat naka itəm pətan u təmol, kən nikilat otatəht min in.”

*Pris asol min kəmotətou Jutas məmə otegəhan-in-
pən Iesu e nelmi rəhan tikimər min*

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Kən netəm tuelef u kit rəha Iesu, nərgin u Jutas Iskariot, təmuwin məplan pris asol min, ¹⁵ kən mən-ipən məmə, “?Onəkotos-ipa naka kəm io okəmə ekegəhan-in-pinə Iesu kəm itəmat?” Kən

kəmotafin məni ilat rafin tate itəm kəmol e silfa.
¹⁶ Kən tətouon e nian əh, Jutas təmategəs-in suatip məmə otegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimır mın.

Namnun nagwənan

(Mak 14:12-25; Luk 22:7-23; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26)

¹⁷ Nian e nətuounən itəm rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan, netəmim rəha Iesu kəmotuwa motən-ipən kəm in məmə, “?Nakolkeike məmə itimat ekotol əpen-əpenə hiə rəham nagwənan rəha lafet rəha Nuhagego-inən məmə nakagwən ikin?”

¹⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Otuwın əpəh e taon, kən onəkotəplan suah kit itəm ekən kəm itəmat, kən nakotən-ipən kəm in məmə, ‘Iəgətun tatən məmə: Nian itəm Uhgın təmitəpun rəkis məmə rəhak, tinuwa iuəhkır. Kən ekol lafet rəha Nuhagego-inən kitiəh itimat rəhak netəmim mın e rəham nimə.’” ¹⁹ Tol nəhlan rəhan netəmim kəmotol nat naka itəm Iesu təmən məmə okotol o nol əpen-əpenən o nagwənan rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

²⁰ Nian tینهناipən, Iesu tatəpələh ilat rəhan netəmim tuelef əpəh e tepıl. ²¹ Kən nian kəmotagwən, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Iatən pahrien kəm itəmat məmə itəmat kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimır mın rəhak.”

²² Kən nıkilat tınəpou, kən moatən-ipən kəm Iesu kitiəh kitiəh məmə, “?Eh, Iərəmərə, pah u? ?Io?”

²³ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Etəmim itəm otegəhan-in-pən io e nelmi tikimır mın rəhak, in rəhak kit itəm tatos nigın pıret mos-ipən meer

e plet kitiah əm itımlau min.† ²⁴ Io, Nəti Etəmim, iatuwin e suatıp rəhak, tahmen-ahmen əm e nəghatən kəməte lak. !Məto kəsi, nahməən asol o etəm u itəm otegəhan-in-pən Nəti Etəmim e nelmi rəhan tikimır min! Təwir pık agın məmə təməsaiir-əmən.”

²⁵ Kən Jutas u etəm otegəhan-in-pən İesu e nelmi rəhan tikimır min təmən-ipən məmə, “İəgətun. ? Pah əh? ?Io?”

Məto İesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, ik. Ik atıp nəmən.”

²⁶ Nian kəmoatagwən, İesu təmos pıret, məfak ron, məmkas, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmə, “Otos motun, inu nıpətık.”

²⁷ Kən mos kap wain, məfak ron, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmə, “Otənim, itəmat rafın. ²⁸ Inu nıtak itəm tatol məmə nəniəkisən rəha nasituən in tatətul matəmegəh. Nıtak u okəhtəg o netəmim tepət məmə otafəl rəkis rəhalat nolən rat min. ²⁹ İatən pahrien kəm itəmat məmə ekəsənim miñən wain u mətoarus nian itəm ekənim wain wi kitat min itəmat əpəh e nərəməgəən rəha Tata rəhak.”

³⁰ Nian kəmotan napuən əfak kit, motiet motuwın e Nıtot Rəha Nıg U Olif.

İesu təmən-iarəp məmə

Pita otapəs in

*(Mak 14:26-31; Luk 22:31-34;
Jon 13:36-38)*

† **26:23:** E nian rəha İesu, nian netəmim kotagwən kələh, in nəmtətin məmə rəhalat niel in təwir. **26:23:** Sam 41:9 **26:28:** Eks 24:8; Jer 31:31-34; Sek 9:11; 1 Kor 10:16 **26:30:** Luk 22:39; Jon 18:1

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “O lapin əm u, nakotapəs rəhatəmat nahatətəən lak o nat naka itəm okol lak. Naoa Rəha Uhgın itəm təkəike mol nıpahrienən, təmən məmə,

‘To ekohamnu etəmim itəm tatehm sipsip mın, kən sipsip mın okotan kitiah kitiah.’

³² Məto nian ekəmegəh mın e nımısən, iakaupən muwın əpəh Kalili, kən itəmat nəpanotuarisig.”

³³ Kən Pita təmən-ipən məmə, “Mətan, ilat rafın okotapəs rəhalat nahatətəən lam, məto io, kəp, esapəsən rəhak nahatətəən lam nian kit ne.”

³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm Pita məmə, “İatən-ipinə pahrien kəm ik məmə, lapin əm u, uarisig mənig təpanımnən, onakən mau kisil məmə nəkəruru io.”

³⁵ Məto Pita tən məmə, “Nat əpnapın ekəkəike mımıs kilau mın ik, okol ekəsənən məmə ekəruru ik.” Kən rəhan rafın netəmim kotən mın tahmen e Pita.

*Iesu təməfak əpəh Ketsemani
(Mak 13:32-42; Luk 22:39-46)*

³⁶ Kən Iesu ne rəhan netəmim kəmotuwın ikin kit katən məmə Ketsemani, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oatəpələh ikin-u, pəs io ekuwın ikin əh məghat kəm Uhgın e nəfakən.” ³⁷ Kən təmit Pita ne nəti Sepeti mil ilat mın, kən nıkin tınahmə pıık, kən tınəto tərat. ³⁸ Kən təmən-ipən kəm iləhal məmə, “İakəto nıık tınahmə pıık, iuəhkır ekımıs lan. İtəməhal ətəhləpələh ukin-u, mətəhlaiir kitat mın io.”

26:31: Sek 13:7; Jon 16:32 **26:32:** Mat 28:7,16 **26:34:** Mat 26:69-75 **26:38:** Jon 12:27

39 Kæn muwīn noan mæsin æm, meiuaiu misin-pæn ræhn-kapæ e nisip matæfak, matæn mæmæ, “Ræhak Tata, okæmæ suatip kit min æh-ikin o ræham nalpækauæn, pæs nakohrækis ron io næratæn itæm tatuwa. Mæto sænæmæ nakol næwīak, mæto nakol næwīam.”

40 Kæn tæmitælig-pa mæplan ilæhal kætæhlapil. Kæn tæmæn-ipæn kæm Pita mæmæ, “?Tahro næsæhlaiiræn kitat min io o aua kitiah æm ne? 41 Atæhlaiir kæn mætæhalæfak mæmæ næsæhaluwīnæn ima nos-ipæn-os-ipænæn. Nikitæmæhal tolkeike, mæto nipætītæmæhal tæpou.”†

42 Kæn mitælig-pæn min matæfak mætau kæiu, matæn mæmæ, “Ræhak Tata, okæmæ ekækæike mos næratæn itæm tatuwa, kæn pæs nakol næwīam.”

43 Kæn nian tæmitælig-pa, tæmæplan ilæhal kinæhlapil mæto-inu napilæn tinos ilæhal. 44 Kæn tapæs ilæhal mitælig-pæn min matæfak mætau kisil, matæn æm næghatæn kitiah æm.

45 Kæn mitælig-pa mæn-ipæn kæm ilæhal mæmæ, “? Nækætæhlapil æh mætæhlameg, o? Əhalæplan-tu, aua tinatuwa iuæhkīr, kæn io Næti Etæmim, okegæhan-in-pæn e nelmi netæm nol tæfagæ rat. 46 !Əhalætul-ta, koatuwīn! !Etæmim u tatuwa itæm otegæhan-in-pæn io e nelmi ræhak tikimīr min!”

*Tikimīr min ræha Iesu kæmotilæs motaskælim
(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53;
Jon 18:2-11)*

47 Nian Iesu tæmatæghat-æh, Jutas, in etæm tuelef kit ræha Iesu, tæmīet-aræpa ilat nīmanin netæmim

† 26:41: Iesu tolkeike mæmæ ilæhal okæhalætul-iækis mæsæhalapæsæn ræhalat nahatætæn lan. Afīn min ves 31-35. 26:46: Jon 14:31

itəm koatəmik naip asol rəha nəluaginən ne kəsou-əsou. Pris asol mìn ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotahl-ipa ilat. ⁴⁸ Jutas təmən-ipən rəkis nəghatən kəm ilat məmə, “Pah u itəm ekətuilim-pən lan, kən nakotaskəlīm in.” ⁴⁹ Kən roiu agin, Jutas təmaliwək muwin o Iesu mən-ipən məmə, “!Təwir, Iəgətun!” kən mətuilim-pən lan.

⁵⁰ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Io kit, ol nat naka itəm nəmuwa ron.”

Kən netəmim kəmotaliwək motaskəlīm Iesu məmə okotiləs-ipən e kalapus. ⁵¹ Kən etəmim kit rəha Iesu təmea-pən miuw rəkis rəhan naip asol rəha nəluaginən, kən moahin naip tətə-rəkis matəlgi slef rəha pris asol agin.

⁵² Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Aii-pən rəham naip e nəmeen, məto-inu netəm mìn u itəm koatoahin naip, okotimis e naip. ⁵³ ?Nikim təht məmə ekəruru naun-inən rəhak Tata, kən roiu agin otahl-ipa nagelo mìn taosan tepət tepət§ məmə okotasitu lak? ⁵⁴ Məto okəmə ekol nəhlan, okol Naoa Rəha Uhgìn otəsuwamən mol nīpahrienən lan, itəm tatən məmə otuwa tol nəhlan.”

⁵⁵ E nian əh, Iesu təmən-ipən kəm nimanin netəmim məmə, “?Tahro nəmotuwa motəmik naip asol mìn ne kəsou-əsou mìn? ?Nikitəmat təht məmə io iatol nəluaginən o nahwinən kapman, o? ! Kəp! Nian rafin iakatəpələh əpəh e Nimə Rəha Uhgìn matəgətun netəmim, kən nəsotuwamən motaskəlīm io. ⁵⁶ Məto natimnat mìn əh rafin tīnuwa mol nīpahrienən lan məmə Naoa Rəha Uhgìn itəm

26:51: Jon 18:26 **26:52:** Jen 9:6; Nol Əpən 13:10 **§ 26:53:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “kampani rəha nagelo tuelef,” itəm tahmen e nagelo sepinte-tu-taosan. **26:55:** Luk 19:47; 21:37

ien min aupən kəmotəte otuwa mol nīpahrienən lan.” Kən rəhan min netəmim kəmotapəs in motagim.

*Iesu təmatul e
nīganəmti kaonsel*

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Netəm min u itəm kəmotaskəlim Iesu, kəmotiləs motuwīn o Kaeafas u in pris asol aḡin. Ikin əh, iəḡətun min rəha Lou ne netəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel, koatuwa motuəfimin ikin. ⁵⁸ Məto Pita tətən təlig-təlig matuarisig-in Iesu, muwīn əpəh e latuənu rəha pris asol aḡin. Kən təmuwīn əpəh e iat matəpələh ilat mopael min məmə otəplan-tu məmə okol naka e Iesu.

⁵⁹ Pris asol min ne netəmim rafin rəha kaonsel koategəs-in nəḡhatən eiueiuə min e Iesu məmə okotohamnu in o nəḡhatən min əh. ⁶⁰ Məto kəsotəplanən nolən rat kit rəhan o nəḡhatən eiueiuə min rəha netəmim, nat əpnəpīn nəḡhatən eiueiuə min tepət kəmotiet.

Kən əmun, etəmim kəiu kuea aupən, ⁶¹ kən muən-iarəp məmə, “Suah u təmatən məmə titun nərəkīnən Nimə Rəha Uḡin, kən miləkīn min e nian kisil əm.”

⁶² Kən pris asol aḡin tətul mən-ipən kəm Iesu məmə, “?Tahro nə səḡhatən? ?Tahro e nəḡhatən min əh itəm koatən-iarəp tatiləs pikən ik?” ⁶³ Məto Iesu təpnəpīn əm məsəḡhatən.

Kən pris asol aḡin təmən-ipən kəm in məmə, “Onakəkəike mos noanawīl kit e Uḡin itəm tatəmegəh, kən mən-iarəp nīpahrienən kəm itimat

məmә ik Nəti Uhgın ne Kristo itəm Uhgın təmən məmә otahl-ipa, o kəp.”

⁶⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmә, “Əwəh, tol əm məmә inu nəmən mihin ne. Məto ekən-ipinə kəm itəmat rafin məmә, e nian itəm otuwa, onəkotəplan io Nəti Etəmim ekatəpələh e nıkalın matıp rəha Uhgın u Etəm Təsanən Agın, kən mateiuaiu-pa e neai e nımal napuə.”

⁶⁵ Kən pris asol agın təməhap rəhan napən məto-inu tatəto tərət o nəghatən rəha Iesu, kən mən məmә, “!Tatəghat rat e Uhgın!* ?Tahro məmә suah kit mın təkəike məghat mın lan? Otətəlig-in-tu, nəmotəto nəghatən rat əh. ⁶⁶?Nıkitəmat təht məmә naka?”

Kən kəmotən-ipən məmә, “Otəkəike mımıs.”

⁶⁷ Kən kəmotagəh əpnapın əm nıganəmtın, kən motaht e nelmılat. Neen kotem e nelmılat, ⁶⁸kən motən-ipən məmә, “Ei, Kristo. ?Ən-iarəp e nəsanənən rəha Uhgın məmә pah təmoh ik?”

Pita təmən məmә təruru Iesu

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ E nian əh, Pita tatəpələh ihluə e iat rəha nımә, kən iolwək kit pətan əkəku tuwa ron mən-ipən kəm in məmә, “Ik mın u, nəmatuarisig-in Iesu, etəm Kalili.”

⁷⁰ Məto Pita təmən-iamnın kəm ilat rafin məmә, “Iəkəruru nat un itəm nakatən.”

26:63: Aes 53:7; Mat 27:12 **26:64:** Sam 110:1; Dan 7:13;

Mat 24:30 * **26:65:** Etəm-iasol rəha pris mın təmən məmә Iesu təmən rat Uhgın məto-inu Iesu tatən məmә in tahmen əm e Uhgın.

26:65: Mat 9:3; Jon 10:33 **26:66:** Lev 24:16; Jon 19:7 **26:67:** Aes 50:6; 53:5

⁷¹ Kæn maliwæk muwîn e ket ræha iat, kæn ikin æh pætan ækæku kit mîn tæmæplan in, kæn tæmæn-ipæn kæm netæmim ikin æh mæmæ, “Suah u kit u tæmatuarisig-in Iesu Etæm Nasaret.”

⁷² Mæto Pita tæmæn-iamnîn æskasik mîn mos noanawil mæmæ, “!Iækæruru suah æh!”

⁷³ Tæsuwæhæn, netæm mîn u koatætul ikin æh kotuwîn o Pita motæn-ipæn mæmæ, “Pahrien mæmæ ik kit æh, mæto-inu nolæn ræha næghatæn ræham tahmen æm elat.”

⁷⁴ Kæn tinætuoun maun-in næratæn mîn koatisipæn o Uhgîn moatuwa ron okæmæ teiuæ. Kæn tæmos noanawil mæmæ, “!Iækæruru suah æh!”

Kæn roiu agîn, mænig tæmimnæn. ⁷⁵ Kæn Pita nîkin tæht næghatæn itæm Iesu tæmæn kæm in mæmæ, “Uarisig mænig otimnæn, onakæn mau kisil mæmæ nækæruru io.” Kæn Pita tæmiet muwîn ihluæ, kæn tæmasæk tæmasæk.

27

Jutas tæmaril atip in

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹ Laulaugin agîn, pris asol mîn rafin ne etæmiasol mîn ræha netæmim kæmotuæfimin mîn motæte noa mæmæ okotætæu-pæn suatip naka o nohamnuæn Iesu. ² Kæmotælis in, kæn motilæs motuwîn motæhlman-pæn e nelmi Pailat, kapman ræha Rom.

³ Nian Jutas u etæm tæmegæhan-in-pæn Iesu e nelmi ræhan tikimir mîn, tæmæplan mæmæ kæmotiuw-iaræp Iesu mæmæ otimis, nîkin tinahmæ pik o nat naka itæm tæmol, kæn tæmik mæni tate æh itæm kæmol e silfa, mæmki-pæn kæm pris asol mîn

ne etəm-iasol mɪn rəha noanol rəha Isrel. ⁴ Kən mən-ipən məmə, “Emol təfagə mətə-inu emegəhan-in-pən e nelmi tikimɪr mɪn suah kit itəm təsələn nat tərət kit.”

Kən kotən-ipən məmə, “Inu nat əpnapɪn əm otəmat. Nat kit rəham əm.”

⁵ Tol nəhlan, Jutas təmərakin-pən mənɪ əpəh e Nimə Rəha Uhgɪn, kən in miet magɪm muwɪn maril atɪp in.

⁶ Kən pris asol mɪn kəmotuwɪn motuwər mənɪ, kən motən məmə, “Təsətuatɪpən e rəhatat Lou məmə okotələhəu-pən mənɪ u ilat mənɪ rəha Nimə Rəha Uhgɪn, mətə-inu kəmos-nəmtɪn nɪta etəmim lan.” ⁷ Kən koatən məmə okotos mənɪ əh kən kos-nəmtɪn nəptən kit u aupən katən məmə, “nəptən rəha suah kit itəm tatol sospən e nəptən,” kən koatən məmə okatɪtənɪm iapɪspɪs mɪn ikɪn.

⁸ Tol nəhlan, muwa mətəarus-pa u-roiu, netəmim kotaun-in nəptən əh məmə, “Nəptən Rəha Nɪta.”

⁹ Kən nəghatən naka itəm ien Jeremaea təmən aupən, təmuwa mol nɪpahrienən lan. Təmən məmə, “Kəmos mənɪ tate əh itəm kəmol e silfa, inu nəmtɪn itəm netəm Isrel kəmotən o suah u,

¹⁰ kən koatos mənɪ əh məmə okotos-nəmtɪn ‘nəptən o nolən sospən,’ tahmen əm məmə lərəmərə təmən kəm io.”

*Iesu təmətul e
nɪganəmtɪ Pailat*

(Mak 15:2-15; Luk 23:3-5, 13-25; Jon 18:33-19:6)

¹¹ Kən Iesu təmuwɪn mətul e nɪganəmtɪ Pailat, kən təmətəpəh ron məmə, “? Ik kɪg rəha netəm Isrel?”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ik nəmən mihin.”

¹² Nian pris asol min ne etəm-iasol min rəha Isrel koatən-iarəp nəghatən min e Iesu, məto Iesu təsuhalpınən rəhalat nəghatən. ¹³ Kən Pailat təmən-ipən kəm in məmə, “?Nakatəto nəghatən min itəm koatən tatiləs pikən ik, o kəp?” ¹⁴ Məto Iesu tərnapın əm məsəghatən məsuhalpınən nəghatən kit ilat katən, kən Pailat, narmin təmiwig pik.

¹⁵ Kən e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, in nolən rəha kapman məmə otahl-iarəp etəmim kit e kalapus itəm nımanin netəmim kəmotən. ¹⁶ E nian əh, etəm kit tatəməhl e kalapus, nərgin u Parapas. Kən netəmim rafin kotitun məmə in təmöl tərət pik agin. ¹⁷ Kən nian nımanin netəmim kınotuwa, kən Pailat təmətapəh olat məmə, “?Nakotolkeike məmə ekahl-iarəp pah e kalapus tiet matuwın, Parapas, o Iesu, kətaun-in məmə Kristo?” ¹⁸ Təmən nəhlan məto-inu in titun məmə kəmotegəhan-in-pən Iesu e nelmin məto-inu koatətəhak o Iesu.

¹⁹ Nian Pailat tatəpələh e jea rəha nakilən nəghatən, rəhan pətan tahl-ipən nəghatən kəm in məmə, “Suah un təsolən nat tərət kit. Əsolən nat kit lan, məto-inu emapılaiir lan, kən roiu iatəto tərət agin ron.”

²⁰ Məto pris asol min ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotəghat kəm nımanin netəmim məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat. Kən ilat kəmotətapəh o Pailat məmə otahl-iarəp Parapas, kən kotohamnu Iesu.

²¹ Kən Pailat təmətapəh olat məmə, “?Suah mil u, in pəhruən lan ekahl-iarəp?”

Mæto nīmanin netəmim kəmotən-ipən məmə, “Parapas.”

²² Kən Pailat təmən-ipən məmə, “?Kən oekahro Iesu u kətaun-in mə Kristo?”

Kən nīmanin netəmim rafin kəmotən-ipən məmə, “!Okətu-pər e nig kəluau otimis!” ²³ Kən Pailat təmən-ipən kəm ilat məmə, “?O naka? ? Təmōl nat tərət naka?”

Mæto nīmanin netəmim kəmotagət əfəməh, motən məmə, “!Okətu-pər in e nig kəluau otimis!”

²⁴ Kən nian Pailat təməplan məmə okol təsələhəuən nəghatən rəhalat, kən ilat kinoatətul matip o nəmouən, kən tos nəhau maikuas e nelmin aupən e nīmanin netəmim, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nəghatən kit rəhak tikə o suah u, məmə nitan otəmähl-pa lak. !Nimisən rəhan tatəmähl-pinə e nelmitəmat!”

²⁵ Kən netəmim rafin kəmotən məmə, “!Pəs nitan təmähl-pa otimat ne nisualkələh min rəhatimat min!”

²⁶ Kən Pailat təmähl-iarəp megəhan-in-pən Parapas kəm ilat. Mæto təmən məmə okalis Iesu, kən təmegəhan-in-pən in məmə okətu-pər e nig kəluau məmə otimis.

Mopael min kəmoatol milə e Iesu

²⁷ Kən mopael min rəha Pailat kotiləs Iesu motuwīn əpəh imə e nimə asol rəha kapman, katən məmə Praetorium. Kən kəmotəun-in rafin mopael min kotuwa kitəlau lan. ²⁸ Kən motəmki-rəkis rəhan natimnat, motuwīn-in-pən kot tasiə kit kəm in, tahmen e kot rəha kig kit. ²⁹ Kən motuarinuarin nol itəm tol nihlən-nihlən motol hat lan,

motəfauin-pən e rəhn-kapə Iesu motol mīlə lan məmə in hat rəha kig kit. Kən motələhəu-pən noanig kit e nelmin matip, kən motisin nulilat aupən in, motol mīlə lan, motən-ipən məmə, “! Ekotisiai-in ik, kig rəha netəm Isrel!” ³⁰ Kən motagəh lan, kən motiləs noanig motoh rəhn-kapə lan mau tepət. ³¹ Nian kinotol rəkis mīlə lan, kən motəpeg rəkis kot tasiə, motuwīn-in-pən min rəhan natimnat. Kən motiləs motuwīn məmə okotətu-pər e nig kəluau məmə otimis.

*Kəmətu-pər Iesu e nig kəluau
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43;
Jon 19:17-27)*

³² Nian kəmoatuwīn, motəplan etəm Saerin kit, nərgin u Saimon, kən moatəkaike kəm in məmə otiləs nig kəluau. ³³ Kəmotuwa ikin kit katən məmə, Kolkota, u nipətin tatən məmə Louipil-uipil. ³⁴ Ikin əh kəmotəmki-pən wain kəm Iesu itəm kəmeapətip e nat tarip. Məto nian Iesu təmənīm asgəwīn, kən mapəs nənīmən. ³⁵ Nian kəmətu-pər e nig kəluau, kən moturin taes o rəhan natimnat. ³⁶ Kən moatəpələh moatuag-pən moatehm Iesu ikin əh. ³⁷ Ilis e rəhn-kapə, kəmotəte nipəgnəmtin nənən. Tatən nəhlan məmə, INU IESU, KIG RƏHA NETƏM ISREL. ³⁸ Kən etəmim kəiu itəm kətioh netəmim mətuakləh-in rəhalat natimnat, kəmətu-pər ilau e nig kəluau, kit e nikalin matip, kit e nikalin mol. ³⁹ Kən netəm min u itəm kəmotaliwək motuwa moatuwīn, motən-ipən nəghatən rat kəm Iesu, moturin-urin rəhalat-kapə, ⁴⁰ moatən məmə,

27:30: Aes 50:6

27:34: Sam 69:21

27:35: Sam 22:18

27:38: Aes 53:12

27:39: Sam 22:7; 109:25

“Nəmatən məmə onakərəkın Nimə Rəha Uhgın kən ik pısın əm miləkin o nian kısıl. !Osmegəh atıp ik! !Kən eiuaiu e nig kəluau okəmə ik Nəti Uhgın pahrien!”

⁴¹ E nolən ahmen mın əm, pris asol mın, ne iəgətun mın rəha Lou, ne netəm-iasol mın rəha noanol rəha Isrel kotol milə lan, ⁴² motən məmə, “Təmosmegəh netənim, məto okol təruru nos-megəh atıpən in. In kig rəha Isrel. Okəmə tatite atıp e nig kəluau, kən okotən nıpahrienən lan. ⁴³ Tətahətətə e Uhgın. Pəs Uhgın tıləs-irəkis in əh-roiu okəmə in tolkeike, məto-inu təmən məmə in Nəti Uhgın.” ⁴⁴ E nolən ahmen mın əm, iətgəhl lou mil itəm kəmətu-pər iləhal mın in e nig kəluau, katuən-ipən nəghatən rat tepət kəm in.

Iesu tınimıs

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49;

Jon 19:28-30)

⁴⁵ Kən e tuelef klok mətoarus-pən tri klok, napınəpən təmeiuaiu mırəfin nat. ⁴⁶ Kən iuəhkır e tri klok ehnaipən, Iesu təmasək əfəməh mən məmə, “!Eloi, Eloi! ?Lama sapaktani?” u nıpətın təmə, “!Uhgın rəhak, Uhgın rəhak! ?Tahro nakatapəs io?”

⁴⁷ Nian netənim neen itəm kəmoatətul əh-ikın kəmotətə təmasək əfəməh nəhlan, kən kotən məmə, “In tətəun-in Elaija.”

⁴⁸ Roiu agın, kit təmaiu muwın miləs nat kit tame-ame tahmen e katən,* kən mau e wain u tagın, maru e nig, kən miləs-ipən məmə Iesu otənim. ⁴⁹ Kən ilat mın neen kotən-ipən məmə,

27:40: Mat 26:61; Jon 2:19 **27:43:** Sam 22:8 **27:46:** Sam

22:1 * **27:48:** Nat u tahmen e nımismıs matres. **27:48:** Sam 69:21

“Apəs əm. Pəs koatəplan okəmə Elaija otuwa mosmegəh in, o kəp.”

⁵⁰ Kən nian Iesu təmasək əfəməh mīn, megəhan-in atip məmə otimis, kən rəhan namegən tiet.

⁵¹ E nian ətuatip əh, nīməhan itəm tatakul e Nimə Rəha Uhgīn təməhap mol məsīn kəiu, təmətuoun əpəh ilis muwa mol namnun əpəh ləhau. Namig təməloal, kən kəpiel mīn kəmotimismis. ⁵² Kən suwīt mīn itəm kəmol e nīpəg kəpiel kəmotəhap motoag, kən netəm kotətuatip tepət itəm kəmotimis rəkis, kəmotəmegəh mīn. ⁵³ Kəmotiet e suwīt mīn kəmol e nīpəg kəpiel, kən uarisig Iesu təməmegəh e nīmīsən, ilat kəmotuwīn əpəh Jerusalem motiet-arəp o netənim tepət.

⁵⁴ Kən nian etəm-iasol rəha mopael mīn rəha netəm Rom ilat netəm mīn u itəm kəmoatehm Iesu, kəmotəplan namig ne natimnat mīn əh, kəmotəgīn pik, kən motən əfəməh məmə, “!Nīpahrienən, inu Nəti Uhgīn pahrien!”

⁵⁵ Nīpitan tepət kəmoatətul isəu moatəplan. Aupən ikīn kəmotiet Kalili moatətəu-pən Iesu moatasitu lan e nat pīsīn pīsīn mīn.† ⁵⁶ Ilat mīn neen u Meri Maktala, kən Meri u mama rəha Jemes ne Joses, kən mama rəha nəti Sepeti mil.

Kəmitənim Iesu
(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56;
Jon 19:38-42)

⁵⁷ Etəm Aramatia u rəhan nautə tepət, nərgīn u Josep, in etənim kit rəha Iesu. Nian tīnatuwa

27:51: Eks 26:31-33; Hip 10:19-20 † **27:55:** Nīpitan mīn əh kəmotasitu Iesu e nat pīsīn pīsīn mīn tahmen e nagwənən, ne nəhau, ne ikīn rəha napīlən. **27:55:** Luk 8:2-3

iuəhkir o napinəpən, ⁵⁸ təmuwīn məplan Pailat, kən tətəpəh-in nīpəti Iesu, kən Pailat tegəhan-in nīpəti Iesu kəm in. ⁵⁹ Kən Josep təmiləs nīpəti Iesu muwīn malpin e nīməhan ruən wi kit, nərgin u linen, ⁶⁰ kən mīləs muwīn mīləs-ipən e suwīt wi kəmel e kəpiel. Suwīt u in rəha Josep. Kən məsəupəlpəlin-pən kəpiel asol kit mahtosiġ-in nīpəg kəpiel lan, kən matuwīn. ⁶¹ Meri Maktala, ne Meri kit mīn katuəpələh əh iuəhkir o suwīt.

Mopael mīn itəm kəmotehm nīpəg kəpiel

⁶² Nian əh, in nian katol əpen-əpenə o Sapat, kən kəmən lawiġin e Sapat, pris asol mīn ne Farisi mīn kəmotuwīn motəplan Pailat. ⁶³ Motən-ipən məmə, “Etəm-iasol. Nikitəmat tinəht məmə, nian suah əh, etəm rəha neiuəən, təmatəmegəh əh, matən məmə, ‘Nian kīsil otuwa muwīn, kən Uhgīn otosmegəh mīn io e nīmīsən.’ ⁶⁴ Tol nəhlan, ahl-ipən rəham neen mopael okotuwīn moatehm nīpəg kəpiel suwīt mətoarus-pən nian kīsil tuwa muwīn. Mətan, rəhan netəmim okotuwa kakləh-in nīpətin, kən motən-ipən kəm netəmim məmə təməmegəh mīn e nīmīsən. Kən neiuəuəən u, in otərat taprəkis-in itəm aupən.”

⁶⁵ Kən Pailat təmən-ipən məmə, “Otos mopael mīn, kən motuwīn motol natimnat rafin itəm nakotolkeike məmə okotol o nehm wīrən suwīt e nīpəg kəpiel.” ⁶⁶ Kən kəmotuwīn moatehm wīr nīpəg kəpiel tol nulan, motələhəu-pən nəmtətin kit

27:58: Dut 21:22-23 **27:60:** Aes 53:9 **27:63:** Mat 12:40; 16:21; Mak 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33; Jon 2:19-21

e kəpiel.† Kən kəmotələhəu mopael mɪn məmə
okoatehm ikin əh.

28

*Iesu təməmegəh mɪn
e nɪmɪsən*

*(Mak 16:1-8; Luk 24:1-12;
Jon 20:1-10)*

¹ E Sante laulaugin agin, * təmatian məsian wɪrən,
Meri Maktala ne Meri kit mɪn kəmian məmə oki-
auag suwit e nɪpəg kəpiel.

² Kən əmun, namig asol kit təməloal məto-inu
nagelo kit rəha lərəmərə təmeiuaiu e nego e neai
muwin e nɪpəg kəpiel, kən məsəpələpəl-in rəkis
kəpiel, kən matəpələh-pər lan. ³ In tətasiə tahmen e
nɪpɪtən, kən rəhan natimnat mɪn kotəruən tahmen
e nahui noa nɪtəhəi. ⁴ Mopael mɪn kəmotəgin
pɪk, kən motasiəp-asiəp, narmilat təmɪkə tahmen e
netəm kəmotimɪs.

⁵ Kən nagelo təmən-ipən kəm pətan mil məmə,
“Suəginən, məto-inu ekɪtun məmə natuegəs-in Iesu
itəm kəmətu-pər e nɪg kəluau. ⁶ Tɪkə u ikin-u.
In təməmegəh mɪn e nɪmɪsən tahmen əm e inu
təmən mihin aupən. Uea muəplan ikin təmatəməhl
ikin. ⁷ Kən ian uəhai, kən muən-ipən kəm rəhan
netəmim məmə, ‘In təməmegəh mɪn e nɪmɪsən, kən

† **27:66:** Roiu, kitat kəsotitun ətuatipən məmə kəmol nəmtətin
əh o nolən naka. Kəm-naka kəməlis nol kit itəm təmol mak lan,
o kəm-naka u, kəmol e plasta. Məto netəmim rafin kotitun məmə
suah kit otəsɪləs-irəkisən. Kən okəmə koatəplan nəmtətin məmə
təməhapən, o təmɪet rəkis, kən mopael mɪn okotitun məmə suah
kit təmahwin rəkis kəpiel. * **28:1:** Nəghatən Kris ətuatip tatən
məmə, ‘Nian Sapat tinol namnun, e nian itəm tətaupən e wik
28:6: Mat 12:40; 16:21

in tətəupən-in itəmat matuwīn əpəh Kalili. Kən ikin əh, onəkotəplan in əh-ikin.’ Itəla, rəhak u nəghatən enən kəm itəmlau.”

⁸ Kən pətan mil kəmuagim uəhai əm e suwit e nīpəg kəpiel, matuəgin, məto nīkilau tətəgien, mətian məmə okuən-ipən kəm netəmim rəha Iesu. ⁹ Kən əmun, Iesu tiet-arəpa olau, mən-ipən məmə, “Təwīr.” Kən kəmuea o Iesu, muaskəlīm nelkin, kən muəfak kəm in. ¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Suəginən. Ian muən-ipən kəm piak mīn məmə okotuwīn Kalili. Ikin əh okotəplan io ikin.”

Nəghatən rəha mopael mīn

¹¹ Nian pətan mil kəmualiwək mətian, kən mopael mīn əh neen kəmotuwīn e taon, kən motən-ipən kəm pris asol mīn natimnat rafin itəm kəmotəplan. ¹² Nian pris asol mīn kəmotuwīn motəplan netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel, kən moatol noa kit motəlis nəghatən lan. Kən motos-ipən məni asol kəm mopael mīn, ¹³ motən-ipən kəm ilat məmə, “Nəkotən-ipən kəm netəmim məmə, ‘Rəhan netəmim kəmotuwa lapin nian itimat emotapil, motəkləh-in nīpətin motiləs motəgim.’ ¹⁴ Okəmə kapman otəto namnusən u, kən itimat ekotəg-ətuatip-in nəghatən u kəm in. Itəmat onəsotosən nəratən lan.” ¹⁵ Tol nəhlan, mopael mīn kəmos məni, kən motol tahmen-pən əm məmə kəmən mihin kəm ilat. Kən namnusən u təmuwīn mītəlau e netəm Isrel muwa mətoarus-pa roiu.

*Iesu tāmiet-arəpa
o rəhan netāmim*

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

¹⁶ Kən netəm lepen rəha Iesu kəmotuwın Kalili, motuwın e nitot itəm Iesu təmən kəm ilat məmə okotuwın ikin. ¹⁷ Nian kəmotəplan in, kən kəmotəfak kəm in, məto neen rəhalat nətəligən tatol kəiu. ¹⁸ Kən Iesu tuwa olat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nepətən rafin rəha nego e neai ne nətueintən o nərəməərəən, Uhgın təmos-ipa kəm io. ¹⁹ Tol nəhlan, otuwın motiuw netāmim rəha noanol mın rafin e nətueintən məmə okotuwa rəhak netāmim, kən motol baptais elat e nərgi Tata Uhgın, ne Nətin, ne Narmin, ²⁰ kən motəgətun ilat məmə okotətəu-pən rafin nəghatən mın itəm emən kəm itəmat. Kən nıpahrienən, ekətətig kitat mın itəmat nian mın rafin mətoarus namnun nian.”

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of
Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna
de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b